

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda na lata 2008 - 2015

thor - wroclaw.dolny.slask.pl
grudzień 2011

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Sytuacja społeczno – gospodarcza Miasta.....	7
1.1. Lokalizacja i rys historyczny.....	7
1.2. Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.....	9
1.2.1. Uwarunkowania ochrony środowiska	10
1.2.2. Surowce mineralne	9
1.2.3. Wody powierzchniowe	11
1.2.4. Wody podziemne	11
1.2.5. Gleby	12
1.2.6. Granice stref ochrony konserwatorskiej	12
1.2.7. Tereny poprzemysłowe i powojkowe	15
1.3. Infrastruktura techniczna	17
1.3.1. Sieć komunikacyjna.....	17
1.3.2. Sieć wodociągowa.....	18
1.3.3. Sieć kanalizacji sanitarnej.....	19
1.3.4. Gospodarka odpadami	20
1.3.5. Elektryfikacja	21
1.3.6. Sieć gazowa.....	22
1.3.7. Energetyka ciepła.....	22
1.4. Sfera społeczna	23
1.4.1. Struktura demograficzna	23
1.4.2. Osoby niepełnosprawne	26
1.4.3. Imigranci, mniejszości narodowe i etniczne oraz uchodźcy	29
1.4.4. Bezrobocie.....	30
1.4.5. Bezpieczeństwo publiczne	32
1.5. Gospodarka.....	33
1.6. Turystyka.....	36
1.7. Podsumowanie	44
2. Obszar wsparcia.....	46
2.1. Metodologia wyznaczania obszaru wsparcia	46
2.2. Wyznaczenie obszaru wsparcia – analiza wskaźnikowa	48
2.3. Diagnoza obszaru wsparcia	56
2.4. Wizualizacja obszaru wsparcia	72
2.5. Konsultacje społeczne	76

3. Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	86
3.1. Cele.....	86
3.2. Wskaźniki produktu i rezultatu.....	92
4. Listy przedsięwzięć.....	94
4.1. Lista przedsięwzięć infrastrukturalnych	95
4.2. Lista przedsięwzięć społecznych	114
5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	119
6. Wdrażanie i monitoring LPR.....	124

Wprowadzenie

Obniżająca się jakość życia, odpływ młodych i wykształconych ludzi do większych ośrodków, brak perspektyw rozwoju, zamknięcie największych zakładów pracy – kopalni, brak nowych, atrakcyjnych miejsc pracy oraz pogłębiające się problemy społeczne takie jak bezrobocie, ubóstwo czy przestępczość, zmusiły Władze Nowej Rudy do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom.

Podejmowanie wielokierunkowych działań służących nadaniu nowej jakości funkcjonalnej Miastu, nie może się jednak odbywać bez opracowania dokumentu planistycznego, który zarazem zawierałby opracowanie diagnostyczne sytuacji w mieście oraz systematyzowałby kierunki działań naprawczych.

Dokumentem takim jest Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda, będący równocześnie podstawą do ubiegania się o środki unijne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, Priorytet 9 „Miasta”.

Rewitalizacja oznacza kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na ściśle określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez władze samorządu terytorialnego w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego.

Na potrzeby opracowania dokumentu, powołano przy Urzędzie Miejskim w Nowej Rudzie, Zespół ds. Rewitalizacji.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji wykorzystano dane z 2007 roku uzyskane z następujących źródeł:

- Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku, Filia w Nowej Rudzie.
- Komisariat Policji w Nowej Rudzie.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie.
- Urząd Miejski w Nowej Rudzie.
- Urząd Skarbowy w Nowej Rudzie.
- Główny Urząd Statystyczny - bank danych regionalnych.
- Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROEG” S.A. w Nowej Rudzie.

Dane pozyskane od powyższych podmiotów, pozwoliły na przeprowadzenie rzetelnej i zgodnej z metodologią określoną w Wytycznych dotyczących przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy do udzielania wsparcia z Regionalnego Programu

Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013, diagnozy Miasta i wydzielenie z jego obszaru przestrzeni, która w pierwszej kolejności i w największym stopniu wymaga podjęcia działań interwencyjnych.

Nowa Ruda należy do tej grupy miast, których rozwój od dziesiątek lat determinowany był przez występowanie na ich terenie złóż węgla kamiennego. Stopniowe zamykanie kopalń i związany z tym zanik znaczenia tej gałęzi gospodarki dla Miasta, stały się przyczyną znacznego obniżenia się jakości życia w mieście.

Brak równowagi pomiędzy przedsiębiorcami działającymi w różnych, niezależnych od siebie branżach spowodował, że gospodarka Nowej Rudy stanęła. Niska atrakcyjność miasta, wywołana głównie poprzez szkody górnicze, hamowała napływ kapitału i nowych inwestorów. Osoby, które straciły pracę w wyniku przemian gospodarczych zasilły grupę osób bezrobotnych. Możliwością zmiany sytuacji stało się utworzenie na terenach pokopalnianych Noworudzkiego Parku Przemysłowego oraz Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Miejsca pracy tworzone przez zlokalizowane w tych ośrodkach przedsiębiorstwa nie rozwiązały jednak problemu bezrobocia.

Szansą na odwrócenie tej sytuacji, jest w ocenie Władz Miasta, wypromowanie Nowej Rudy jako ośrodka turystycznego. Malownicze położenie Miasta, a także wielość zabytków architektury stanowią do tego solidną bazę. Ponadto noworudzki rynek, w roku 1995 uzyskał tytuł najatrakcyjniejszego turystycznie rynku, co jednoznacznie potwierdza słuszność rozwoju miasta w tym kierunku. W pierwszej kolejności należałoby jednak przeprowadzić szereg działań zmierzających do „przygotowania” Miasta do nadania mu rangi miejscowości turystycznej, tym samym czyniąc turystykę nowym motorem napędowym do rozwoju gospodarki.

Z przeprowadzonej w rozdziale 1 analizy - Sytuacja społeczno – gospodarcza Miasta – wynika, że miasto boryka się z problemami zarówno natury przestrzennej, społecznej jak i gospodarczej. Do najważniejszych z nich należy bezrobocie, ubóstwo, brak miejsc pracy, zdegradowana infrastruktura – w szczególności dotyczy to zasobów mieszkaniowych oraz obiektów użyteczności publicznej oraz zły stan obiektów zabytkowych.

W wybranym z wykorzystaniem analizy wskaźnikowej obszarze wsparcia, problemy te kumulują się w stopniu jeszcze wyższym niż w całym mieście.

Szczegółowa analiza obszaru wsparcia przeprowadzona w rozdziale 2. - Obszar wsparcia - pozwoliła na sformułowanie zadań inwestycyjnych i miękkich, których realizacja przełoży się na poprawę sytuacji w mieście, i w znaczący sposób przyczyni się do rozwiązania problemów zidentyfikowanych w obszarze wsparcia.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda planuje się realizację następujących zadań:

- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza.
- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul. Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku.
- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda - rewaloryzacja budynków mieszkalnych.
- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku.
- Szlak spacerowy grodu nad Włodzica.
- Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.
- Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych.
- Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznamy każdego dnia.

Zadania infrastrukturalne realizowane w ramach LPR przyczynią się do poprawy wizerunku miasta poprzez odnowienie jego ścisłego centrum, zamknięcie Rynku dla ruchu samochodowego, odnowienie podupadłego, aczkolwiek wartościowego mienia materialnego, w tym szczególnie cennego zabytkowego zespołu urbanistycznego, kamienic, a tym samym pozwolą na w pełni uzasadnioną promocję Miasta jako ośrodka turystycznego, co jest zgodne z celem głównym LPR.

Zadania społeczne natomiast są ściśle powiązane z działaniami inwestycyjnymi. Nadaniu miastu, nowej jakości funkcjonalnej poprzez stworzenie w ramach procesu rewitalizacji warunków sprzyjających dla rozwoju turystyki, towarzyszyć będą bowiem działania zmierzające do zapewnienia branży turystycznej niezbędnych zasobów pracy. Zadanie społeczne realizowane pod tytułem „Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych” zakłada bowiem szkolenia dla osób bezrobotnych w zawodach, w których zapotrzebowanie na pracowników będzie największe. Stworzone w turystyce miejsca pracy, dałyby zatrudnienie części osób bezrobotnych, a tym samym poziom życia społeczeństwa w miejscowości turystycznej uległby podwyższeniu.

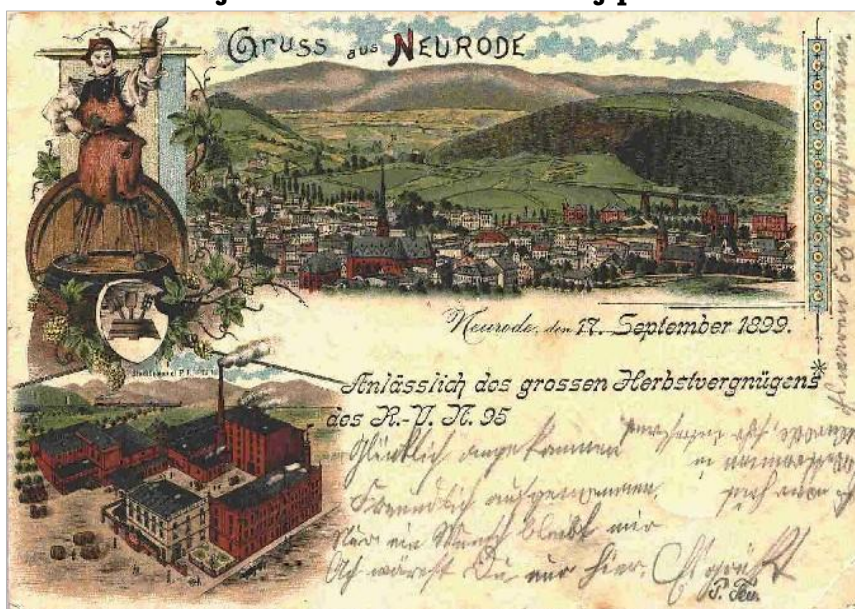
Sporządzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda i realizacja zawartych w nim zadań inwestycyjnych i społecznych jest zatem pierwszym krokiem do likwidacji barier rozwojowych oraz negatywnych procesów zachodzących na terenie Miasta.

1. Sytuacja społeczno – gospodarcza Miasta

1.1. Lokalizacja i rys historyczny

Nowa Ruda, jako ośrodek osadnictwa, powstała w okresie kolonizacji na prawie niemieckim (za panowania Przemysława Otokara II - XII wiek). Pierwsza historyczna wzmianka pochodzi z 1337 roku, zawarta w najstarszej księdze fundacji miejskich (rejestr czynszów) - mówi ona o darowiźnie na rzecz kościoła i szpitala dla ubogich w Kłodzku dokonanej przez proboszcza Reinharta z Nowej Rudy. W tym czasie Nowa Ruda należała do rodu Wusthubów, pochodzącego najprawdopodobniej z Miśni. Następni właściciele Donynowie nabyli miasto w 1352 roku. W średniowieczu miasto było położone w dolinie Włodzicy i wg określenia z 1434 roku obejmowało obszar od granicy z Włodzicami do krzyża przy tamie, tj. do miejsca, gdzie znajdowały się wówczas mury najstarszego kościoła parafialnego (rejon ulicy Cmentarnej - Kościół Świętego Krzyża) zniszczonego przez Husytów. W pobliżu znajdował się pierwszy w dziejach miasta ratusz, pełniący swą funkcję publiczną do około 1446 roku. Zasiedlenie tzw. górnej części miasta wiąże się z wytyczeniem ok. 1442 r. miejsca targowego i budowy na nim nowego ratusza. Miejsce to, jest obecny rynek. Nowa Ruda w 1434 roku otrzymała prawa miejskie, aczkolwiek dokumenty potwierdzające istnienie samorządu miejskiego są datowane na początek XV wieku (1416) - funkcjonowała już wtedy rada miejska i rady wójtowskie. Dzięki wydanym przez Donynow przywilejom, nastąpił rozwój tkactwa i rzemiosła. W latach 1427 - 1429 miasto zniszczone zostało przez husytów. Ze względu na swoje tarasowe położenie, gród nie posiadał murów obronnych i stawał się dostępny dla najeźdźców. W 1472 roku gród przeszedł w ręce rodziny Stillfriedów. Dużych zniszczeń w mieście dokonała wojna 30-letnia (1618 – 1648). Na początku wieku XIX nowymi właścicielami miasta zostali Magnisowie, którzy mieli je w posiadaniu do 1945 r. Ważnym, bo decydującym w dużej mierze o współczesnym obliczu Nowej Rudy był XIX wiek. Rozpoczął się dość niefortunnie, bo w 1807 r. Nowa Ruda została dwukrotnie splądrowana przez wojska napoleońskie w czasie wojny prusko – francuskiej, jednak pod względem gospodarczym był to okres pomyślny.

Ilustracja 1: Nowa Ruda na starej pocztówce

Źródło: <http://www.neurode.private.pl/fotki/browar.jpg>

Rozwój przemysłu włókienniczego stał się podstawą egzystencji Noworudzian. Jednak w okresie napoleońskiej blokady kontynentalnej, brak rynków zbytu spowodował bankructwo firm handlowych, a w konsekwencji bezczynność producentów. O skali problemu może świadczyć fakt, że na około 4500 mieszkańców miasta około 2200 utrzymywało się z pracy najemnej, a w ówczesnej sytuacji znaczna ich liczba pozostawała bez pracy. Dopiero w dekadzie 1840-1850 nastąpiła pewna poprawa, związana z zatrudnieniem mieszkańców przy budowie dróg i linii kolejowej.

Na początku drugiej połowy XIX wieku nastąpiło w mieście ożywienie gospodarcze związane z odbudowaniem przemysłu włókienniczego. Zakłady Röthiga, Raphaella i Jordana zatrudniały bezpośrednio przy produkcji około 1000 osób. Ponadto w mieście były w tym okresie 2 drukarnie, 3 fabryki tabaki, 4 browary, 3 gorzelnie, 6 farbiarni i 12 garbarni. Z upływem czasu coraz większą rolę zaczęło odgrywać górnictwo węgla kamiennego, którego początki sięgają 1434 r. (wydobycie w Czerwieńczycach) i 1487 r. (wydobycie na Zaciszu -obecnie część dzielnicy Centrum) W I ćwierci XVII wieku. Już w latach 60-tych XIX wieku, na terenie Nowej Rudy działało 9 kopalń (wydobycie ok. 490 tys. ton rocznie). W 1884 r., wskutek wielkiego pożaru, zostało zniszczone śródmieście, które straciło swą pierwotną zabudowę. Zniszczeniu uległ także kościół parafialny. Na jego miejscu został wybudowany nowy, istniejący do dnia dzisiejszego. Druga wojna światowa podobnie jak pierwsza, nie spowodowała żadnych większych zniszczeń w mieście.

Pierwsi Polacy osiedlili się tu w czerwcu 1945 r. Po wojnie nastąpił rozwój górnictwa węglowego, jako głównej gałęzi gospodarczej miasta. W roku 1954 miasto zostało powiększone przez wcielenie uprzemysłowionej gromady Drogosław, a w 1973 r. - przez przyłączenie sąsiedniego, górniczego ośrodka Szłupiec, który otrzymał prawa miejskie w 1967 r. W roku 1955 Nowa Ruda została powtórnie miastem powiatowym w województwie wrocławskim. W wyniku reformy administracji, od roku 1975 Nowa Ruda przynależała do województwa wałbrzyskiego a w wyniku podobnej reformy przeprowadzonej w 1999 roku Nowa Ruda została wcielona w granice administracyjne Powiatu Kłodzkiego Województwa Dolnośląskiego.

1.2. Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda został opracowany w ścisłym powiązaniu z założeniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda. Dokument wychodząc poza ramy problemów zagospodarowania przestrzennego stanowi wiążący zbiór wytycznych dla celów kształtowania lokalnej polityki rozwoju miasta Nowa Ruda – zintegrowany z założeniami planowania strategicznego wszystkich szczebli.

„Głównym celem Studium jest określenie polityki przestrzennej, umożliwiającej aktywizację społeczno - gospodarczą miasta, restrukturyzację jego gospodarki oraz podwyższenie standardu życia i zamieszkania lokalnej społeczności, w warunkach:

- Silnej specjalizacji, z dominacją funkcji górniczo - przemysłowych, przy obecnym zakończeniu działalności górnictwa węgla kamiennego - dotychczasowej podstawy ekonomicznej miasta i głównego miejsca pracy,
- Względnie niskiej efektywności ekonomicznej miejscowego przemysłu oraz słabo rozwiniętej kooperacji zakładów przemysłowych z innymi sektorami działalności gospodarczej (w szczególności drobnych firm), przy występującym w ostatnim okresie silnym zagrożeniu wysoką stopą bezrobocia,
- Stworzenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- Występowania progów rozwoju funkcjonalno-przestrzennego, wynikających w szczególności z uwarunkowań fizjograficznych,
- Postępującego starzenia się populacji,
- Położenia w regionie o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda silnie akcentuje perspektywiczne funkcje zabytkowego śródmieścia oraz restrukturyzowanych kompleksów terenów pogórnich, zakładając rewaloryzację i gospodarczą adaptację istniejącego bogactwa zasobów. Lokalny Program Rewitalizacji, jako dokument powiązany, precyzuje sposoby osiągania tych założeń, prezentując zestaw projektów warunkujących postęp lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Nowa Ruda i skutecznej realizacji strategii pohamowania jego marginalizacji.

1.2.1. Uwarunkowania ochrony środowiska

Położenie i krajobraz

Nowa Ruda położona jest w powiecie kłodzkim stanowiącym część województwa dolnośląskiego, w południowo-zachodnim rejonie Polski. Miasto, usytuowane w Sudetach Środkowych na wysokościach od 360 do 450 m n.p.m. I obejmuje obszar 37 km². Nowa Ruda leży między Górami Sowimi, a Wzgórzami Włodzickimi, około 4 km w linii prostej od granicy z Czechami, na trasie Wałbrzych - Kłódzko. Na powierzchnię miasta składają się następujące jednostki fizyczno - geograficzne: południowo - wschodnie stoki Wzgórz Włodzickich, Obniżenie Noworudzkie w kształcie litery „X”, południowo-zachodnie stoki Wzgórz Wyrębińskich, zachodnie stoki wzgórz zwanych Garbem Dzikowca, a na południu miasta północna część Obniżenia Bożkowa. Najwyższe wzniesienia w mieście to: Góra Św. Anny (647 m), u stóp której leży Centrum, Ruda Góra (516 m) w pobliżu najpiękniejszego wiaduktu kolejowego, Góra Bogusza (542 m) górująca nad Drogosławiem oraz w Słupcu Góra Wszystkich Świętych (648 m), Wilkowiec (532 m) i Przykrzec (602 m) w Garbie Dzikowca.

Dominującym elementem krajobrazu miasta jest dolina Włodziicy i otaczające ją wzgórza i góry. Dolina posiada prawie płaskie dno o zmiennej szerokości od 500 m do przewężeń o charakterze dolin przełomowych. Duże różnice względnej wysokości sprawiają, że rzeźba terenu miasta jest bardzo urozmaicona i malownicza. Dolina rzeki na znacznych odcinkach oddzielona jest od stoków górskich stromymi krawędziami o wysokości 5-30 metrów. Wzgórza Włodzickie, które ciągną się na dużej przestrzeni w mieście są przeważnie zalesione i ożywiają krajobraz swymi kopulastymi i stożkowymi kształtami. Miasto podzielone jest na trzy zasadnicze części: Centrum, Drogosław i Słupiec (włączony do Nowej Rudy w 1973 r.).

1.2.2. Surowce mineralne

Do bogactw naturalnych miasta Nowa Ruda należą między innymi:

- Łupki ilaste i ogniotrwale,
- Zlepieńce,
- Piaskowce zabarwione na czerwono związkami żelaza (jedyne eksploatowane kamieniołomy tego piaskowca w kraju,
- Piaskowce permskie,
- Staropaleozoiczne diabazy i gabra,
- Melafir i gablo,
- Węgiel kamienny – antracyt (zakończenie wydobycia nastąpiło w 1995 r. na polu „Piast” i w I kwartale 2000 r. na polu „Słupiec”).

1.2.3. Wody powierzchniowe

Obszar miasta należy do zlewni Ścinawki, która jest lewobrzeżnym dopływem Nysy Kłodzkiej (lewy dopływ Odry). Największym ciekim na terenie miasta jest Włodzica, uchodząca lewobrzeżnie do Ścinawki w miejscowości Ścinawka Górna. Rzeka ta ma 21,3 km długości oraz dorzecze o powierzchni 108,1 km². Włodzica ma swoje źródła w okolicach miejscowości Dworki. Odwadnia ona północno-zachodnią część obszaru miasta - po strefę wododzielną, leżącą około 3 km na południowy wschód od centrum Nowej Rudy. Uchodzące na terenie miasta większe dopływy Włodzicy (Jugowski Potok, Woliborka i Piekielnica), spływają z południowo-zachodnich zboczy Gór Sowich.

Drugim większym dopływem Ścinawki, uchodzącym do niej w górnej części miejscowości Ścinawka Dolna i odwadniającym południowo-wschodnią część terenu miasta, jest potok Dzik. Powierzchnia jego dorzecza wynosi 20,6 km². Potok Dzik ma swoje źródła u podnóża południowo-wschodniej części Gór Sowich, powyżej miejscowości Dzikowiec. Cieki wodne terenu miasta mają w większości charakter górskich potoków. Na omawianym obszarze brak jest większych, naturalnych zbiorników wodnych. Brak jest tu także większych powierzchni podmokłych.

1.2.4. Wody podziemne

Na terenie miasta wody podziemne występują w utworach paleozoiku, charakteryzujących się niską wodonością w rejonie Obniżenia Nowej Rudy. Stosunki hydrogeologiczne są tu zaburzone na skutek odwadniania podziemnych wyrobisk

kopalnianych. Trwające wiele lat odwadnianie górotworu spowodowało wytworzenie się leja depresyjnego. Na zachód od Słupca oraz w rejonie Zdrojowiska stwierdzono w osadach czerwonego spągowca, a w osadach karbonu występowanie wód mineralnych o zawartości stałych składników rozpuszczalnych od 1,4 do 16 g/dcm. W Zdrojowisku są to szczawy glauberskie ze znaczną zawartością jodu, natomiast w okolicach Słupca są to wody typu glauberskiego. Wody mineralne na terenie Zdrojowiska wykryto podczas odwiertu mającego na celu zbadanie warunków hydrologicznych dla nie eksploatowanego pola „Wacław”. Odwiert sięga głębokości 928 m. Samoczynnie wydobywa się z niego woda ze szczelinowego zwierciadła artezyjskiego. Wody te są typu siarczanowo - sodowego oraz siarczanowo - sodowo - wapniowego (wody glauberskie). Na obszarze Zdrojowiska stwierdzono również występowanie CO₂, a w ich składzie chemicznym wyraźnie przeważają jony siarczanowe nad wodorowęglanami¹.

1.2.5. Gleby

Na obszarze miasta występują kompleksy gleb: zbożowy górski, owsiano – ziemniaczany górski, pszenno górski, pszenno dobry, trwałych użytków zielonych średnich oraz trwałych użytków zielonych słabych i bardzo słabych. Wykształcone są one w przewadze na podłożu gleb brunatnych właściwych, brunatnych wylugowanych i kwaśnych oraz gleb pseudobielicowych. Przeważają gleby IV klasy bonitacyjnej, natomiast gleby klas I-III rozrzucone są po całym terenie, tworząc bardziej zwarte powierzchnie w południowowschodniej części miasta - w okolicach Słupca. Grunty zalesione występują na większych powierzchniach we wschodniej części Nowej Rudy, na północny zachód i na południe od Nowej Rudy, a także na południe oraz na zachód od Słupca. Większe powierzchnie nieużytków występują na południe od Nowej Rudy oraz na wschód od Słupca. Są one terenami zajęтыми przez zwałowiska odpadów kopalnianych. Większe obszary gruntów pokrytych zwartą zabudową znajdują się na obszarze Nowej Rudy oraz Słupca.

1.2.6. Granice stref ochrony konserwatorskiej

Studium Historyczno - Urbanistyczne Miasta Nowa Ruda koncentruje się na wytycznych, które pozwalają na zachowanie najcenniejszych zespołów i budowli objętych ochroną konserwatorską oraz elementów zagospodarowania przestrzeni posiadających decydujące znaczenie dla historycznej tożsamości miasta. Poniżej przedstawiono strefy ochrony

¹Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2006-2014

konserwatorskiej na terenie Nowej Rudy.

1. Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej, którą wyznaczono dla enklaw:

- dla centrum historycznego ośrodka miejskiego Nowej Rudy

Obecnie w rejestrze zabytków znajduje się układ urbanistyczny miasta obejmujący tzw. Górne Miasto oraz północne przedmieście z ul. Piastów, Nadrzeczna, Zaulek i Cmentarna, który wpisany został do rejestru zabytków pod nr rej. 499 dnia 24.08.1959. Postuluje się zmianę decyzji o wpisie do rejestru zabytków i rozszerzenie strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej. Powinno się w niej znaleźć centrum miasta wydzielone ul. Cmentarna, korytem Włodzicy, gruntową drogą do dworca kolejowego, ul. Kolejową, Ciemną, Bohaterów Getta, Królowej Jadwigi i J. Piłsudskiego. Na obszarze tym znajdują się cztery kościoły (parafialny p.w. św. Mikołaja, pomocnicze p.w. Podniesienia Krzyża Świętego i Wniebowzięcia NMP, dawny kościół ewangelicki), zamek oraz Górny Dwór (z otoczeniem), ratusz, zabudowa mieszkalna z domami podcieniowymi willa „Konrad” przy ul. Piłsudskiego 20.

- dla Góry św. Anny,

Strefę „A” wyznaczono dla kaplicy św. Anny, pustelni oraz najbliższego otoczenia.

- dla Nowej Rudy-Drogosławia,

Strefę „A” wyznaczono dla zespołu dworskiego przy ul. Stara Droga, składającego się z dworu, folwarku i niewielkiego parku rozciągającego się w kierunku południowo-wschodnim. Zaznaczono też, częściowo poza strefą „A”, naturalne zagajniki sąsiadujące z folwarkiem od północnego wschodu, potraktowane w ewidencji jako sąsiadująca z nim krajobrazowa część parku.

- dla Nowej Rudy-Słupca,

Strefę „A” wyznaczono dla kościoła pomocniczego p.w. Matki Boskiej Bolesnej na Górze Kościelec. Obejmuje ona też otoczenie kościoła wydzielone murem ogrodzeniem.

2. Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej, którą wyznaczono dla enklaw:

- dla części historycznego ośrodka miejskiego Nowej Rudy,

Strefę „B” wyznaczono dla dwóch obszarów, jednego na zachód od koryta rzeki Włodzicy i drugiego na wzniesieniu Hopfenberg. Pierwszy z tych obszarów wydzielony jest ul. Cmentarna, T. Kościuszki, Wąska, tyłami ul. Fredry i korytem Włodzicy. Znajdują się tu cmentarz oraz zabudowa przedmieść kształtowana od XVI w. do 1 połowy XIX stulecia włącznie. Drugi obszar objęty strefą „B” wydzielony jest dolina Woliborki, nasypem

kolejowym, ul. Cmentarna, Królowej Jadwigi i J. Piłsudskiego. Znajdują się na jego terenie budynki użyteczności publicznej zbudowane w 2 połowie XIX w. i na początku XX w. oraz wille i domy czynszowe z przełomu XIX i XX w. oraz z 1 połowy XX wieku. Dominuje tu zabudowa wolnostojąca, niejednokrotnie na działkach urządzonych ogrodowo, wypełniająca stosunkowo jednolity urbanistyczny układ ulic.

- dla Nowej Rudy-Drogosławia

Strefa „B” objęto funkcjonalne centrum dawnej wsi wydzielone ul. Jana Pawła II, Łączna, Stara Droga, granicami parcel przy zachodniej pierzei ul. Świdnickiej. Znajdują się tu kościół św. Barbary i cmentarz oraz dość zagęszczona zabudowa o cechach architektury wernakularnej.

- dla Nowej Rudy-Słupca

Strefa „B” objęto funkcjonalne centrum dawnej wsi. Granice strefy poprowadzono ul. Szkolna, Parkowa, tyłami parcel przy szpitalu, droga wzdłuż północnej pierzei folwarku, wzdłuż zachodniej jego pierzei, ul. Połoniny, R. Traugutta oraz obrzeżami cmentarzy. Znajdują się tu kościół św. Katarzyny, obok niego dwa cmentarze, folwark z dworską oficyną i zabudowa gospodarcza, szkoła, szpital oraz dość zagęszczona zabudowa o cechach architektury wernakularnej.

3. Strefa „K” – ochrony krajobrazu, która została wyznaczona dla enklaw:

- dla historycznego ośrodka miejskiego Nowej Rudy

Strefą „K” objęto całe miasto wraz ze stokiem wzniesienia Haumberg (na północny zachód od miasta), stokiem Góry św. Anny (od południa) oraz Zacisze. Na obszarze tym znalazły się dawny szpital górniczy (ul. T. Kościuszki) i nowe osiedla budowane w 1 połowie XX wieku. Nowa zabudowa wznoszona w obrębie strefy „K” winna mieć dwójaki charakter. Może to być architektura regionalna inspirowana charakterem budownictwa Kotliny Kłodzkiej lub też dobrej klasy architektura współczesna, komponowana w nawiązaniu do otaczającego ją krajobrazu dla Góry św. Anny. W strefie „K” znalazły się fragment zachodniego stoku i jeden ze szczytów Góry św. Anny. Strefa zawiera strefę „A” oraz obejmuje także schronisko turystyczne przy kaplicy oraz wieżę widokową (obecnie telewizyjna wieża przekaźnikowa)

- dla Nowej Rudy-Drogosławia,

Strefą „K” objęto Drogosław, ul. Zdrojowisko i otoczenie dawnego uzdrowiska. Znalazły się tu nowe osiedla przy ul. Rolnej, Andersa i Podgórskiej z 1 połowy XX wieku oraz zespół zabudowy uzdrowiska z towarzyszącym mu małym parkiem.

- dla Nowej Rudy-Słupca

Strefą „K” objęto Słupiec, zgodnie z jego historycznym układem. W obrębie strefy znalazło się nowe osiedle przy ulicy Spacerowej.

- dla Góry Kościelec koło Słupca

W strefie „K” znalazła się strefa „A” z kościołem pomocniczym p.w. Matki Boskiej Bolesnej i jego otoczeniem oraz wieża widokowa.

1.2.7. Tereny przemysłowe i powojaskowe

Na terenie Nowej Rudy brak jest terenów powojaskowych.

Charakterystycznym elementem krajobrazu Nowej Rudy są zdegradowane tereny i obiekty przemysłowe.

Szczególnie dotkliwym problemem są zwałowiska pokopalniane w rejonie byłego pola Piast, Kopalni Węgla Kamiennego Nowa Ruda (Zacisze – Drogosław) oraz aktywne zwałowiska w Nowej Rudzie – Słupcu. Wszystkie tereny pogórnice posiadają urządzenia i obiekty przemysłowe, utrudniające znacznie ponowne ich zagospodarowanie.

Władze Miasta regularnie podejmują działania zmierzające do zagospodarowania kolejnych obszarów przemysłowych. Największą przeszkodą w realizacji tych działań jest brak wystarczających środków finansowych na ich przeprowadzenie.

Największą inwestycją realizowaną w chwili obecnej na terenach pokopalnianych Kopalni Węgla Kamiennego na Polu Słupiec jest utworzenie **Noworudzkiego Parku Przemysłowego**.

Projekt realizowany jest ze środków pomocowych Unii Europejskiej - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Budżetu Państwa i Gminy Miejskiej Nowa Ruda w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw - Działanie 1.3 "Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm".

Pomysł rewitalizacji terenów pokopalnianych i utworzenia na obszarze po byłej KWK "Nowa Ruda" Pole Słupiec parku przemysłowego zrodził się w noworudzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego AGROREG SA.

Głównym celem Noworudzkiego Parku Przemysłowego jest udostępnienie nowoczesnej i zgodnej z normami oferty powierzchni produkcyjno - inwestycyjnych, magazynowych i administracyjnych, pozwalających inwestującym przedsiębiorcom na konkurencyjne prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze parku.

Docelowo powstanie NPP ma przyczynić się do pobudzenia rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i pozyskania inwestorów zewnętrznych, a więc kreowania nowych miejsc pracy przez zapewnienie korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej.

W I etapie na potrzeby działalności produkcyjnej oddano: halę przemysłową o powierzchni 10 311 m², która w całości została wydierżawiona firmie z branży automatyki sieciowej, czterosegmentową halę przemysłową o powierzchni 4 703 m² oraz 3-hektarowy teren pod inwestycje. Dotychczas AGROREG podpisał umowy najmu na około 70% powierzchni produkcyjnych i biurowych. Dwa segmenty w hali przemysłowej przy ul. Kłodzkiej zostały już wydierżawione, dwa pozostałe oczekują na inwestorów. Nowo powstałe Centrum Konferencyjne o powierzchni 1499 m² stanowi natomiast ofertę współpracy dla firm usługowych.

Park Przemysłowy to projekt o strategicznym znaczeniu dla Nowej Rudy nie tylko ze względu na tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i funkcjonowania lokalnego rynku pracy. Park jest inicjatywą, która umożliwia realizację działań na rzecz pozytywnego klimatu dla prywatnej przedsiębiorczości.

Drugim podmiotem obok Noworudzkiego Parku Przemysłowego, który zajął się zagospodarowaniem terenów pokopalnianych jest **Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK”**, Podstrefa Nowa Ruda. Podstrefa obejmuje obszar 20,7 ha, który jest podzielony na dwa kompleksy. Są to tereny przemysłowe, niezabudowane, co stwarza dogodne warunki do kształtowania zabudowy.

Tereny WSSE są zaopatrzone w elementy infrastruktury technicznej, posiadają dobrą dostępność komunikacyjną, a niektóre z nich dodatkowo mają dostęp do bocznic kolejowej.

W związku z tym, że na terenach pokopalnianych – poprzemysłowych, występujących na terenie Nowej Rudy, podjęto już działania zmierzające do przywrócenia ich funkcjonalności, nie włączono ich do obszaru rewitalizacji.

1.3. Infrastruktura techniczna

1.3.1. Sieć komunikacyjna

Nowa Ruda położona jest w odległości 450 km od Warszawy, w niedalekim sąsiedztwie ważnego międzyregionalnego korytarza tranzytowego o kierunku północ-południe łączącego Wrocław z Pragą poprzez przejście graniczne w Kudowie Zdroju. Połączenie drogowe z Wrocławiem – stolicą województwa dolnośląskiego (100 km) prowadzi najdogodniej przez Bielawę oraz Kłodzko, z Wałbrzychem oraz Kłodzkiem zapewnia droga wojewódzka nr 381 tworząca główną oś komunikacyjną miasta, a z Republiką Czeską przejścia graniczne w Tłumaczowie i Głuszycy. Główną trasą drogową, łączącą Nową Rudę z ośrodkami wyższego rzędu - Wałbrzychem i Kłodzkiem jest droga wojewódzka nr 381, relacji Międzylesie (granica państwa) - Kłodzko - Wałbrzych. Droga ta obsługuje miejscowości położone na południowy zachód od pasma Gór Bardzkich i Sowich i ma istotne znaczenie dla regionu kłodzkiego i wałbrzyskiego. Istotną z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej jest również droga 381 – Wałbrzych – Głuszycza - Nowa Ruda – Gorzuchów – Kłodzko. Kolejną ważną trasą jest droga nr 385, relacji Tłumaczów (przejście graniczne) - Nowa Ruda - Wolibórz - Srebrna Góra - Ząbkowice - Ziębice - Grodków. W Woliborzu łączy się z nią droga wojewódzka nr 384, stanowiąca połączenie Nowej Rudy z miejscowościami położonymi po północno-wschodniej stronie Gór Sowich (głównie z Bielawą i Dzierżoniowem), a także z Wrocławiem - droga nr 8, i drogi wojewódzkie nr 384 i 385.

Ponadto, przez obszar gminy miejskiej Nowa Ruda przebiegają następujące drogi powiatowe:

- 3312D - od drogi nr 386 w Ścinawce Średniej, przez Słupiec, Dzikowiec, do skrzyżowania dróg nr 384 i 385 w Woliborzu,
- 3356D - z Nowej Rudy do Sokolca, Rzeczeki oraz Walimia,3
- 3319D - z Nowej Rudy do Przygórza,
- 3324D - ze Słupca do Bożkowa,
- 3337D - biegnąca z Nowej Rudy do Ścinawki Średniej.
- 3321D - od drogi nr 385, po wschodniej granicy zespołu miejskiego, przez Dzikowiec, do Nowej Wsi Kłodzkiej.

Przez Nową Rudę przebiegają dwie drugorzędne, jednotorowe i niezelektryfikowane linie kolejowe:

- nr 286 relacji Wałbrzych Główny – Nowa Ruda – Kłodzko Główny, z przystankami na terenie miasta: Zdrojowisko i Nowa Ruda Przedmieście oraz ze stacją Nowa Ruda. W styczniu 2009 r. na tą trasę wjechały szynobusy. Kolei Dolnośląskich (Jest to spółka Samorządu Dolnośląskiego).
- nr 327 relacji Ścinawka Średnia (od linii nr 286) – Słupiec (w przeszłości także dalej do Dzikowca), z przystankiem w Słupcu, na której odbywa się jedynie ruch towarowy. Władze rozważają modernizację tej linii i wykorzystanie jej dla celów turystycznych.

Wraz z utratą funkcji centralnych miasta Nowa Ruda oraz ogólnym postępowaniem degradacji zasobów ludzkich i materialnych obserwowany jest spadek znaczenia kolei. W chwili obecnej realną perspektywę rozwoju stwarza proturystyczna polityka rozwoju regionalnego Ziemi Kłodzkiej znajdująca odzwierciedlenie w celach strategicznych miasta Nowa Ruda.

Ponadto Nowa Ruda posiada komunikację autobusową. Miasto ma m. in. połączenia autobusowe z: Wałbrzychem, Kłodzkiem, Ząbkowicami oraz z Wrocławiem - przez Bielawę i Dzierżoniów. W ostatnich latach obserwuje się spadek znaczenia komunikacji autobusowej. Oprócz czynników ogólnych typowych dla przemian w komunikacji samochodowej na terenie całego kraju również wskutek rozwoju działalności mikrobusowej komunikacji przewoźników prywatnych.

1.3.2. Sieć wodociągowa

System wodociągowy miasta Nowa Ruda tworzą sieci w układzie sięgaczowym, jedynie lokalnie występują fragmenty w układzie pierścieniowym. W systemie tym wyróżnić można trzy punkty koncentracji sieci rozdzielczej (Drogosław, Nowa Ruda i Słupiec) połączonych elementami sieci przesyłowej. W większości sieć zasilana jest grawitacyjnie.

Cały zespół miejski Nowej Rudy wyposażony jest w sieć wodociągową, zaopatrującą w wodę mieszkańców i podmioty gospodarcze.

Sieć tworzą dwa niezależne systemy wodociągowe:

1. system I - obejmujący Nową Rudę,
2. system II - obejmujący dzielnice Słupiec, będącą pierwotnie odrębnym miastem.

Budowę sieci wodociągowej w mieście rozpoczęto w 1910 roku, a większość sieci pochodzi

z lat 1928-1935. Jest to więc sieć stara i jej stan techniczny jest bardzo zły. Występują częste awarie i potrzebna jest sukcesywna wymiana rurociągów.

Zgodnie z danymi GUS z roku 2007 długość czynnej sieci rozdzielczej w Gminie Miejskiej Nowa Ruda wynosi: 93 km, z której korzysta 10 502 mieszkańców. W tym czasie do gospodarstw domowych miasta dostarczono 306,2 dam³ wody. W przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta zużycie wody kształtuje się na poziomie 25,2 m³. Z instalacji wodociągowej w 2007 roku w mieście korzystało 87,3 %² mieszkańców miasta.

W roku 2008 zakończono realizację inwestycji pod nazwą „Ochrona Gór Sowich i Bardzkich przez budowę infrastruktury technicznej w gminie miejskiej Nowa Ruda”, która uzupełniła system wodociągowy na terenie gminy o kolejne 4,1 km sieci biegnącej w ciągu ulic: Kołowej, Pionierów i Góra Anny. W wyniku realizacji projektu do sieci wodociągowej podłączono 73 osoby oraz 22 gospodarstwa domowe.

Sieć wodociągowa współpracuje z następującymi zbiornikami:

- zbiornik "Dolina", o pojemności 2 x 8000 m³. Doprowadzana jest do niego woda rurociągiem 600 z ujęcia "Kamieniec". Połączony jest rurociągiem 600 z zespołem zbiorników "Radkowskim" oraz wyrównawczym dla "Górnego Miasta" (fragmentu Nowej Rudy, który położony jest na południe od ul. Niepodległości),
- zbiornik "Radkowski", o pojemności 1000 m³. Połączony jest rurociągiem ze zbiornikiem dla "Górnego Miasta". Zasilany jest w wodę z ujęcia "Wolibórz",
- zbiornik wyrównawczy dla "Górnego Miasta", o pojemności 1000 m³. Połączony jest rurociągiem ze zbiornikami "Dolina" i "Radkowskim",
- Zbiornik "Przygórze", o pojemności 400 m³,
- Zbiornik "Zdrojowisko".

Operatorem wszystkich powyższych ujęć jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Nowej Rudzie.

1.3.3. Sieć kanalizacji sanitarnej

Miasto Nowa Ruda posiada kanalizację typu rozdzielczego. Z uwagi na korzystne ukształtowanie terenu, jest to głównie sieć grawitacyjna.

System kanalizacji odprowadza ścieki do zbiorczej międzygminnej oczyszczalni ścieków w Ścinawce Dolnej (sąsiednia gmina Radków), którą oddano do użytku w roku 2000.

²Dane GUS

Ogólny stan istniejącej sieci i urządzeń kanalizacyjnych jest dobry. Wyjątek stanowią enklawy, między innymi zwartej zabudowy śródmiejskiej centrum miasta, ogólnie nie przebudowywane, gdzie ingerencja w system ściekowy ogranicza się do sytuacji awaryjnych.

Długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej (według danych GUS z roku 2007) wynosi 7 km. Liczba połączeń kanalizacji sanitarnej prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Nowej Rudzie wynosiła 137 szt.³. Zbiorowy system oczyszczania ścieków komunalnych na terenie miasta odprowadził w 2007 roku 22,2 dm³ ścieków komunalnych.

W roku 2008 system kanalizacji sanitarnej został uzupełniony o dodatkowe 24,74 km sieci. Było to podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej efektem zakończenia realizacji inwestycji „Ochrona Gór Sowich i Bardzkich przez budowę infrastruktury technicznej w gminie miejskiej Nowa Ruda”. Kanalizacja sanitarna wybudowana została w następujących rejonach Miasta: Drogosław, Zacisze, Centrum oraz na trasie Słupiec Ścinawka. W wyniku realizacji projektu do sieci kanalizacji sanitarnej podłączono 2917 osób oraz 1000 gospodarstw domowych.

1.3.4. Gospodarka odpadami

Zorganizowanym odbiorem i wywozem odpadów komunalnych w Nowej Rudzie zajmuje się spółka gminna Noworudzkie Usługi Komunalne Sp. z o.o. oraz prywatne przedsiębiorstwo z udziałem zagranicznym z Krapkowic ALTVATER-SULO sp. z o.o. Systemem tym objęte jest całe miasto. Odpady wywożone są bezpośrednio od ich wytwórców na miejskie wysypisko. Na terenie miasta wdrożono system gospodarki odpadami.

Wysypisko odpadów komunalnych położone jest w rejonie ul. Niepodległości (biegnącej w kierunku Słupca), w odległości 1,5 km od zabudowy miejskiej Nowej Rudy – bardzo niekorzystnie. Składowanie odpadów odbywa się w małym, płytkim zagłębieniu i do niedawna polegało na podnoszeniu wierzchowinowej partii składowiska do wymaganej wysokości projektowej. W ten sposób składowisko przemieszcza się w głąb doliny, stromymi, często usuwającymi się skarpami o znacznej i stale rosnącej wysokości

³Dane GUS 2007 rok

względnej. Taki sposób składowania powoduje też niekorzystne rozsypywanie się zrzucanych odpadów u podnóża skarp oraz znaczące zanieczyszczenie cieków powierzchniowych.

Monitoring składowiska obejmuje: badanie wód powierzchniowych i głębinowych w 4 otworach piezometrycznych - 4 razy w roku. Natomiast, badania atmosfery przeprowadza się raz w roku. Wyniki badań są w normie. Badania wykonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wałbrzychu.

Jak wynika z prowadzonych badań, noworudzkie wysypisko nie spełnia norm i wkrótce zostanie zamknięte. Decyzję o zamknięciu wysypiska podjął już wojewoda dolnośląski. Odpady będą tam przyjmowane do końca 2009 r. Po jego zamknięciu, zgodnie z decyzją wojewody dolnośląskiego, będzie przeprowadzana rekultywacja. Do 30 września 2010 r. ma zostać ukształtowana bryła składowiska, a końcowy etap rekultywacji zakończony do końca 2012 roku.

Zgodnie z ustaleniami władz, od początku 2010 r. śmieci mają trafiać do nowego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów, który powstanie w Ścinawce Dolnej. Jego budowa jednak jeszcze się nie rozpoczęła.

1.3.5. Elektryfikacja

System zasilania miasta Nowa Ruda składa się z dwóch stacji GPZ, linii przesyłowych wysokiego napięcia 110 kV i linii dystrybucyjnych średniego (20 kV) oraz niskiego napięcia. Zarządcą odpowiedzialnym za dostarczanie energii elektrycznej jest Koncern Energetyczny EnergiaPro S.A. Stacja transformatorowa GPZ Nowa Ruda 110/20 kV posiada moc 32 MVA (1x16 MVA i 1x16 MVA). Obciążenie tego obiektu przez podmioty gminy miejskiej Nowa Ruda wynosi 6,58 MW. Dystrybucja energii elektrycznej z tego punktu zasilania odbywa się poprzez 7 linii o napięciu 20 kV zasilających obszar miasta. Drugim punktem zasilania jest GPZ Skałeczno 110/20 kV, który zlokalizowany jest poza terenem miasta Nowa Ruda, w gminie Radków. Jego moc wynosi 16 MVA (1x16 MVA). Obciążenie tego obiektu przez podmioty gminy miejskiej Nowa Ruda wynosi 1,5 MW. Wyprowadzonych jest z niego 6 linii o napięciu 20 kV, zasilających obszar miasta. Na obszarze miasta zlokalizowanych jest 84 stacji transformatorowych, z tego 59 obsługiwanych przez GPZ z Nowej Rudzie. Są to głównie stacje o mocy zainstalowanej 250 i 400 kVA. Średnie obciążenie tych stacji wynosiło 86,1 kVA, co stanowiło około 32% ich średniej mocy⁴.

⁴Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Nowa Ruda na lata 2006-2014

1.3.6. Sieć gazowa

Zespół osadniczy Nowej Rudy jest aktualnie zasilany z gazociągu relacji Polanica Zdrój - Wałbrzych, poprzez dwie stacje redukcyjno-pomiarowe Io i Ilo. Układ rozdzielczy gazu niskiego ciśnienia (n/c) obejmuje rejon ulicy Piłsudskiego w Nowej Rudzie oraz Osiedla Waryńskiego, XXX-Lecia i Wojska Polskiego w Słupcu. Sieć nie posiada wystarczających rezerw, umożliwiających zapewnienie dostawy gazu dla celów grzewczych. Niewielka liczba odbiorców w rejonie centralnym Nowej Rudy zasilana jest siecią średniego ciśnienia. Zgodnie z danymi GUS z roku 2007 długość czynnej sieci gazowej ogółem wynosi 8,96 km.

1.3.7. Energetyka ciepła

Na obszarze miasta Nowa Ruda istnieją dwa centralne systemy zaopatrzenia w energię ciepłą. Jeden z tych systemów jest zarządzany przez przedsiębiorstwo „Ciepłownictwo” Sp. z o.o. i obsługuje dzielnicę Słupiec. Wyposażony jest on w kotłownię, zlokalizowaną przy ul. Kłodzkiej 31, produkującą energię ciepłą w czterech kotłach wodnych: dwa kotły PWRp – 5 o wydajności 5,815 MW każdy i dwa kotły PWRp – 20 o wydajności 23,260 MW każdy. Kotły te wyposażone są w ruszty posuwisto - zwrotne pozwalające na spalanie węgla i paliw odpadowych (przerostu węglowego i mialu węglowego). Łączna zainstalowana moc w kotłowni wynosi 58,150 MW. Wynika z tego, że kotłownia posiada 60,5% rezerw. Wytwarzana jest w niej energia, w postaci gorącej wody o parametrach 130/70 °C. Spaliny odprowadzane są do komina żelbetowego o średnicy zewnętrznej 3,07 m i wysokości 45 m. Energia ciepła z tej kotłowni rozprowadzana jest poprzez układ trójprzewodowy:

- rurociąg sezonowy centralnego zasilania; nośnikiem ciepła jest tu woda o zmiennej temperaturze,
- rurociąg trwały (wykorzystywany przez cały rok) przesyłający ciepłą wodę użytkową; nośnikiem ciepła jest tu woda o temperaturze 130 °C,
- rurociąg powrotny; wspólny powrót z rurociągu sezonowego i trwałego.

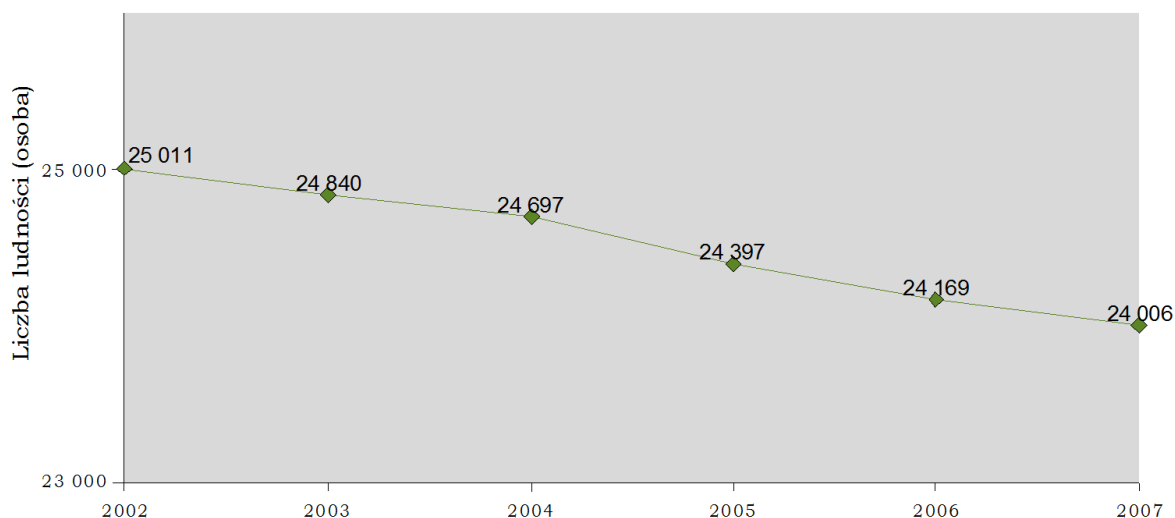
Drugim źródłem jest energia ciepła pochodząca od przedsiębiorstwa Fortum DZT. Przedsiębiorstwo ogrzewa budynki gazem. Gazem ogrzewane jest osiedle Piastowskie. Trzecim źródłem ciepła, są oddane do użytku głównie w ostatnich latach, kotłownie gazowe, obsługujące przede wszystkim obiekty użyteczności publicznej oraz w coraz większym zakresie mieszkalnictwo wielorodzinne.

1.4. Sfera społeczna

1.4.1. Struktura demograficzna

Zgodnie z danymi GUS na koniec 2007 roku miasto Nowa Ruda faktycznie zamieszkiwało 24 006 mieszkańców. W okresie 2002 – 2007 widoczny jest systematyczny spadek liczby mieszkańców miasta. Obserwowaną tendencję ilustruje poniższy wykres.

Wykres 1 : Ludność miasta Nowa Ruda w latach 2002-2007

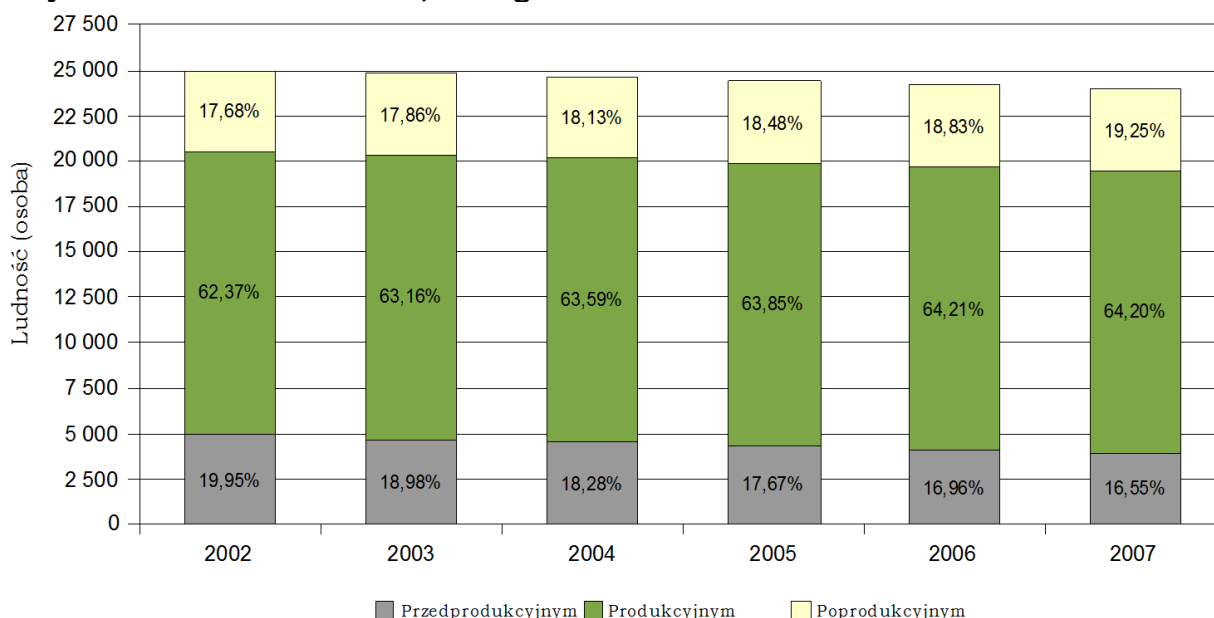

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

W okresie od 2002 do 2007 roku odnotowano spadek w liczbie ludności miasta o 1005 mieszkańców, co stanowi spadek o ponad 4 punkty procentowe. Gęstość zaludnienia miasta wynosi 648 na 1 km² i jest niższa od średniej wartości tego wskaźnika dla miast województwa dolnośląskiego, wynoszącej 923 osoby na 1km². Niekorzystnym zjawiskiem demograficznym jest utrzymująca się od kilku lat tendencja spadkowa w liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) oraz postępująca tendencja wzrostowa wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na wyrównanym, stabilnym poziomie utrzymuje się liczba osób w wieku produkcyjnym.

Wykres2: Struktura wiekowa, demograficzna miasta Nowa Ruda w latach 2002 – 2007

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

Wzrost liczby osób starszych w stosunku do młodych wynika z dwóch podstawowych zjawisk: zmniejszania się liczby urodzeń oraz wzrostu długości życia.

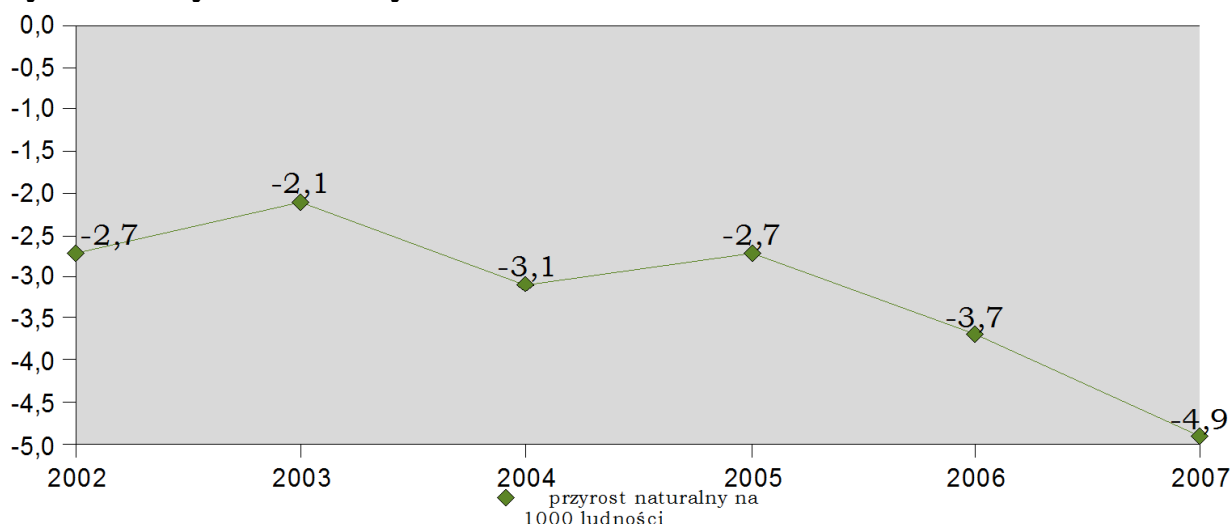
Na długość trwania życia wpływa, w różnym stopniu, wiele czynników. Do najważniejszych z nich należą: cechy genetyczne, warunki bytowe, styl życia, poziom opieki zdrowotnej, stan środowiska, w tym również środowiska pracy. Zjawisko to jest określane jako starzenie się społeczeństwa. W związku z rosnącą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących Nową Rudę, grupa ta będzie miała coraz większy udział w życiu Miasta.

Toteż istotnym jest aby zaangażować te osoby w życie społeczne i stworzyć im zaplecze do większej aktywności. Jak powszechnie wiadomo, największym problemem osób starszych jest samotność. Większość czasu spędzają one w domach, oglądając telewizję, rzadziej czytając książki. Brak kontaktu z innymi ludźmi powoduje, że szybciej i częściej niż osoby bardziej aktywne zarówno umysłowo jak i ruchowo, zapadają na choroby typowe dla osób starszych. Na terenie Miasta działają podmioty, które organizują czas osobom starszym, przykładowo jest to Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów jednak podmioty te nie są w stanie dotrzeć do wszystkich osób starszych.

Rosnącej liczby osób starszych nie jest w stanie zrównoważyć mała liczba urodzeń. Jest to szczególnie widoczne na wykresie poniżej, na którym przedstawiono przyrost naturalny ludności Nowej Rudy. Liczba zgonów odnotowanych od roku 2002 każdorazowo przekracza liczbę urodzeń w kolejnych latach. W roku 2007 wskaźnik przyrostu naturalnego osiągnął najniższą wartość: -4,9, w badanym okresie.

Wykres 3: Przyrost naturalny na 1000 ludności miasta Nowa Ruda w latach 2002 – 2007

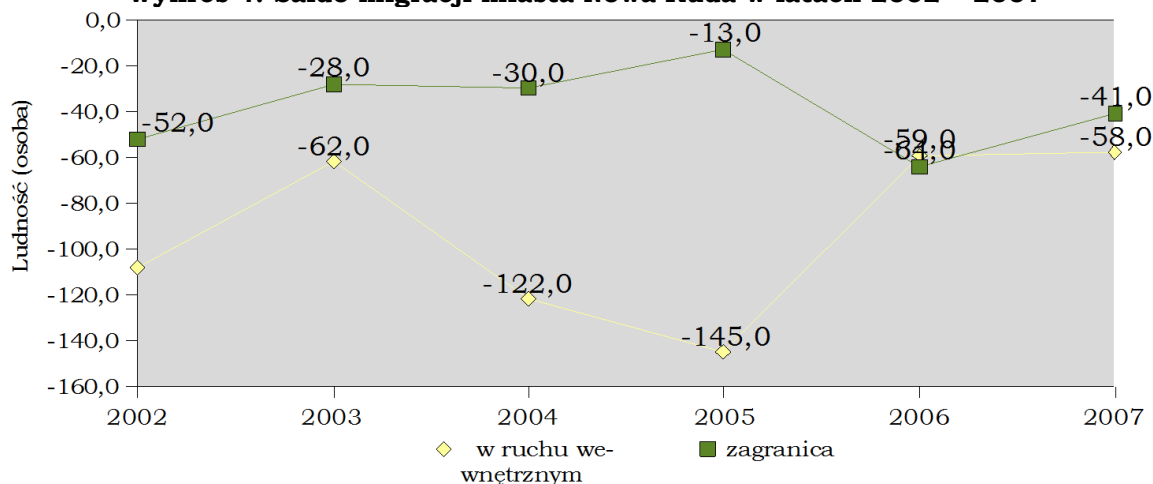
Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

Na niski odsetek urodzeń, duży wpływ mają notowane każdego roku migracje. Opuszczając rodzinne miasto przykładowo w celach edukacyjnych, młodzi ludzie nie widząc perspektyw w rodzinnym mieście, po zakończeniu edukacji, decydują się na pozostanie w dużym ośrodku miejskim, podjęcie w nim pracy i założenie rodziny. W ten sposób hamują naturalny proces zastępowalności pokoleń.

Migracje występujące na terenie miasta analizowano dwukierunkowo: w ruchu wewnętrznym i zagranicę kraju.

W ruchu wewnętrznym, w analizowanym okresie największy odpływ mieszkańców z miasta odnotowano w 2005 roku, natomiast w ruchu zagranicznym w roku 2006. Do roku 2005, wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych znacząco się różniły. W roku 2005 różnica ta osiągnęła 132 osoby. W roku kolejnym było to już tylko 5 osób.

Wykres 4: Saldo migracji miasta Nowa Ruda w latach 2002 – 2007

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

Ujemne saldo migracji jest zjawiskiem negatywnie wpływającym na przyszły rozwój miasta. Mieszkańcy Nowej Rudy wyjeżdżają głównie w poszukiwaniu lepszej jakości życia, wielu - zwłaszcza młodych ludzi - zdecydowało się na życie za granicami miasta. Obecnie są to typowe sytuacje, charakterystyczne zwłaszcza na terenach przemysłowych, niedoinwestowanych, gdzie wiele osób napotyka na trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Skutkiem tych trudności są omówione migracje poza granice miasta do bardziej rozwiniętych gospodarczo ośrodków jak np. Wrocław oraz migracje poza granice kraju.

1.4.2. Osoby niepełnosprawne

Osobami niepełnosprawnymi na terenie Nowej Rudy zajmują się przede wszystkim Noworudzkie Stowarzyszenie Pro Publico Bono oraz Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych NASZA NADZIEJA. Poza podmiotami, które wspierają osoby niepełnosprawne głównie w sposób niefinansowy, finansową opiekę nad tą grupą społeczności sprawuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie.

Jak wynika z danych MOPS, z pomocy społecznej w mieście Nowa Ruda korzysta 233 niepełnosprawnych mieszkańców. Są to osoby o następujących formach niepełnosprawności: schorzenia układu ruchu, wewnętrzne, neurologiczne, narządu wzroku, słuchu, umysłowe, psychiczne, genetyczne, psychiczne i nowotwory. Ośrodek udziela tym osobom następujących form wsparcia: zasiłki stałe, okresowe, celowe, specjalne zasiłki celowe, posiłki i usługi opiekuńcze.

Stowarzyszenie PRO PUBLICO BONO prowadzi dwie świetlice środowiskowe: w Centrum w Gimnazjum nr 1 oraz w Słupcu przy ul. Radkowskiej 18. Świetlica w Słupcu została nazwana Ośrodkiem Lokalnej Aktywności, w skrócie „OLA” i jest ona miejscem spotkań dzieci w wieku przedszkolnym, dzieci i młodzieży ze Szkoły Podstawowej nr 7 i Gimnazjum nr 2.

Dzięki funduszom pozyskanym z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z Programu FIO realizowany jest projekt „OLA”, a dzięki funduszom z Urzędu Wojewódzkiego w świetlicy realizowany jest projekt „Akademia dobrego życia”.

W poniedziałki na zajęcia przychodzi szkolny pedagog, a w czwartki - psycholog z Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej. W świetlicy zorganizowano pracownię plastyczną i scenę teatralną. Ważnym elementem programu są wyjazdy na turystyczne wycieczki, do teatru do Wrocławia i Wałbrzycha, a nawet udział w warsztatach teatralnych na prawdziwej scenie w Wałbrzychu.

Podstawowym celem Stowarzyszenia jest pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób.

Stowarzyszenie realizuje wyżej wymieniony cel prowadząc działalność pożytku publicznego w następującym zakresie:

- organizowanie akcji charytatywnych,
- organizowanie różnych form wypoczynku: wycieczek, obozów stacjonarnych i wędrownych, kolonii letnich i zimowych, zielonych szkół w kraju i za granicą,
- organizowanie warsztatów edukacyjnych z różnych dziedzin wiedzy, seminariów, konferencji naukowych, konkursów edukacyjnych, klubów zainteresowań z różnych dziedzin wiedzy o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym,
- organizowanie warsztatów artystycznych, przeglądów, konkursów, festiwali artystycznych o zasięgu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym,
- organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje i aktywizujących osoby zagrożone bezrobociem,
- organizowanie pomocy materialnej w formie stypendiów na edukację dla uzdolnionych dzieci i młodzieży,
- organizowanie i prowadzenie ośrodków wsparcia, w tym: świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych, ognisk wychowawczych, grup terapeutycznych, klubów samopomocy,
- organizowanie imprez o charakterze kulturalnym i sportowym o zasięgu lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym,
- organizowanie akcji promujących zdrowy styl życia, ochronę środowiska naturalnego,
- organizowanie kursów i szkoleń dla prowadzących zajęcia z dziećmi i młodzieżą,
- organizowanie konkursów na projekty działań edukacyjnych i wychowawczych.

Stowarzyszenie jest inicjatorem tworzenia w noworudzkich placówkach oświatowych Szkolnych Klubów Wolontariuszy.

Wolontariusze biorą udział w licznych akcjach charytatywnych. Kilku wolontariuszy systematycznie spotyka się z wychowankami świetlicy „OLA”. Pomagają w odrabianiu lekcji, w przygotowaniu poczęstunku, w porządkowaniu. Często organizują wolny czas, dzieląc się umiejętnościami zdobytymi na szkoleniu.

Wielkim świętem Wolontariuszy jest Powiatowa Integracyjna Spartakiada Osób Niepełnosprawnych.

Stowarzyszenie podejmuje następujące działania:

1. Pomoc w leczeniu:

- poprzez udzielanie pomocy materialnej na rehabilitację i na leczenie dzieci.

2. Działania na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych:

- poprzez organizowanie systematycznych spotkań dla osób dorosłych z upośledzeniem umysłowym w ramach Klubu Przyjaciół „Nasza Nadzieja” dwa razy w tygodniu po cztery godz. w świetlicy środowiskowej w Nowej Rudzie – Słupcu przy ul. Radkowskiej 18. To tutaj prowadzona jest terapia zajęciowa, ćwiczenia z umiejętności życiowych – samoobsługa, zajęcia artystyczne. Tutaj spotykają się również w godzinach popołudniowych raz w tygodniu dzieci i młodzież niepełnosprawna w ramach projektu „Razem w teatrze”. Słupiec od Centrum Nowej Rudy oddalony jest do 5 km.
- organizowanie wycieczek krajoznawczych, pielgrzymek z udziałem również zdrowych uczestników – dzieci, młodzieży: zwiedzanie Ogrodu Botanicznego w Wojsławicach Henrykowa; pielgrzymka do Krzeszowa ,zwiedzanie Panoramy Racławickiej we Wrocławiu, udział w kiermaszu świątecznym: Tradycje Wielkanocne Ziemi Kłodzkiej- wycieczki turystyczne np. w Góry Sowie Wycieczka do Pragi, do Karpacza ;Nad morze na turnus rehabilitacyjny.

3. Stowarzyszenie organizuje dwie powiatowe integracyjne imprezy o charakterze sportowym i kulturalnym w ramach programu „Droga do integracji”:

- w marcu - kwietniu - Przegląd Integracyjnych Teatrów w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowej Rudzie,
- w październiku odbywa się Powiatowa Integracyjna Spartakiada Osób Niepełnosprawnych w Centrum Turystyczno –Sportowym w Nowej Rudzie.

Na Spartakiadę przyjeżdża około 150 zawodników, towarzyszą im młodzi wolontariusze członkowie Szkolnych Klubów Wolontariuszy. Celem tego wydarzenia, jest stworzenie młodym osobom z upośledzeniem umysłowym możliwości bycia w społeczności lokalnej, uczestnictwa życiu sportowym , kulturalnym czy społecznym.

Stowarzyszenie od lat zabiega o utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy. Mimo dobrej woli władz samorządowych, wysokość kosztów takiej inwestycji uniemożliwia realizację przedsięwzięcia. Stowarzyszenie musi przynajmniej na kilka lat zagospodarować czas dla 15 -20 osób. Ci młodzi ludzie w wieku od 23 do 30 lat ze

względem na swój stan nie mogą podjąć pracy, mają ograniczone możliwości działania, przebywają stale pod opieką członków rodziny. Dotychczas spotkania odbywają się okazjonalne, uczestnicy chętnie biorą w nich udział, ale nie przynoszą one widocznych efektów. Członkowie spotkań stanowią zamkniętą grupę.

W lokalu świetlicy środowiskowej w Nowej Rudzie – Słupcu przy ul. Radkowskiej 18 działa „Klub Przyjaciół Nasza Nadzieja”. Członkowie Klubu spotykają dwa razy w tygodniu po 4 - 5 godzin w godzinach przedpołudniowych. W programie zaplanowano również spotkania poza świetlicą, w kawiarniach, na wycieczkach, w teatrze itp.

Pomimo znaczącej aktywności Stowarzyszenia i znaczenia, jakie dla społeczności osób niepełnosprawnych ma jego obecność i działalność w Nowej Rudzie, wciąż nie ma ono własnej, stałej siedziby w Centrum Miasta. Jak już wcześniej wspomniano, jedyna świetlica Stowarzyszenia mieści się w dzielnicy Słupiec, oddalonej od Centrum Miasta około trzy kilometrowym odcinkiem drogi, biegnącej przez pola. Ta stosunkowo duża odległość pomiędzy dzielnicą Słupiec a Drogosławiem i Centrum Nowej Rudy w znacznym stopniu utrudnia dotarcie wszystkich osób niepełnosprawnych do miejsca spotkań, tym bardziej, że owa świetlica mieści się na pierwszym piętrze w budynku nieposiadającym windy. W chwili obecnej, osoby niepełnosprawne dowożone są do ośrodka w Słupcu, z wykorzystaniem urzędowego busa, jednak rozwiązanie to nie jest traktowane jako ostateczne, tym bardziej, że dowóz ten jest organizowany jedynie dwa razy w tygodniu. Problem braku ośrodka spotkań dla osób niepełnosprawnych w centrum miasta jest zatem aktualny i wymaga przeprowadzenia działań zmierzających do zmiany tej sytuacji.

W związku z powyższym, priorytetową potrzebą osób niepełnosprawnych, na którą jest w stanie odpowiedzieć Miasto, jest udostępnienie na stałe na terenie Centrum Nowej Rudy pomieszczeń, w których osoby niepełnosprawne będą mogły się spotykać i spędzać czas w przyjaznym i znanym im otoczeniu.

Jednym z zadań, które realizowane będą w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie przystosowanie obiektu mieszczącego się przy Rynek 8, do prowadzenia w nim świetlicy dla osób niepełnosprawnych, funkcjonującej w ramach Ośrodka Lokalnej Aktywności.

1.4.3. Imigranci, mniejszości narodowe i etniczne oraz uchodźcy

Na terenie Miasta Nowa Ruda nie występują znaczące skupiska imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych czy też uchodźców. Nie zaobserwowano również żadnej

aktywności tych grup społecznych.

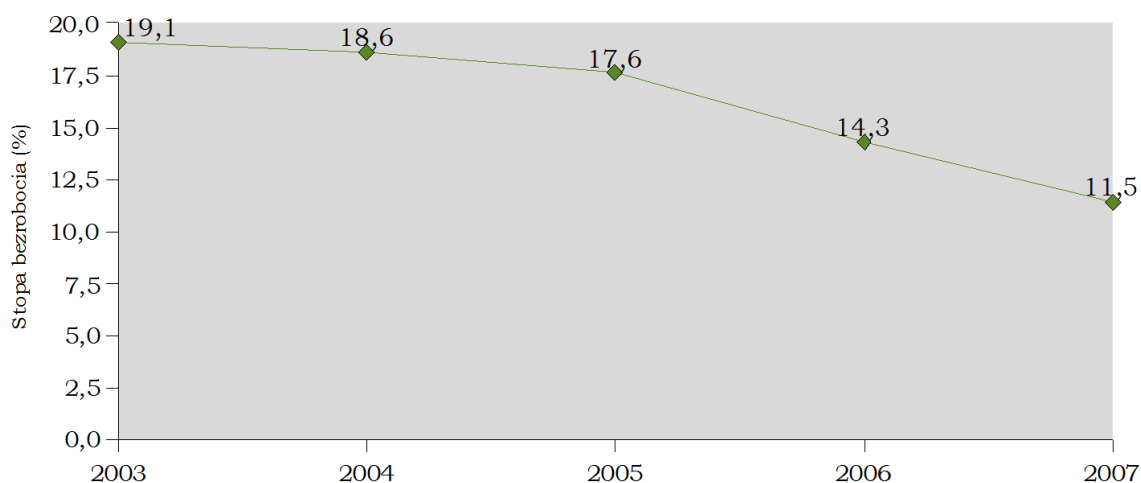
Obcokrajowców zameldowanych na stałe w Nowej Rudzie jest dziesięciu. Pochodzą z Niemiec, Węgier, Ukrainy, Bośni i Ukrainy, Rosji , Czech, Algierii i Francji.

W związku z tym, że obecność omawianych grup jest w Nowej Rudzie znikoma, nie zidentyfikowano ich potrzeb jako istotnych z punktu widzenia powodzenia procesu rewitalizacji.

1.4.4. Bezrobocie

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku, liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie na koniec 2007 roku wynosiła 1 993 osoby i była niższa w stosunku do roku poprzedniego o ponad 10 punktów procentowych.

Stopa bezrobocia liczona jak stosunek ilości bezrobotnych zarejestrowanych do liczby osób będących w wieku produkcyjnym z roku na roku maleje.

Wykres 5: Stopa bezrobocia w mieście Nowa Ruda w latach 2003 – 2007

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

Wysoka stopa bezrobocia odnotowana w 2003 jest konsekwencją zamknięcia w 2000 roku ostatnich kopalń węgla kamiennego. Trwające od tamtego czasu próby przekształceń profilu gospodarki miasta, prowadzą do powolnego aczkolwiek systematycznego spadku poziomu bezrobocia.

Pomimo znacznego ograniczenia poziomu bezrobocia w ciągu ostatnich kilku lat, problem ten jest nadal istotny. Niepokojące jest, iż najwyższy odsetek bezrobotnych stanowią osoby pozostające w długim okresie czasu bez pracy. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 13 miesięcy stanowią ponad 49 % wszystkich bezrobotnych⁵. Obserwowane zjawiska w strukturze bezrobocia wskazują, iż znaczna liczba niepracujących mieszkańców Nowej Rudy jest pozbawiona stałego źródła utrzymania.

W strukturze bezrobotnych Nowej Rudy ponad 28 % stanowią osoby z wykształceniem podstawowym. Niski poziom, lub zupełny brak wykształcenia, dodatkowo ogranicza możliwości znalezienia pracy. Działające na rynku przedsiębiorstwa, nie mają warunków ani potrzeb do stworzenia nowych miejsc pracy. Powoduje to, że część bezrobotnych świadomie rezygnuje z poszukiwań zatrudnienia. Inni bezrobotni nie posiadają wykształcenia czy umiejętności praktycznych, które pozwoliły im stać się atrakcyjnymi na rynku pracy. Tworzone w Noworudzkim Parku Przemysłowym i Podstrefie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej zakłady pracy, poszukują głównie pracowników wykształconych, z wyuczonym zawodem, bądź takich, którzy są chętni do przyuczenia do wykonywanej pracy. Szansą na stworzenie nowych miejsc pracy jest

⁵Obliczenia na podstawie danych z roku 2007 PUP w Kłodzku

ponadto próba pobudzenia gospodarki Nowej Rudy do rozwoju w oparciu o turystykę. Jest to tym bardziej istotne, że turystyka funkcjonuje nie tylko w oparciu o muzea, zabytki, krajobrazy ale także infrastrukturę towarzyszącą taką jak zaplecze gastronomiczne i hotelarskie. Zarówno gastronomia jak i hotelarstwo są branżami, których działanie wymaga zasobów ludzkich, a więc tworzą one nowe miejsca pracy – miejsca pracy, które będą szansą do powrotu osób bezrobotnych na rynek pracy.

Jak wynika z powyższej analizy bezrobocia, Nowa Ruda posiada zasoby pracy, które mogłyby pokryć zapotrzebowanie podmiotów gospodarczych, jednak potencjalni pracownicy wymagają kursów przyuczenia do zawodu czy też przekwalifikowania. Należy zatem podjąć stosowne zadania społeczne służące aktywizacji zawodowej opisanej grupy ludności.

W grupie osób bezrobotnych szczególne miejsce zajmują osoby niepełnosprawne. Wynika to głównie z faktu, że liczba ofert pracy dla tych osób jest zbyt mała, a próba konkurencyjności o pracę z osobami w pełni sprawnymi często kończy się niepowodzeniem. Dla wielu pracodawców, pracownik niepełnosprawny wciąż pozostaje mało atrakcyjny.

1.4.5. Bezpieczeństwo publiczne

Organem odpowiedzialnym za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego w mieście Nowa Ruda jest Komisarjat Policji w Nowej Rudzie, który bezpośrednio podlega Komendzie Powiatowej Policji w Kłodzku. Ponadto w mieście nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Straż Miejska. Zgodnie z danymi gromadzonymi przez Komisarjat Policji w Nowej Rudzie na terenie miasta w roku 2006 popełniono 400 przestępstw oraz zarejestrowano 1 449 wykroczeń, uwzględniając czyny karalne osób nieletnich, tj. do 17 roku życia z wyłączeniem zdarzeń drogowych oraz przestępstw gospodarczych. Odnosząc te dane do roku 2007 zanotowano spadek w liczbie przestępstw o 71 oraz w liczbie zarejestrowanych wykroczeń o 362 zdarzenia. Pomimo widocznego spadku ilości popełnianych przestępstw w mieście, to niepokojący jest fakt, że ponad 25 % wśród wszystkich zarejestrowanych przestępstw stanowiły czyny karalne nieletnich⁶. Podłoże większości popełnianych czynów stanowią środowiska patologiczne, ubóstwo, bezrobocie i wynikający z nich brak motywacji do prowadzenia innego, lepszego życia. W świetle obserwowanych zjawisk w zakresie przestępczości wśród nieletnich koniecznością jest podejmowanie działań edukacyjnych, prewencyjnych i resocjalizacyjnych nieletniej młodzieży.

⁶Dane z Komisarjatu Policji w Nowej Rudzie z roku 2006

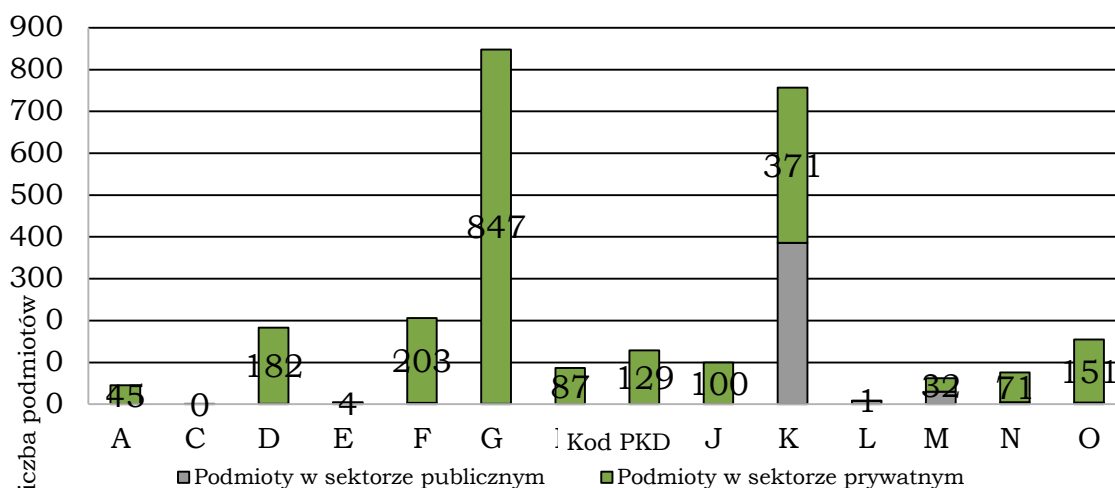
1.5. Gospodarka

Po likwidacji głównych zakładów tradycyjnych gałęzi przemysłu, określanych obecnie często mianem przemysłu schyłkowego, tj. dużych zakładów pracy, które nie sprostały narzuconym wymogom gospodarki rynkowej, Nowa Ruda przeżywa okres stagnacji. Obserwowane postępy w zagospodarowaniu terenów inwestycyjnych, zmiany w strukturze podmiotów oraz wdrażane od lat działania aktywizacyjne pozwalają przyjąć, że miasto Nowa Ruda znajduje się w okresie stopniowej pozytywnej zmiany trendów. Ustąpienie przemysłu wydobywczego, stało się szansą na wykorzystanie walorów krajobrazowych wynikających z położenia geograficznego miasta i licznych obiektów dziedzictwa kulturowego i wypromowanie Nowej Rudy jako ośrodka turystycznego. Zanim jednak turystyka stanie się znaczącą dla rozwoju Miasta gałęzią gospodarki, należy dołożyć wszelkich starań aby zbudować pozytywny wizerunek Nowej Rudy nie tylko wśród mieszkańców, ale również w regionie.

Zgodnie z danymi GUS w roku 2007 w mieście Nowa Ruda dominowały branże:

- obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego;
- budownictwo;
- przetwórstwo przemysłowe;
- działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;
- transport, gospodarka magazynowa i łączność;
- pośrednictwo finansowe.

Wykres 6: Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w Nowej Rudzie w roku 2007 zgodnie z klasyfikacją PKD

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GUS w roku 2007 na terenie miasta Nowej Rudy zarejestrowanych było 2 263 podmioty gospodarki narodowej, z czego ponad 83 % stanowiły podmioty sektora prywatnego. Dynamikę zmienności liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych sektorach przedstawiono poniżej.

Wykres 7: Zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie Nowej Rudy w latach 2002 – 2007

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o. o. na podstawie danych GUS

Na przestrzeni analizowanych lat liczba podmiotów sukcesywnie wzrastała, co jest pozytywnym zjawiskiem i świadczy o rozwoju gospodarczym miasta. Szczególnie widoczny jest wzrost w liczbie podmiotów sektora publicznego. Sektor prywatny ulegał w tym czasie nieznacznym wahaniom. Sektor prywatny tworzą przeważnie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W roku 2007 według danych GUS było ich 1 643, co w ogólnej liczbie podmiotów sektora prywatnego stanowi prawie 74 %. Przeważnie są to firmy zatrudniające 1 lub 2 osoby, bez możliwości zatrudnienia kolejnych pracowników.

Władze Gminy Miejskiej Nowa Ruda od kilku lat podejmują działania zmierzające do poprawy rozwoju gospodarczego miasta. W efekcie na terenie Nowej Rudy powstała Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna “INVEST-PARK” podstrefa Nowa Ruda oraz Noworudzki Park Przemysłowy. Szczegółowe informacje na tematy tych podmiotów przedstawiono w rozdziale 4 niniejszego dokumentu.

Szansą na rozwój gospodarczy mogą mieć również planowane działania rewitalizacyjne. Podniesie estetyki budynków, poprzez wyremontowanie zabytkowych kamienic, iluminację najciekawszych elementów architektury miasta czy też przywrócenie dawnych funkcji centrum Nowej Rudy z pewnością przyczyni się do wzrostu znaczenia tego ośrodka jako atrakcyjnego nie tylko turystycznie ale również gospodarczo. Zadbany ośrodek miejski, jest bardziej przyjazny dla inwestora. Rozwój turystyki, sprzyjać będzie powstawaniu podmiotów z branż powiązanych takich jak mała gastronomia czy

hotelarstwo. Dodatkowym atutem lokowania przedsiębiorstw w Nowej Rudzie będzie fakt obecności osób poszukujących pracy, które po przyuczeniu do zawodu, będą gotowi do podjęcia pracy w nowoutworzonych przedsiębiorstwach. Rozwój gospodarczy i wsparcie ze strony miasta sprzyjać może ponadto decyzjom, niektórych mieszkańców o podjęciu samodzielnej działalności gospodarczej.

Zakłada się zatem, że realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy przyczyni się do zahamowania marginalizacji i wzmocnienia procesów rozwoju gospodarczego miasta.

1.6. Turystyka

Nowa Ruda ze względu na górskie położenie, malowniczość krajobrazów i obecność w jej granicach wielu obiektów o ciekawej architekturze, a także wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków jest miastem o dużym potencjale turystycznym.

Potencjał ten nie jest i nigdy nie był jednak w pełni wykorzystywany, a turystyka nigdy nie była dominującą gałęzią gospodarki miasta. Wynika to głównie z faktu, że cała gospodarka Nowej Rudy opierała się do niedawna głównie na przemyśle.

Zakończenie eksploatacji złóż węgla kamiennego, otworzyło przed miastem drogę do rozwoju turystyki.

Analiza zasobów turystycznych miasta wskazała na obecność na jego terenie następujących atrakcji turystycznych:

- **Muzeum Górnictwa Podziemnego;**

Nowa Ruda kreując atrakcje turystyczne na swoim obszarze, wykorzystwała tradycje miasta związane z górnictwem. Konsekwencją takiego stanowiska, było powstanie Muzeum Górnictwa Podziemnego. Oferuje ono prezentację bogatej 500-letniej tradycji górnictwa węglowego w Nowej Rudzie. Udostępnione podziemne wyrobiska dł. 700 m, wydzielone są ze zlikwidowanej kopalni. Przy zachowaniu ich pierwotnego charakteru przedstawione są procesy produkcyjne kopalni. Muzeum oferuje tak zwany edukacyjny program zwiedzania kopalni węgla. Zawiera on następujące elementy:

1. niekonwencjonalne zwiedzanie muzeum (4 sale wystawowe),

W przeciwieństwie do innych muzeów, dzieci i młodzież mogą dotykać eksponaty, przy-
mierzać górnicze czapki oraz obsługiwać dyspozytornię.

2. przygoda w kopalni,

Każdy uczestnik zabiera ze sobą górniczy hełm, lampę i z tym ekwipunkiem zwiedza wraz z przewodnikiem podziemia.

3. strachy na lachy,

Zwiedzający spotykają w kopalni ciekawe, związane z historią górnictwa i legendami postacie, w tym między innymi: dobrego duszka, który psoci i wymyśla przeróżne zadania, można też spotkać Pana Edka, Kobiętę pracującą.

4. przejazd pociągiem górniczym w sztolni LECH,

5. lekcja geologii,

Edukacyjna lekcja dla dzieci i młodzieży, podczas której poznają one lokalne zasoby naturalne, uczą się rozpoznawać minerały.

6. dodatkowe atrakcje,

Ofertę muzeum uzupełniają takie atrakcje jak: strzelanie z łuku. Wybijanie monet, skoki na EURO – BUNGEE , skoki na Wesołej Górze, jazda konna i przejazd bryczką.

- **Centrum Turystyczno-Sportowe;**

Do dyspozycji gości udostępniony jest hotel oraz basen sportowy 25 m, basen rekreacyjny, zjeżdżalnia 60 m, bicze wodne, gejzery, masaże, hala sportowa. Dodatkowo są tu: sauna, solarium, salon fryzjerski, gabinet modelowania sylwetki. Centrum jest organizatorem wielu imprez sportowych, kulturalnych, konkursów.

- **Możliwość uprawiania turystyki rowerowej;**

Ze względu korzystne ukształtowanie terenu, dużą popularnością cieszy się tutaj kolarstwo szosowe oraz górskie (MTB). Przez miasto przebiegają trasy rowerowe obejmujące swoim zasięgiem miasta i wieś Gór Sowich. Istnieje koncepcja ich połączenia z trasami przebiegającymi przez gminy po polskiej oraz czeskiej stronie Euroregionu Glacensis.

- **Możliwość uprawiania jazdy konnej;**

Nowa Ruda jest coraz częściej odwiedzana przez miłośników jazdy konnej. Turystom oferuje się naukę jazdy w stylu west, hipoterapię, przejażdżki bryczką, kuligi z ogniskiem, organizację festynów oraz imprez okolicznościowych. Dla bardziej zaawansowanych przygotowano ofertę uczestnictwa w rajdach trasą Sudeckiego Szlaku Konnego liczącego ok. 360 km.

Ośrodek jazdy konnej oferuje wypoczynek i rekreację od lonżowania poprzez jazdę grupową w parkurze, na rajdach konnych górskich kończąc. Dla dzieci proponuje jazdę na kucach. Dodatkową atrakcją jest niewielkie ZOO oraz możliwość lokalnych jazd bryczkami po okolicach.

Poza atrakcjami turystycznymi, związanymi ściśle z miastem Nowa Ruda, o atrakcyjności tego obszaru świadczy obecność parku w granicach Miasta Góry Wszystkich Świętych oraz Góry Świętej Anny.

- **Góra Wszystkich Świętych;**

Góra Wszystkich Świętych, to najwyższe wzniesienie w granicach miasta Nowa Ruda. Jej szczyt wznosi się na wysokość 648 m n.p.m. i jest nieznacznie wyższy od szczytu bliźniaczej Góry Świętej Anny (647 m n.p.m.). O atrakcyjności turystycznej wzniesienia decyduje obecność na jej szczycie kamiennej wieży widokowej, a także nieco niżej, w odległości około 400 m, znajduje się bardzo dobrze utrzymane Sanktuarium p.w. Matki Boskiej Bolesnej. Pozostała część stosunkowo płaskiego szczytu Góry Wszystkich Świętych w zdecydowanej większości jest nie zabudowana i nie zalesiona. Pokrywają ją łąki

z kępami i szpalerami zadrzewień i zakrzaczeń. W niektórych miejscach pozostały na tym obszarze ślady po istniejących tu przed laty zabudowaniach.

Tereny położone nieco niżej, o znacznie większej stromiznie, porośnięte są głównie lasami z przewagą drzew iglastych. W tej części, na południowych stokach Góry Wszystkich Świętych, znajduje się, od kilku lat nie użytkowany, kamieniołom, z którego pozyskiwano charakterystyczny czerwony piaskowiec.

Dogodne położenie i atrakcyjność terenu, skłoniły władze miasta do podjęcia próby zagospodarowania Góry Wszystkich Świętych. Opracowano w związku z tym koncepcję zagospodarowania, która zakłada lokalizację na Górze Międzynarodowego Centrum Spotkań Młodzieży Miast Partnerskich.

Głównym obiektem tego centrum byłby ośrodek hotelowy, o odpowiednio powiększonym programie funkcjonalnym, umożliwiającym organizację konferencji, wystaw, spotkań itp. Posiadałby on również odpowiednie zaplecze sportowo – rekreacyjne.

Poza tym ośrodkiem, na zespół rekreacyjno – turystyczny tworzący to Centrum składałyby się w szczególności następujące elementy: drugi ośrodek hotelowy, również z odpowiednim zapleczem sportowo – rekreacyjnym, ośrodek jeździecki, pole biwakowe, kilka pensjonatów, zmodernizowana (istniejąca) wieża widokowa, letni teatr lub tory saneczkowe, wyciąg i trasy narciarskie, drogi i parkingi, ścieżki piesze i rowerowe.

W planie przyjęto, że w całym zespole może być około 300 całorocznych miejsc noclegowych oraz drugie tyle o charakterze sezonowym (głównie na polu biwakowym). W okresie letnim w przypadku organizacji dużych imprez istniałaby możliwość powiększenia liczby sezonowych miejsc noclegowych, poprzez tworzenie zespołów namiotowych, na terenach przeznaczonych dla ośrodków hotelowych, czy ośrodka jeździeckiego.

Uzupełnieniem zespołu rekreacyjno – turystycznego jest zakładana rozbudowa zaplecza sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej. Przewiduje się wzniesienie „domu pielgrzyma” i przygotowanie terenu dla masowych imprez plenerowych.

Ponadto na północnym skłonie Góry Wszystkich Świętych, wskazano stok o wysokości względnej około 150 m i długości około 600 m (25% nachylenia), umożliwiający wybudowanie wyciągu narciarskiego i wytyczenie tras zjazdowych. U jego podnóża przewiduje się lokalizację parkingu i zaplecza gastronomicznego.

Uzupełnieniem omawianego programu będą ścieżki piesze i rowerowe, wytyczone w otaczających zespół lasach i na terenach łąkowych, łączące ten zespół przede wszystkim z centrum Słupca i historycznym centrum Nowej Rudy oraz bliźniaczą Górą Świętej Anny.

• **Góra Świętej Anny;**

Góra Świętej Anny to drugi masyw górski zlokalizowany w granicach Nowej Rudy. Podobnie jak w przypadku Góry Wszystkich Świętych podjęto decyzję o turystycznym wykorzystaniu wzniesienia i opracowano koncepcję zagospodarowania około 221 ha terenu.

Ze względu na różnorodność ukształtowania i walory obszaru, wydzielono w jego obrębie pięć zespołów urbanistycznych, z których trzy łączą się bezpośrednio z działalnością turystyczną w tym obszarze:

- 1) planowany zespół rezydencyjno – pensjonatowy na południowych stokach masywu Góry Świętej Anny (Zespół nr 1),

Założono, że lokalizacja ośrodka usługowego tego zespołu winna pozostać w dotychczasowym miejscu, w rejonie kaplicy św. Anny. Zaproponowano natomiast uzupełnienie jego programu o nowe schronisko lub hotel z parkingiem oraz ośrodek jeździecki. Istotnym elementem koncepcji jest także zamiar przywrócenia wieży widokowej jej pierwotnej funkcji, co winno wiązać się z usunięciem usytuowanych na niej anten. Główną tkaną nowej zabudowy mają stanowić obiekty mieszkalne i pensjonatowe.

- 2) planowany zespół rekreacyjno – sportowy w rejonie ulic: Nowa Osada i Pionierów (Zespół nr 2),

Zespół ten obejmuje część północnego stoku masywu Góry Świętej Anny, opadającego od wschodniego szczytu masywu (641,0 m n.p.m.) do południowych obrzeży osiedla mieszkaniowego, usytuowanego w rejonie ul. Sybiraków.

Na terenie zespołu przewiduje się realizację wyciągów narciarskich. Przewiduje się, że przygotowany dla potrzeb narciarstwa zjazdowego stok byłby wykorzystywany dla rekreacji także w innych porach roku. Dla przykładu można rozważać m.in.:

Ułożenie igelitowej nawierzchni dla „letniego narciarstwa zjazdowego”, uprawianie sportów lotniarskich (w szczególności dla początkujących), wybudowanie letniego (a może także zimowego) toru saneczkowego, wybudowanie instalacji do ześlizgiwania się w ruroch, czy rynnach z wodą.

Dla obsługi osób korzystających z takich i podobnych urządzeń przewiduje się realizację obiektu gastronomicznego wraz z dużym parkingiem oraz, być może, wzbogaconego o hotel i inne funkcje interesujące turystów.

- 3) zespół parku leśnego na stokach masywu Góry Świętej Anny (Zespół nr 3),

Zespół ten najlepiej jest już obecnie przygotowany do pełnienia funkcji przewidzianych dla niego w niniejszej koncepcji. Istnieje tu bardzo bogata sieć ścieżek; gdzieś tam zachowały się także ławki i stoliki.

Istniejące w tym leśnym kompleksie ścieżki nadają się zarówno do spacerów, jak i uprawiania narciarstwa biegowego, czy organizowania kuligów.

Uzupełnieniem atrakcji turystycznych, o których zdecydowało ukształtowanie terenu czy też wspaniałość krajobrazu jest wielość obiektów zabytkowych, szczególnie o ciekawej architekturze i bogatej historii, zlokalizowanych w Nowej Rudzie.

▪ **Ratusz w Nowej Rudzie - z II poł. XIX wieku;**

Pierwszy ratusz pośrodku prostokątnego, pochylego rynku - jako budowlę drewnianą na kamiennych fundamentach - wzniesiono w 1445 roku. W 1525 roku został on zmodernizowany, a w 1577 roku postawiono nowy - wzbogacony w 1595 roku o kramy chlebowe i mięsne. Obecny, trzeci ratusz został zbudowany w 1884 roku (po wielkim pożarze) w stylu biedermeier. W okresie 1892-1894 powiększono go poprzez podniesienie dachu oraz ozdobiono (portal, wykusze i okienne szczyty). W północno-zachodnim narożniku budynku postawiona została fontanna z barokową figurą Św. Floriana (1756 r.).

Ratusz, jeden z najładniejszych w Polsce, jest monumentalną i reprezentacyjną budowlą. Niegdyś wokół niego budowano kramy kupieckie oraz sukiennice. Na zewnątrz budynku umieszczono fontannę z kamienną misą, którą wieńczy figura św. Floriana - patrona strażaków. Ciekawostką są znajdujące się w Ratuszu gablotki z odciskiem jaszczurki paleozoicznej żyjącej niegdyś na tutejszym terenie.

W ratuszu mieści się Urząd Miejski w Nowej Rudzie, oraz siedziba organizacji pozarządowych. Obiekt ten posiada ciekawą, zabytkową architekturę, co potwierdza wpisanie go do rejestru zabytków, jednak jedynie przeprowadzenie remontu elewacji i przywrócenie jej dawnego charakteru może sprawić, by stał się on atrakcyjny i przyciągał rzesze turystów i pasjonatów stylu biedermeier. W chwili obecnej nie jest on dostrzegany jako atrakcyjny obiekt, nawet przez mieszkańców miasta.

▪ **Zamek Stillfriedów;**

XVI-wieczny zamek – dawna rezydencja baronów von Stillfried – kilkakrotnie przebudowywany, w tym gruntownie w latach 1700-1730 prawdopodobnie wg projektu znanego włoskiego architekta Andrea Carove. W 1731 roku rozebrano zamkową wieżę

i ponownie prowadzono przebudowę obiektu. Ostatnia wielka przebudowa miała miejsce w 1796 roku. Wyburzono wówczas przedzamcze, a do budynku zamkowego dobudowano dwukondygnacyjną salę reprezentacyjną z ozdobną fasadą, oraz rozbudowano skrzydło północne. Do 1810 roku był on siedzibą właścicieli Nowej Rudy, a następnie mieściły się tu zarządy górnicze, zaś salę reprezentacyjną wykorzystywała do 1868 roku gmina ewangelicka. Po 1945 roku mieściły się tu władze administracyjne powiatu noworudzkiego.

Okazały czteroskrzydłowy budynek z wewnętrznym dziedzińcem i pięcioosiowym portykiem zwieńczonym balustradą wznosi się na krawędzi skarpy tzw. górnego miasta i od strony południowo-zachodniej zamyka, wraz z dawnym placem przedzamcza, noworudzki rynek.

Zamek jest własnością prywatną, obecnie na parterze znajduje się market spożywczy ECO oraz firma świadcząca usługi poligraficzne. Pomimo, że właściciel nie udostępnia obiektu turystom, zamek stanowi ważny punkt na mapie zabytków kulturowych Nowej Rudy.

▪ **Pomnik św. Jana Chrzciciela;**

Pomnik z brązu, wykonany w 1909 r., przedstawiający scenę chrztu Chrystusa przez św. Jana Chrzciciela. Okalająca pomnik fontanna została wykuta ze strzelińskiego granitu. Pomnik usytuowany jest w Nowej Rudzie przed frontem ratusza.

Ze względu na niską estetykę noworudzkiego ratusza, obecny na rynku ruch samochodowy, zabytkowa fontanna wraz z pomnikiem nie jest w pełni wyeksponowana. Konieczne jest zatem zbudowanie dla obiektu przyjaznego otoczenia, w które wkomponowany, stanie się atrakcyjny turystycznie i wraz z obecną w rynku zabytkową architekturą, tworzyć będzie integralną, współgrającą całość.

▪ **Kamienne mosty na dawnym trakcie do rynku;**

Ponad 500 metrów dzisiejszej ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego rozpoczynającej się na dolnym krańcu rynku, obok fasady wejściowej zamku, poprowadzone jest starym traktem (zbudowanym po części na podbudowie dawnym murów obronnych miasta) i spiętym kamiennymi mostami. Pierwszy – ponad ulicą Podjazdową – wzniesiono w roku 1626, drugi – nad ul. Cichą oraz potokiem Woliborki – zbudowano prawdopodobnie także w wieku XVII.

Mosty te stanowią ważny i rozpoznawalny element architektury miasta i w sposób

oczywisty odróżniają je na tle innych miast regionu, stanowiąc unikatowy detal w zabytkowym układzie urbanistycznym.

▪ **Pomniki św. Jana Nepomucena;**

Czeski patron tonących i spowiedników doczekał się kilku pomników w Nowej Rudzie. Najstarszy z nich, datowany na 1706 rok, umiejscowiono przy moście na Włodzicy, u wylotu ul. Cmentarnej. Jest on jednym z najstarszych przedstawień świętego na Ziemi Kłodzkiej. Również przy moście u ujścia Woliborki do Włodzicy, na Placu Grunwaldzkim stoi inny pomnik św. Nepomucena z 1752 r.

▪ **Domki tkaczy - Płócienników nad Włodzicą;**

Znajdują się przy ul. Nadrzecznej, przykrywając swymi sklepieniami obecny ciąg pieszy. Datowane na przełom XVII i XVIII wieku. Pierwotnie drewniane, przebudowane z końcem XIX wieku, nadają miastu niekłamano uroku.

Dodatkowym atutem położenia Nowej Rudy jest bliskość granicy z Republiką Czeską. Umożliwia to połączenie zwiedzania atrakcji miasta z poznawaniem atrakcyjnych miejsc w pobliskich miastach czeskich. Na uwagę zasługują Broumov (miasto partnerskie Nowej Rudy) oraz Skalné Miasto w Adrspachu (Sudety Czeskie).

Wielość i znakomitość zabytków architektury, stanowi solidną podstawę do rozwoju turystyki, jednak wieloletnie zaniedbania, postępująca degradacja zabytków, szkody górnicze i brak środków na prowadzenie działań zaradczych i naprawczych, uniemożliwiają pełne wykorzystanie posiadanych zasobów i wypromowanie Nowej Rudy jako miejscowości turystycznej, mającej duże znaczenie na mapie miejscowości turystycznych Dolnego Śląska.

Jak wynika z powyższej analizy, Nowa Ruda, wykorzystuje w rozwoju turystyki przede wszystkim posiadane zasoby endogeniczne. Świadczy o tym obecność na jej terenie nie tylko Muzeum Górnictwa, ale również wszelkie próby zagospodarowania terenów potencjalnie turystycznych. W chwili obecnej, władze miasta podjęły próbę wykorzystania obecności na jej terenie unikatowego surowca jakim jest czerwony piaskowiec, również na cele turystyczne, poprzez opracowanie projektu pod nazwą „**Szlakiem czerwonego piaskowca**”. Przedsięwzięcie zakłada oznaczenie trasy turystycznej szlaku czerwonego piaskowca poprzez ustawienie tablic informacyjnych przy każdym z obiektów znajdujących się na szlaku. Ponieważ elementami szlaku czerwonego piaskowca są głównie zabytki wpisane do rejestru zabytków, tablice zostaną wykonane w odpowiedniej stylistyce. Produkt turystyczny w postaci nowo oznaczonego szlaku zostanie odpowiednio

wypromowany poprzez: stworzenie folderu opisującego wszystkie elementy zabytkowe znajdujące się na szlaku jak również historię czerwonego piaskowca – naszego rodzimego kamienia wraz z mapą szlaku, wirtualnego spaceru po szlaku dostępnego na stronie internetowej miasta oraz udział w targach turystycznych, na których zostanie zaprezentowany nowy produkt turystyczny.

Realizacja przedsięwzięcia w ramach Koncepcji Subregionalnych Produktów Turystycznych Ziemia Kłodzka (do roku 2013) przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej zarówno samego miasta jak również powiatu i regionu. Ponadto stworzenie produktu turystycznego w postaci szlaku turystycznego o wymiarze kulturalnym znacznie ułatwi promocję miasta i regionu.

1.7. Podsumowanie

Położenie Nowej Rudy wśród krajobrazów Sudetów Środkowych, czyni miasto interesującym zarówno pod względem przestrzennym jak i turystycznym. Duże różnice względnej wysokości sprawiają, że rzeźba terenu miasta jest bardzo urozmaicona i malownicza. Cieki wodne terenu miasta mają w większości charakter górskich potoków co tym bardziej wzmacnia wrażenie pobytu w typowo górskiej miejscowości.

Pomimo wysokich walorów krajobrazowych i występujących na terenie miasta licznych obiektów zabytkowych, Nowa Ruda wciąż pozostaje ośrodkiem nie do końca odkrytym turystycznie.

Wieloletnie zaniedbania, szczególnie w obszarze obiektów zabytkowych wykorzystywanych zarówno jako budynki mieszkalne jak i z przeznaczeniem na działalność gospodarczą czy dla instytucji publicznych, sprawiły, że charakteryzuje je mała estetyka i niski komfort użytkowania. Najgorsza sytuacja ma miejsce w okolicach rynku - najbardziej reprezentacyjnej części miasta. Wysokie koszty restauracji obiektów i liczne obostrzenia wynikające z wpisania ich do rejestru zabytków, znacznie ograniczają możliwości Władz miasta zmierzające ku poprawie stanu tych budynków. Z kamienicami odnowionymi, głównie przez osoby prywatne, sąsiadują budynki wymagające szybkich działań naprawczych, tym bardziej, że w niektórych z nich, mieszczą się organizacje pożytku publicznego, organizujące czas i wspierające dużą rzeszę mieszkańców miasta. Dotyczy to między innymi kamienicy mieszczącej się przy ulicy Kościelnej. Niska estetyka budynków w granicach rynku, a w szczególności w pierzejach okalających Ratusz powoduje, że miejsce to przestało być atrakcyjne nie tylko dla turystów, ale również mieszkańców miasta.

Rozwój turystyczny Nowej Rudy, hamowany był głównie poprzez dominujący w mieście do niedawna przemysł wydobywczy. To kopalnie węgla kamiennego były motorem napędowym gospodarki miasta. Zakończenie wydobycia węgla nastąpiło dopiero w 1995 r. na polu „Piast” i w I kwartale 2000 r. na polu „Słupiec”. Wspomnieniem po okresie świetności węgla kamiennego pozostały szkody górnicze oraz tereny przemysłowe, które Miasto stopniowo poddawało rewitalizacji, czego konsekwencją stało się utworzenie Noworudzkiego Parku Przemysłowego oraz Podstrefy Nowa Ruda, Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST – PARK”.

Wraz z zakończeniem eksploatacji złóż węgla kamiennego, zamknięto kopalnie, wielu ludzi utraciło miejsce pracy, a tym samym źródło utrzymania. Nastąpił gwałtowny wzrost bezrobocia, z którym Władze miasta borykają się do dzisiaj. Wzrost bezrobocia, brak nowych, atrakcyjnych, miejsc pracy spowodowały obniżenie jakości życia w Nowej Rudzie, w tym w szczególności ubożenie społeczeństwa. Obniżenie jakości życia wywołało zjawisko regularnie spadającej liczby ludności, powodowanej głównie migracjami mieszkańców do większych ośrodków w kraju i za granicą. Obok naturalnych migracji młodych ludzi do ośrodków akademickich, coraz więcej osób, decyduje się na migracje zarobkowe. Działające na rynku podmioty gospodarcze to firmy zatrudniające do 10 osób, trudniące się głównie handlem i podstawowymi usługami. Przedsiębiorstwa te nie dają szans na rozwój i ze względu na swój lokalny charakter, nie tworzą nowych miejsc pracy. Szansą na poprawę sytuacji gospodarczej miasta stały się przedsiębiorstwa zgromadzone i zlokalizowane we wspomnianych wcześniej Noworudzkim Parku Przemysłowym oraz Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej - Podstrefa Nowa Ruda. Przedsiębiorstwa działające w ich ramach, tworzą nowe, atrakcyjne miejsca pracy i poszukują wykwalifikowanych pracowników w różnych branżach. Społeczność Nowej Rudy jest w stanie odpowiedzieć na zapotrzebowanie na kadrę pracowniczą zgłaszane przez przedsiębiorstwa, jednak będzie to w pełni możliwe po przeprowadzeniu szeregu działań polegających na zaktywizowaniu osób bezrobotnych w mieście, a także przekwalifikowaniu dawnej kadry zatrudnianej w kopalniach.

Ponadto, głównej szansy na rozwój gospodarczy upatruje się w turystyce, która przy posiadanych przez Miasto walorach, może stać się ważną gałęzią gospodarki i motorem napędowym rozwoju Nowej Rudy. Stworzone w turystyce nowe miejsca pracy, zdecydowanie wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców, a sama Nowa Ruda jako ośrodek turystyczny, będzie przyciągała nie tylko zwiedzających, ale również podmioty gospodarcze działające w branżach pokrewnych i powiązanych z turystyką takich jak

gastronomia czy hotelarstwo.

Zanim jednak Nowa Ruda stanie się znaczącym w Górach Sowich ośrodkiem turystycznym, Władze miasta muszą przeprowadzić szereg działań zmierzających do zwiększenia jego atrakcyjności turystycznej. Pierwszym krokiem w tych działaniach powinno stać się odrestaurowanie posiadanych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym w szczególności ciekawego pod względem architektonicznym centrum Miasta – Rynku i okalających go pierzei. Przywrócenie Rynkowi dawnej świetności nie tylko pod względem atrakcyjności architektonicznej, ale również funkcji historycznej – nadanie mu charakteru miejsca spotkań i centrum życia kulturalnego społeczności, z pewnością pozytywnie wpłynęłoby na postrzeganie miasta nie tylko przez jego mieszkańców ale również potencjalnych odwiedzających Nową Rudę w celach turystycznych.

2. Obszar wsparcia

2.1. Metodologia wyznaczania obszaru wsparcia

Prawidłowe wyznaczenie obszaru do rewitalizacji jest podstawą dla sporządzenia poprawnego i zgodnego z wytycznymi Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Wyboru obszaru wsparcia dokonano w oparciu o zapisy poniższych dokumentów:

- wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań z zakresu mieszkalnictwa z dnia 13 sierpnia 2008 roku;
- wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013;

Zgodnie z powyższymi wytycznymi wyboru obszaru dokonano poprzez szczegółową analizę każdej z ulic miasta pod kątem spełniania poszczególnych kryteriów wyboru. Pozwoliło to na dokonanie rzetelnego wyboru tych obszarów, na których sytuacja jest najcięższa i wymaga poprawy w pierwszej kolejności.

W związku z tym, że władze Nowej Rudy dostrzegają potrzebę realizacji inwestycji również w tkankę mieszkaniową, analizę przeprowadzono zgodnie z wariantem 1 (z planowanym wsparciem przedsięwzięć z dziedziny mieszkalnictwa).

Zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań

z zakresu mieszkalnictwa z dnia 13 sierpnia 2008 roku, wszystkie ulice Nowej Rudy przebadano pod kątem spełniania następujących kryteriów:

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia – definiowany jako liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności (punktem wyjścia są osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej),
- wysoka stopa bezrobocia długotrwałego – rozumiana jako udział długotrwale bezrobotnych (pozostających na bezrobociu powyżej 12 m-cy) wśród osób w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59 i mężczyźni 18-64),
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń – rozumiany jako liczba przestępstw na 1 tys. ludności oraz czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. nieletnich (nieletni to osoba, która ukończyła 13 ale nie ukończyła 17 lat),
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej – definiowany jako liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób,

Ponadto wyznaczony obszar wsparcia przeanalizowano dodatkowo pod kątem spełniania kryterium porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Wartości osiągane przez poszczególne wskaźniki na poziomie ulic, porównano następnie do wartości referencyjnych przyjętych przez Komisję Europejską dla województwa dolnośląskiego.

Tabela 1: Wartości wskaźników referencyjnych dla województwa dolnośląskiego, 2006

Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego	
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. nieletnich	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Udział budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w %)	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989/ogólnej liczby budynków
65	4,5	41,4	76,3	10,5	2,4	86,6

Źródło: Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań z zakresu mieszkalnictwa z dnia 13 sierpnia 2008 roku

2.2. Wyznaczenie obszaru wsparcia – analiza wskaźnikowa

Obszar wsparcia wyznaczono, z wykorzystaniem Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa.

Każdą z ulic w Mieście, poddano analizie zgodnie z metodologią przedstawioną w poprzednim rozdziale.

Dostępne w momencie opracowywania dokumentu dane, pozwoliły na przeanalizowanie ulic Nowej Rudy pod kątem czterech kryteriów, mierzonych z wykorzystaniem pięciu wskaźników.

Dane dla przeprowadzenia analizy wskaźnikowej pozyskano z następujących instytucji:

- Urząd Miejski w Nowej Rudzie.
- Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku, Filia w Nowej Rudzie.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Komisariat Policji w Nowej Rudzie.
- Urząd Skarbowy w Nowej Rudzie.

Zgodnie z Wytycznymi, które określają zasady wyznaczenia obszaru wsparcia, za obszar kryzysowy, uznaje się taki, na którym spełnione są łącznie co najmniej trzy z analizowanych kryteriów.

Jak wynika z poniższej tabeli na terenie miasta zlokalizowanych jest 47 takich ulic. Na żadnej z ulic nie stwierdzono występowania jednocześnie pięciu wskaźników, są jednak ulice, spełniające cztery kryteria. Są to ulice: Cicha, Fredry, Jasna, Kościelna, Miedzianka, Orkana, Rynek, Srebrna, Stara Droga, Ludwikowska, Orkana oraz Teatralna.

Spośród analizowanych kryteriów, największy problem stanowi wysoka stopa bezrobocia długotrwałego, który to wskaźnik występuje na 46 z 47 ulic spełniających co najmniej trzy kryteria. Następnymi w kolejności są: wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia – 43 ulice oraz niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej – 43 ulice. Pozytywnym zjawiskiem jest stosunkowo niski wskaźnik przestępczości wśród nieletnich oraz wskaźnik ogólnie popełnianych przestępstw na tysiąc ludności.

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa, pozwoliła na wyodrębnienie spośród wszystkich ulic w mieście tych, które w pierwszej kolejności wymagają przeprowadzenia działań

niwelujących trudną sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Ulice te są jednak rozproszone, w związku z czym ich układ nie pozwala na jednoznaczne wyodrębnienie w Nowej Rudzie obszaru wsparcia, który co do zasady powinien być spójny przestrzennie.

Tabela 2: Wykaz ulic Nowej Rudy, na których spełnione są łącznie co najmniej trzy kryteria.

Ulica	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa bezrobocia długotrwałego	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
			Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne nieletnich na 1 tys. nieletnich	
	3	6	10	11	13
Akacjowa	69,66	8,39	6,42	66,67	3,67
Cicha	126,87	12,82	7,46	300,00	2,24
Cmentarna	142,86	10,43	23,81	263,16	19,44
Czarna	125,00	11,11	0,00	0,00	0,00
Debry	80,00	6,17	0,00	0,00	1,60
Demokratów	76,92	8,18	8,10	0,00	1,21
Fabryczna	107,14	13,64	0,00	0,00	0,89
Fredry	164,95	7,25	13,25	101,69	5,01
Góra Anny	0,00	10,00	50,00	0,00	5,00
Górska	416,67	37,50	0,00	0,00	0,00
Jasna	144,33	7,20	15,46	76,92	3,09
Jawornik	100,00	4,76	0,00	0,00	0,00
Jeziorna	122,45	10,47	13,61	0,00	7,48
Kłodzka	62,69	5,71	53,73	1100,00	27,76
Kolejowa	98,90	5,14	21,98	0,00	6,96
Kościelna	136,87	5,04	19,55	133,33	4,75
Kościuszki	194,44	7,14	0,00	0,00	4,86
Leśna	67,57	5,41	0,00	0,00	1,35
Ludwikowska	188,89	10,53	11,11	142,86	0,00
Łączna	67,42	5,56	22,47	0,00	2,25
Łużycka	57,14	7,63	17,14	-	4,00
Matejki Plac	135,80	7,69	0,00	0,00	0,00
Miedzianka	300,00	14,29	100,00	0,00	0,00
Mostowa	500,00	50,00	0,00	-	0,00
Nadrzeczna	439,56	7,02	21,98	0,00	4,40
Narutowicza	103,45	5,88	0,00	0,00	0,00
Obozowa	216,87	6,25	36,14	0,00	6,02
Orkana	78,43	8,08	0,00	142,86	0,65
Osiedle Nowe	0,00	4,96	6,94	1000,00	1,39

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Piwna	125,00	15,79	0,00	0,00	4,17
Polna	130,43	0,00	130,43	0,00	8,70
Radkowska	103,55	6,39	29,79	0,00	5,67
Reymonta	500,00	27,27	0,00	0,00	1,61
Rynek	91,07	8,91	10,93	3000,00	8,01
Rzeczna	134,02	15,15	0,00	0,00	3,09
Słupiecka	129,63	4,69	46,30	0,00	19,44
Spacerowa	96,27	6,40	15,53	0,00	3,73
Srebrna	167,36	8,98	41,84	0,00	2,51
Stara Droga	164,38	9,76	31,96	125,00	3,20
Strzelecka	50,85	5,56	25,42	250,00	5,08
Świdnicka	118,56	9,01	15,60	0,00	0,55
Teatralna	90,91	10,40	33,49	166,67	7,18
Tuczyn	74,07	14,29	0,00	0,00	0,00
Wąska	166,67	4,55	45,45	0,00	10,61
Zacisze	128,21	11,54	0,00	0,00	0,00
Zatorze	296,30	10,00	22,22	0,00	0,74
Zaulek	500,00	16,41	20,49	0,00	0,82

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM Nowa Ruda

W układzie przestrzennym omawianych ulic, można jednak dostrzec wyraźny, spójny obszar, na którym występuje najwięcej z ulic, na których kumulują się negatywne zjawiska. Jest to centrum Miasta.

Przed podjęciem ostatecznej decyzji o wyznaczeniu granic obszaru wsparcia, centrum Miasta poddano analizie jakościowej, która miała za zadanie określenie znaczenia tej części Nowej Rudy dla rozwoju i wizerunku miasta. Sformułowano następujące wnioski:

- wraz z Rynkiem tworzą najbardziej reprezentacyjną część miasta,
- koncentruje się w nim życie kulturalne społeczeństwa,
- zlokalizowane są tu najważniejsze instytucje publiczne,
- położone jest w centralnej części Nowej Rudy, zatem jest dostępne z każdej części Miasta: ze Słupca ulicą Słupiecką, a następnie Niepodległości, z Drogosławia, Świdnicką oraz Piłsudskiego.

Zarówno przeprowadzona analiza wskaźnikowa jak i jakościowa, potwierdziły słuszność wyznaczenia obszaru wsparcia w granicach Centrum.

Dla zachowania spójności terytorialnej, koniecznym stało się włączenie do obszaru wsparcia dodatkowych ulic, które nie spełniają łącznie trzech, spośród wszystkich

analizowanych kryteriów.

Wśród ulic tych znalazły się: Armii Krajowej, Bohaterów Getta, Ciemna, Piastów, Piłsudskiego, Podjazdowa, Przechodnia, Łukowa, a także ulice niezamieszkałe: Mała, Krótka, Przeskok, Martwa i Prosta.

Poniższa tabela przedstawia ulice, które znalazły się w terytorialnie spójnym obszarze wsparcia. Tabela ta dodatkowo zawiera wiersze, przedstawiające wartości poszczególnych

	Ulica spełnia kryterium*
	Miasto spełnia kryterium*
	Obszar spełnia kryterium*

wskaźników wyznaczonych łącznie dla całego obszaru wsparcia, oraz dla całego Miasta.

Legenda

* spełnienie kryterium oznacza przyjęcie przez badany wskaźnik wartości wyższej bądź niższej, w przypadku wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej, od wartości referencyjnej dla województwa dolnośląskiego.

Tabela 3: Wykaz ulic znajdujących się na terenie obszaru wsparcia

Lp.	Ulica	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa bezrobocia długotrwałego	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
				Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne nieletnich na 1 tys. nieletnich	
		3	6	10	11	13
1	Armii Krajowej	168,37	8,73	15,31	0,00	19,39
2	Bohaterów Getta	76,53	3,85	45,92	600,00	18,88
3	Ciemna	166,67	0,00	0,00	-	16,67
4	Cmentarna	142,86	10,43	23,81	263,16	19,44
5	Fredry	164,95	7,25	13,25	101,69	5,01
6	Jeziorna	122,45	10,47	13,61	0,00	7,48
7	Kolejowa	98,90	5,14	21,98	0,00	6,96
8	Kościelna	136,87	5,04	19,55	133,33	4,75
9	Krótka	-	-	-	-	-
10	Łukowa	315,79	-	-	-	5,26
11	Mała	-	-	-	-	-
12	Martwa	-	-	-	-	-
13	Nadrzeczna	439,56	7,02	21,98	0,00	4,40
14	Piastów	147,58	7,86	10,18	40,00	10,94
15	Piłsudskiego	88,73	7,87	16,79	68,97	11,75
16	Podjazdowa	181,29	1,87	11,70	83,33	19,30
17	Prosta	-	-	-	-	-
18	Przechodnia	74,77	3,17	9,35	0,00	0,00
19	Przeskok	-	-	-	-	-
20	Rynek	91,07	8,91	10,93	3000,00	8,01

21	Teatralna	90,91	10,40	33,49	166,67	7,18
22	Wąska	166,67	4,55	45,45	0,00	10,61
23	Zaulek	500,00	16,41	20,49	0,00	0,82
	Obszar	153,92	7,63	18,50	108,01	9,25
	Miasto	69,33	6,05	13,13	65,42	4,49

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM Nowa Ruda

Wyznaczony obszar do rewitalizacji, jako zwarty terytorialnie teren również spełnia warunek, kumulacji co najmniej trzech kryteriów.

Dodatkowo, ze względu na konieczność przeprowadzenia działań w obszarze mieszkalnictwa, ulice w obszarze wsparcia zbadano pod kątem spełniania kryterium: porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Tabela 4: Ulice w obszarze wsparcia zbadane pod kątem spełniania kryterium „porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego”

Ulica	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego
	16
Armii Krajowej	100
Bohaterów Getta	100
Ciemna	100
Cmentarna	100
Fredry	100
Jeziorna	100
Kolejowa	100
Kościelna	100
Krótką	-
Łukowa	100
Mała	-
Martwa	-
Nadrzeczna	100
Piastów	100
Piłsudskiego	100
Podjazdowa	100
Prosta	-
Przechodnia	100
Przeskok	-
Rynek	100
Teatralna	100
Wąska	100
Zaulek	100
Obszar	100

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM Nowa Ruda

Jak wynika z powyższej tabeli, wszystkie ulice w obszarze wsparcia charakteryzuje zabudowa sprzed 1989 roku, co jest konsekwencją wyznaczenia obszaru wsparcia w granicach historycznego układu urbanistycznego.

Tabela 5: Wykaz ulic znajdujących się na terenie obszaru wsparcia, z wyróżnieniem ulic spełniających co najmniej trzy kryteria

Ulica	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa bezrobocia długotrwałego	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego
			Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne nieletnich na 1 tys. nieletnich		
	3	6	10	11	13	16
Armii Krajowej	168,37	8,73	15,31	0,00	19,39	100
Bohaterów Getta	76,53	3,85	45,92	600,00	18,88	100
Ciemna	166,67	0,00	0,00	-	16,67	100
Cmentarna	142,86	10,43	23,81	263,16	19,44	100
Fredry	164,95	7,25	13,25	101,69	5,01	100
Jeziorna	122,45	10,47	13,61	0,00	7,48	100
Kolejowa	98,90	5,14	21,98	0,00	6,96	100
Kościelna	136,87	5,04	19,55	133,33	4,75	100
Krótką	-	-	-	-	-	-
Łukowa	315,79	-	-	-	5,26	100
Mała	-	-	-	-	-	-
Martwa	-	-	-	-	-	-
Nadrzeczna	439,56	7,02	21,98	0,00	4,40	100
Piastów	147,58	7,86	10,18	40,00	10,94	100
Piłsudskiego	88,73	7,87	16,79	68,97	11,75	100
Podjazdowa	181,29	1,87	11,70	83,33	19,30	100
Prosta	-	-	-	-	-	-
Przechodnia	74,77	3,17	9,35	0,00	0,00	100
Przeskok	-	-	-	-	-	-
Rynek	91,07	8,91	10,93	3000,00	8,01	100
Teatralna	90,91	10,40	33,49	166,67	7,18	100
Wąska	166,67	4,55	45,45	0,00	10,61	100
Zaulek	500,00	16,41	20,49	0,00	0,82	100
Obszar	153,92	7,63	18,50	108,01	9,25	100

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM Nowa Ruda

Jak wynika z powyższej tabeli, zdecydowana większość ulic spełnia co najmniej trzy kryteria, co jest zgodne z dokumentem „Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013” i jednoznacznie potwierdza właściwy wybór obszaru wsparcia.

Tabela 6: Porównanie wskaźników występujących w obrębie obszaru wsparcia z wartościami referencyjnymi dla województwa dolnośląskiego

Analizowany obszar	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego
	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. nieletnich	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków
Woj. dolnośląskie	65	4,5	41,4	76,3	10,5	86,6
Obszar wsparcia	153,92	7,63	18,50	108,01	9,25	100

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM Nowa Ruda oraz Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa

Obszar wsparcia wyznaczono w granicach następujących ulic:

- od wschodu: Piłsudskiego do skrzyżowania z Cmentarną, Królowej Jadwigi,
- od zachodu: Cmentarna do skrzyżowania z Piłsudskiego, Jeziorna, Wąska, Teatralna, Martwa,
- od południa: Kolejowa, Ciemna, Bohaterów Getta

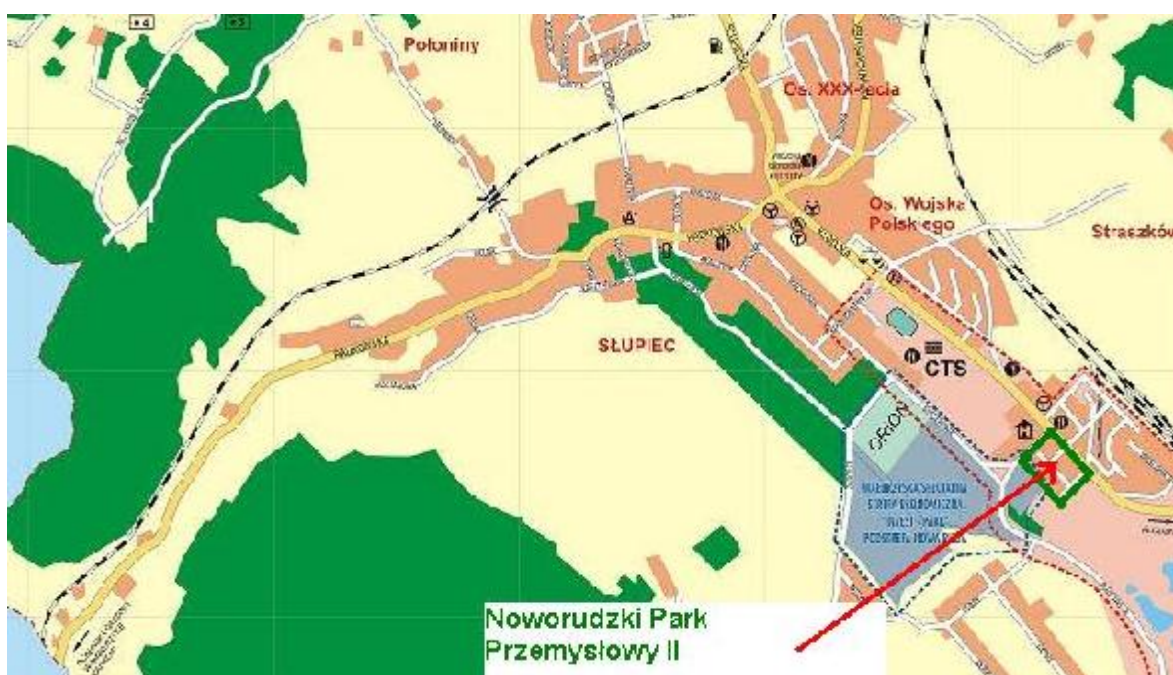
W granicach obszaru znalazły się ponadto ulice: Armii Krajowej, Łukowa, Mała, Nadrzeczna, Zaulek, Piastów, Podjazdowa, Prosta, Przechodnia, Przeskok, Rynek, Krótka, Kościelna, Fredry, Jeziorna, Wąska oraz fragment ulicy Cichej.

Rysunek 1: Obszar do rewitalizacji

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na Planie Miasta Nowa Ruda

Rysunek 1a. Obszar do rewitalizacji – enklawa II

Rysunek 2: Widok obszaru wsparcia z lotu ptaka

Źródło: UM w Nowej Rudzie

2.3. Diagnoza obszaru wsparcia

Wyznaczony do rewitalizacji obszar to ściśle centrum Nowej Rudy, w granicach którego znalazł się miejski Rynek. Obszar częściowo znajduje się w Strefie „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej, a częściowo w strefie „B” – ochrony konserwatorskiej, które wyznaczono dla części historycznego ośrodka miejskiego Nowej Rudy.

W celu rewitalizacji obszarów poprzemysłowych w dzielnicy Słupiec stworzono drugą enklawę dla obszaru wsparcia, pomiędzy ulicami Kłodzką i Bożkowską. Obszar ten jest zabudowany budynkami przemysłowymi, bez zabudowy mieszkaniowej, gdzie nikt nie mieszka, co uzasadnia brak potrzeby przeprowadzenia analizy wskaźnikowej.

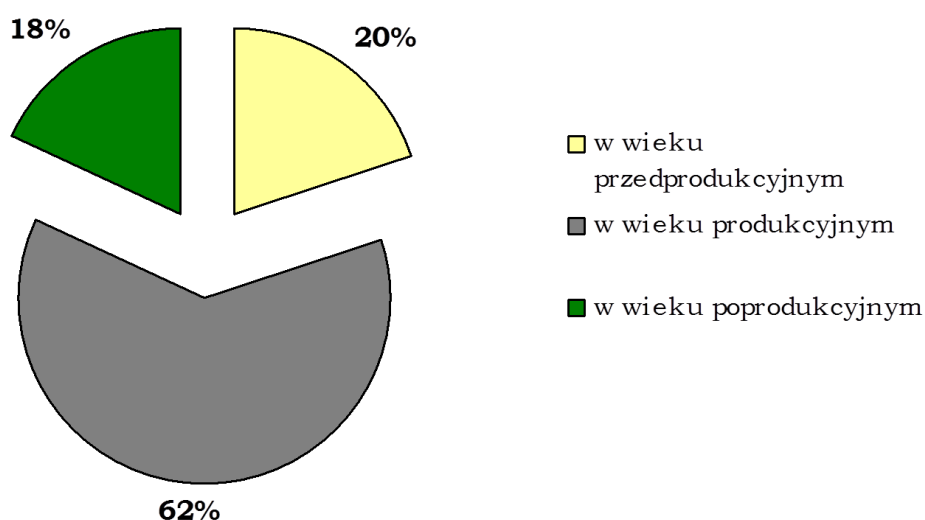
Na terenach tych planowana jest inwestycja pn.: Budowa infrastruktury II etapu rozwoju Noworudzkiego Parku Przemysłowego. Celem inwestycji jest rewitalizacja majątku pokopalnianego, polegająca na modernizacji budynków na nowe funkcje, modernizacji sieci wod-kan, gazowej, modernizacja dróg wewnętrznych.

Obszar do rewitalizacji zajmuje teren o powierzchni około 21ha. Stanowi to 0,57% całkowitej powierzchni Nowej Rudy.

Teren zamieszkuje łącznie 4360 osób, co stanowi około 18% wszystkich mieszkańców Miasta. Ponad 60% z nich to osoby w wieku produkcyjnym, 20% w przedprodukcyjnym, a 18% w poprodukcyjnym. Struktura ta jest korzystniejsza niż w przypadku całego miasta. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru jest o około 4% wyższy niż ten sam wskaźnik liczony w odniesieniu do wartości dla całego miasta. Obszar ten ma zatem potencjał w postaci młodych mieszkańców, którzy w przyszłości staną się podstawą społeczności Nowej Rudy.

Wykres 8: Struktura wieku ludności w obszarze wsparcia

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg danych UM, 2007

Udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze ludności, kształtujący się na poziomie 60% jest powszechnym w Polsce zjawiskiem. Tendencja ta występuje również w Nowej Rudzie. Niepokojącym jest jednak fakt, że ponad 16% osób z analizowanej grupy to osoby bezrobotne.

Skalę problemu bezrobocia na obszarze wsparcia dodatkowo potęguje fakt, że wśród osób bezrobotnych, ponad 48% to długotrwale bezrobotni, natomiast ponad 35% wszystkich bezrobotnych ukończyło jedynie szkołę podstawową. Jak już wcześniej wspomniano, wysoka stopa bezrobocia w zarówno w całej Nowej Rudzie jak i w obszarze wsparcia wynika, z sukcesywnego zamykania przedsiębiorstw działających w branży do niedawna kształtującej lokalny rynek, a mianowicie wydobywie węgla kamiennego. Brak dynamicznych przekształceń w gospodarce ograniczył rozwój gospodarczy Nowej

Rudy, a tym samym tworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.

Dane liczbowe z obszaru wsparcia sugerują jednak inną sytuację. Wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej w granicach obszaru wsparcia wyniósł bowiem 9,06 i jest o ponad 5 punktów wyższy niż osiągany na poziomie całego miasta. Wynika to głównie z faktu, że to właśnie w centrum miasta, w okolicach rynku, koncentruje się działalność gospodarcza. Większość przedsiębiorców działających w obszarze, skupionych jest wokół branży handel i usługi, przy czym są to głównie małe sklepy, w których nabyć można dobra podstawowe takie jak żywność, odzież, leki, a także instytucje takie jak banki. Podmioty te nie tworzą jednak wielu miejsc pracy, a głównie opierają się o samozatrudnienie.

Zarówno długotrwałe pozostawanie na bezrobociu, jak i brak kwalifikacji zawodowych w bardzo dużym stopniu ograniczają możliwości znalezienia pracy i powodują, że część osób bezrobotnych zupełnie z poszukiwań rezygnuje. Brak miejsca zatrudnienia - a tym samym zarobków oraz niskie dochody pochodzące z prac dorywczych, sezonowych, powodują, że bezrobotni w dużym stopniu zasilają grupę mieszkańców obszaru, która korzysta z zasiłków wypłacanych przez Pomoc Społeczną.

Pomoc społeczna wypłaciła w roku 2007 świadczenia pieniężne wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zmianami), 685 osobom, co stanowi ponad 15% mieszkańców wyznaczonego obszaru.

Bezrobocie, brak nowych miejsc pracy, a przez to wystarczających środków do życia, znacznie obniżają jakość życia mieszkańców obszaru wsparcia.

100% wszystkich budynków mieszkalnych zlokalizowanych na obszarze wsparcia wybudowanych zostało przed rokiem 1989. Większość zlokalizowanych w historycznym Centrum Miasta kamienic, wpisanych jest do ewidencji zabytków, duża część z nich charakteryzuje się jednak znacznym stopniem degradacji. W obszarze znalazły się budynki użyteczności publicznej zbudowane w 2 połowie XIX w. i na początku XX w. oraz wille i domy czynszowe z przełomu XIX i XX w. oraz z 1 połowy XX wieku. Pokrycia dachowe kamienic wymagają napraw, a zniszczone elewacje, przywrócenia do dawnej świetności. Niska estetyka budynków dotyczy nie tylko zewnętrznych ich części, ale również wewnętrznych – klatek schodowych, które charakteryzują odpadające tynki i nierzadko pozbawione farby ściany.

Obok silnie zdegradowanej tkanki urbanistycznej centrum Miasta, widoczna jest duża koncentracja względnie dobrze utrzymanych materialnych zasobów chronionych, będących w zarządzie administracji publicznej i kościelnej administracji rzymsko –

katolickiej.

Przeplatanie się w Rynku i jego pierzejach budynków odrestaurowanych i zadbanych z zabudową silnie zdegradowaną, znacznie obniża estetykę tej części Miasta.

Ze względu na duży stopień skoncentrowania w obszarze wsparcia budynków zabytkowych, przeprowadzanie w nich prac termomodernizacyjnych – podnoszących efektywność energetyczną budynków jest praktycznie niemożliwe.

Jeśli zaś chodzi o pozostałe budynki będące własnością miasta, badania nad ich efektywnością energetyczną nie były przeprowadzane.

Zarządcy wspólnot mieszkaniowych są świadomi potrzeby przeprowadzenia działań termomodernizacyjnych. W związku z powyższym, mieszkańcy budynków wspólnotowych gromadzą środki na funduszach remontowych, zlecają opracowanie dokumentacji technicznej i przygotowują się do remontów w zakresie wymiany stolarki okiennej, połaci dachowych, termomodernizacji budynków.

Niezadowalającym stanem technicznym w obszarze charakteryzują się ponadto instalacje: kanalizacyjna i wodociągowa.

Budowę sieci wodociągowej w mieście – samym jego centrum rozpoczęto w 1910 roku. Jest to więc sieć stara, na której występują częste awarie. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku sieci kanalizacji sanitarnej. Zabudowa w obszarze wsparcia jest zwarta, co w dużym stopniu ogranicza możliwości przeprowadzania dużych przedsięwzięć w zakresie wymiany infrastruktury. Dotychczas, w centrum Miasta, ingerencja w infrastrukturę techniczną ograniczała się jedynie do niezbędnych napraw.

Konsekwencją niskiej jakości życia, braku perspektyw rozwoju, ogólnego niezadowolenia społeczeństwa często objawia się poprzez występowanie na danym terenie podwyższonego wskaźnika przestępczości. Jak wynika z analizy obszaru wsparcia, wskaźnik ten, o około 5 punktów procentowych przekracza wartość wskaźnika dla całego miasta. Różnica ta jest jeszcze większa, kiedy pod uwagę weźmie się przestępstwa popełnione przez osoby nieletnie: około 65 dla miasta i 108 dla obszaru. Prawie połowę czynów karalnych i przestępstw odnotowanych w obszarze wsparcia, popełniły osoby nieletnie. Duża liczba czynów karalnych popełnianych na wyznaczonym terenie powoduje, że jest on postrzegany za niebezpieczny, a to dodatkowo hamuje rozwój Centrum i budowanie jego nowego wizerunku w oparciu o turystykę.

Centrum Nowej Rudy, to zabytkowy układ urbanistyczny, stanowiący solidną podstawę do wypromowania miasta jako ośrodka turystycznego. Potwierdza to fakt, uzyskania przez noworudzki rynek w 1995 r. tytułu najatrakcyjniejszego rynku. Tytuł ten nadany

został przez pismo RYNEK TURYSTYCZNY. Ciekawy architektonicznie Rynek z Ratuszem z 1884r . - uznanym za jeden z najładniejszych w Polsce - może stanowić pierwszy przystanek na szlaku turystycznym biegnącym po Nowej Rudzie. Ratusz to okazały budynek, trzykondygnacyjny o rozczłonkowanej bryle nawiązujący do form renesansu i baroku. Został zbudowany na miejscu dwóch już nieistniejących w stylu biedermeierowskim wg projektu Fredricha z Kłodzka, a następnie przebudowywany w latach 1892-1894.

Na zewnątrz ratusza umieszczono fontannę z kamienną misą, którą wieńczy figura św. Floriana, patrona strażaków. Rzeźba ta wykonana w 1756 roku została umieszczona w narożniku ratusza w 1908 roku.

Ciekawostką są znajdujące się w ratuszu gablotki z odciskiem jaszczurki paleozoicznej żyjącej na tutejszym terenie. Przed ratuszem znajduje się fontanna z rzeźbą z 1909 roku przedstawiająca Chrystusa i Jana Chrzciciela w scenie chrztu.

Teren wokół Ratusza został zagospodarowany z wykorzystaniem elementów małej architektury. Na deptakach bezpośrednio przylegających do Ratusza znalazły się ławki, latarnie, oraz wspomniane wcześniej fontanna i rzeźba.

Ścisłe centrum Miasta, a przede wszystkim Rynek, wykorzystywany będzie na organizację imprez integrujących mieszkańców miasta. Wśród nich wymienić można:

- **NOWORUDZKI FILMOWY ZAWRÓT GŁOWY**

Impreza filmowa organizowana od 2003 roku. Święto filmu w Nowej Rudzie. Pokazy filmowe (gościnnie festiwal KAN), akrobacje kaskaderskie, spotkania ze znanymi postaciami świata filmu. Do tej pory swoją obecnością noworudzki festiwal uświetnili m.in. Krzysztof Zanussi, Katarzyna Figura, Joanna Brodzik, Jerzy Stuhr, Leon Niemczyk, Robert Więckiewicz, Filip Bajon, Krzysztof Kolberger, Henryk Gołębiewski, Jan Machulski.

- **DNI NOWEJ RUDY**

Największa impreza w kalendarzu kulturalnych wydarzeń Nowej Rudy. Wydarzenie podzielone jest na 3 części. Dzień dla młodzieży, koncerty gwiazd grających muzykę dla młodego pokolenia (do tej pory m. in.: Indios Bravos, Kaliber 44, Pezet/Noon, Eldo, Ascetoholix). Dzień największej gwiazdy (zagrali m. in. Stachursky, Kombii, Myslovitz, Piasek, Urszula, Big Cyc, Elektryczne Gitary). Dzień dla całych rodzin (Jerzy Połomski, Bayer Ful, Biesiady, Kabarety). W trakcie trwania Dni Nowej Rudy organizowanych jest

dużo imprez towarzyszących, zawody sportowe, skoki bungee, plenery malarskie, konkursy, pokazy ogni sztucznych etc.

• **MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL FOLKLORU**

Festiwal o dużych tradycjach (do tej pory 16 edycji) i renomie. Udział w imprezie biorą zespoły folklorystyczne z najdalszych zakątków świata. Nowa Ruda reprezentowana jest przez Zespół Pieśni i Tańca „Nowa Ruda”. Festiwal ma formułę objazdową. Grupy przedstawiają swój program w każdym z miast współorganizujących. Impreza trwa około 1 tygodnia i co roku liczy kilkuset uczestników.

• **ANIOŁY W MIEŚCIE I KONCERT ŚWIĄTECZNY**

Happening, podczas którego pracownicy MOK przebrani za anioły i górali, składają spotkanym na ulicach miasta mieszkańcom życzenia świąteczne, oraz rozdają opłatki. Podczas wydarzenia mają miejsce występy sekcji muzycznych i wokalnych działających przy Miejskim Ośrodku Kultury. Na koncert zapraszani są rodzice występujących dzieci, władze miasta oraz mieszkańcy Nowej Rudy.

Możliwość korzystania z uroków tego miejsca i pełne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych ograniczane jest jednak przez ciągły ruch samochodowy. Rynek w Nowej Rudzie jest bowiem, jak w większości miast Polski rynkiem otwartym dla ruchu samochodowego. W ten sposób nie może on w pełni realizować swojej dawnej, pierwotnej funkcji – miejsca spotkań. Zamierzeniem Władz Nowej Rudy jest zamknięcie ścisłego centrum Miasta dla ruchu samochodowego i tym samym stworzenie nowej jakości funkcjonalnej i nadanie nowego znaczenia zarówno w oczach mieszkańców jak i potencjalnych turystów.

W obszarze wsparcia mieszczą się ponadto instytucje publiczne, które wywierają istotny wpływ na aspekt społeczny i gospodarczy funkcjonowania w Nowej Rudzie. Są to między innymi:

- Noworudzkie Stowarzyszenie PRO PUBLICO BONO - Rynek 1,
- NASZA NADZIEJA – Stowarzyszenie osób niepełnosprawnych - Rynek 1,
- Stowarzyszenie Kupców i Przedsiębiorców – Bohaterów Getta 13,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Rynek 1,
- Polski Związek Niewidomych Okręg Dolnośląski, Koło w Nowej Rudzie-Kościelna 1,

- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Rynek 1,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Zarząd Koła nr 3 – Kościelna 1,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski - Rynek 11,
- Regionalne Centrum Wolontariatu „Dar serca” - Rynek 1,

Powyższa analiza wskazuje na konieczność podjęcia dynamicznych, ukierunkowanych na zdefiniowane potrzeby działań. Stąd też realizacja zadań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji jest ważnym czynnikiem poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej Miasta, w tym w szczególności wyznaczonego obszaru wsparcia.

Poniżej przedstawiono tabelaryczne zestawienie danych liczbowych charakteryzujących obszar wsparcia, na których oparto jego diagnozę.

Legenda

	Ulica spełnia kryterium *
	Miasto spełnia kryterium *
	Obszar spełnia kryterium *

- spełnienie kryterium oznacza przyjęcie przez badany wskaźnik wartości wyższej bądź niższej, w przypadku wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej, od wartości referencyjnej dla województwa dolnośląskiego

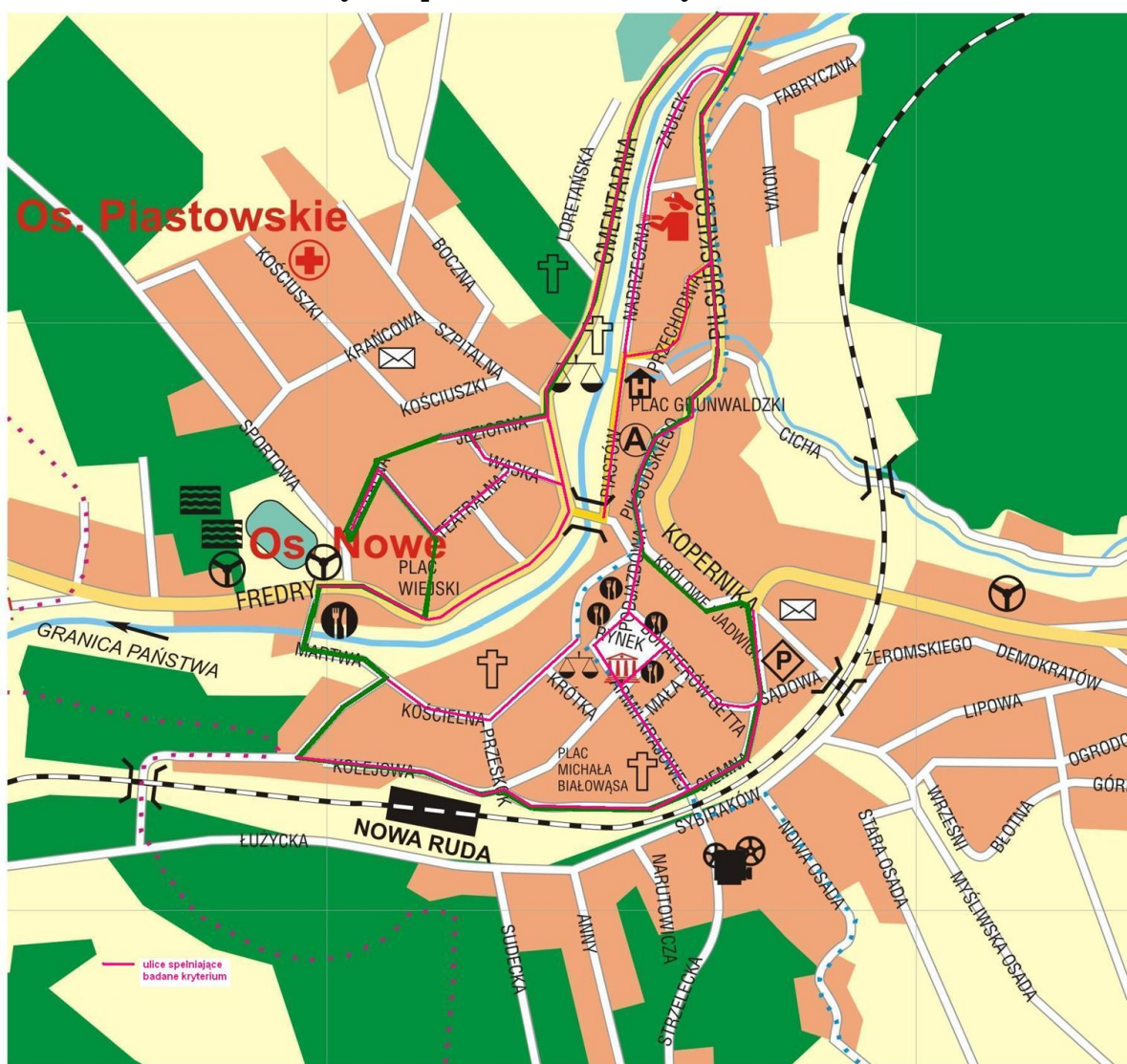
Tabela 7: Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia

Ulica	Liczba osób poniżej ustawowego ubóstwa	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia
	2	3
Armii Krajowej	33,00	168,37
Bohaterów Getta	15,00	76,53
Ciemna	2,00	166,67
Cmentarna	36,00	142,86
Fredry	112,00	164,95
Jeziorna	18,00	122,45
Kolejowa	27,00	98,90
Kościelna	49,00	136,87
Krótką	0,00	-
Łukowa	6,00	315,79
Mała	0,00	-
Martwa	0,00	-
Nadrzeczna	40,00	439,56
Piastów	58,00	147,58
Piłsudskiego	37,00	88,73
Podjazdowa	31,00	181,29
Prosta	0,00	-
Przechodnia	8,00	74,77
Przeskok	0,00	-

Rynek	50,00	91,07
Teatralna	19,00	90,91
Wąska	11,00	166,67
Zaulek	122,00	500,00
Obszar	685,00	153,21
Miasto	1737,00	69,33
Wartość referencyjna		65,00

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg danych UM w Nowej Rudzie, 2007

Rysunek 3: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. , na mapie www.um.nowaruda.pl

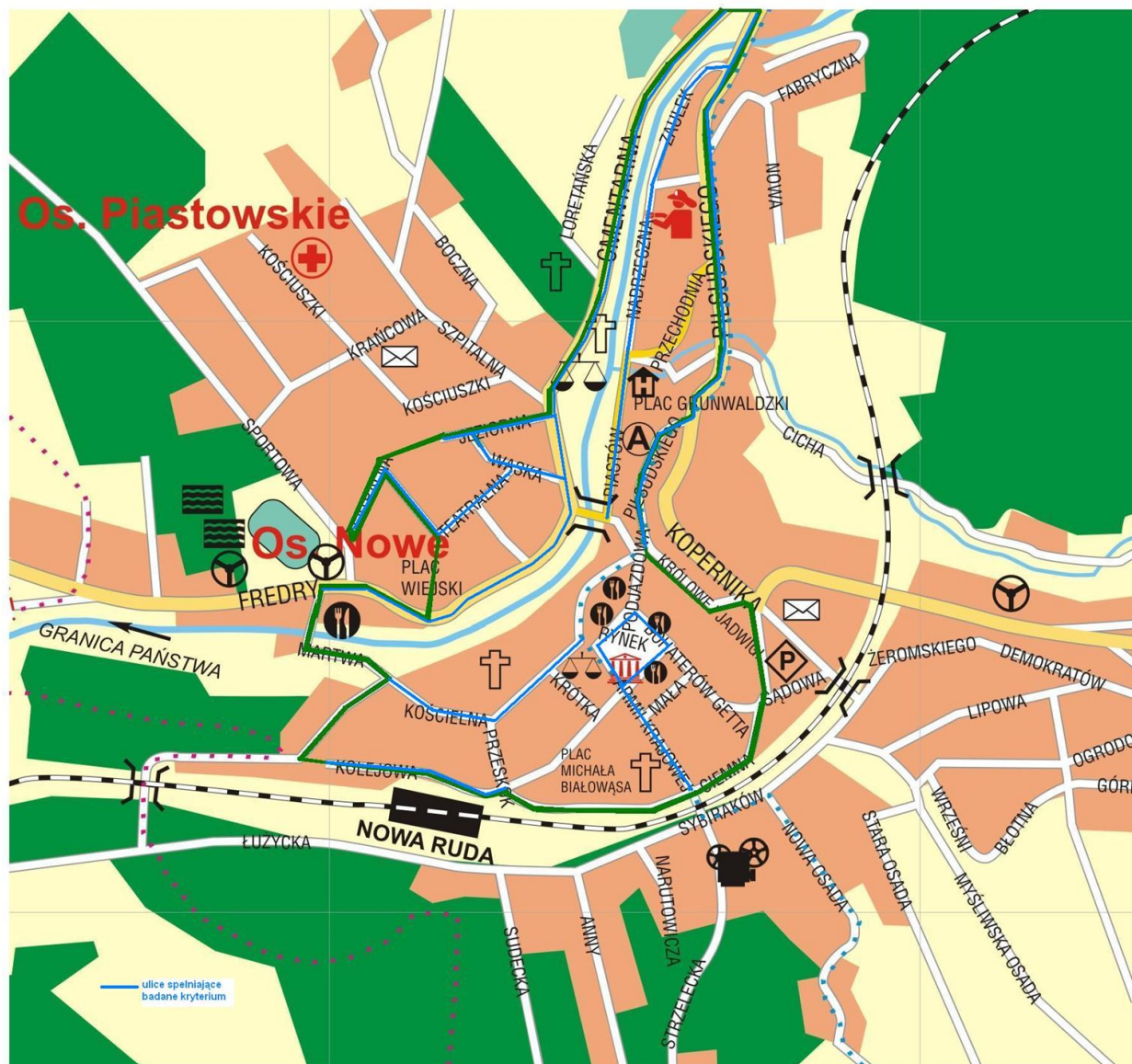
Tabela 8: Wysoka stopa bezrobocia długotrwałego

Ulica	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Wysoka stopa bezrobocia długotrwałego
	4	5	6
Armii Krajowej	126,00	11,00	8,73
Bohaterów Getta	130,00	5,00	3,85
Ciemna	8,00	0,00	0,00
Cmentarna	163,00	17,00	10,43
Fredry	386,00	28,00	7,25
Jeziorna	86,00	9,00	10,47
Kolejowa	175,00	9,00	5,14
Kościelna	238,00	12,00	5,04
Krótką	0,00	0,00	-
Łukowa	8	0	0,00
Mała	0,00	0,00	-
Martwa	0,00	0,00	-
Nadrzeczna	57,00	4,00	7,02
Piastów	229,00	18,00	7,86
Piłsudskiego	267,00	21,00	7,87
Podjazdowa	107,00	2,00	1,87
Prosta	0,00	0,00	-
Przechodnia	63,00	2,00	3,17
Przeskok	0,00	0,00	-
Rynek	359,00	32,00	8,91
Teatralna	125,00	13,00	10,40
Wąska	44,00	2,00	4,55
Zaulek	128,00	21,00	16,41
Obszar	2769,00	216,00	7,63
Miasto	16181,00	979,00	6,05
Wartość referencyjna			4,50

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg danych UM w Nowej Rudzie, 2007

Rysunek 4: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium wysoka stopa bezrobocia długotrwałego

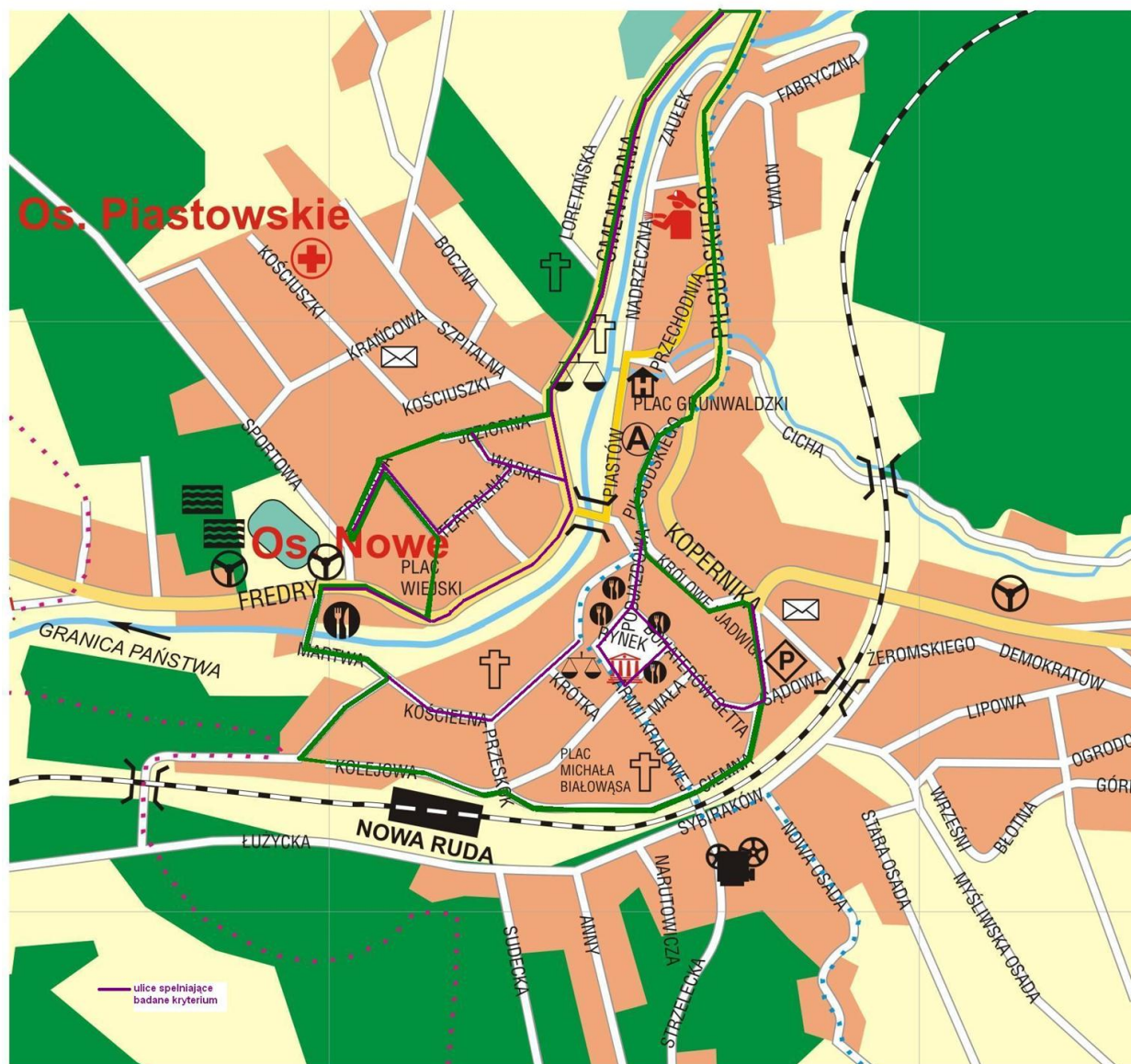
Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. , na mapie www.um.nowaruda.pl

Tabela 9: Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń

Ulica	Liczba przestępstw stwierdzonych	Liczba czynów karalnych popełnionych przez nieletnich	Liczba osób nieletnich	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	
				Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne nieletnich na 1 tys. nieletnich
	7	8	9	10	11
Armii Krajowej	3	0	11	15,31	0,00
Bohaterów Getta	9	6	10	45,92	600,00
Ciemna	0	0	0	0,00	-
Cmentarna	6	5	19	23,81	263,16
Fredry	9	6	59	13,25	101,69
Jeziorna	2	0	14	13,61	0,00
Kolejowa	6	0	21	21,98	0,00
Kościelna	7	4	30	19,55	133,33
Krótką	0	0	0	-	-
Łukowa	0	0	5	0,00	0,00
Mała	1	0	1	-	0,00
Martwa	1	0	0	-	-
Nadrzeczna	2	0	12	21,98	0,00
Piastów	4	1	25	10,18	40,00
Piłsudskiego	7	2	29	16,79	68,97
Podjazdowa	2	1	12	11,70	83,33
Prosta	0	0	0	-	-
Przechodnia	1	0	6	9,35	0,00
Przeskok	0	0	0	-	-
Rynek	6	3	1	10,93	3000,00
Teatralna	7	3	18	33,49	166,67
Wąska	3	0	3	45,45	0,00
Zaulek	5	0	22	20,49	0,00
Obszar	8	34	292	18,50	108,01
Miasto	329	84	1284	13,13	65,42
Wartość referencyjna				41,40	76,30

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg danych UM w Nowej Rudzie, 2007

Rysunek 5: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium wysoki poziom przestępczości i wykroczeń

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. , na mapie www.um.nowaruda.pl

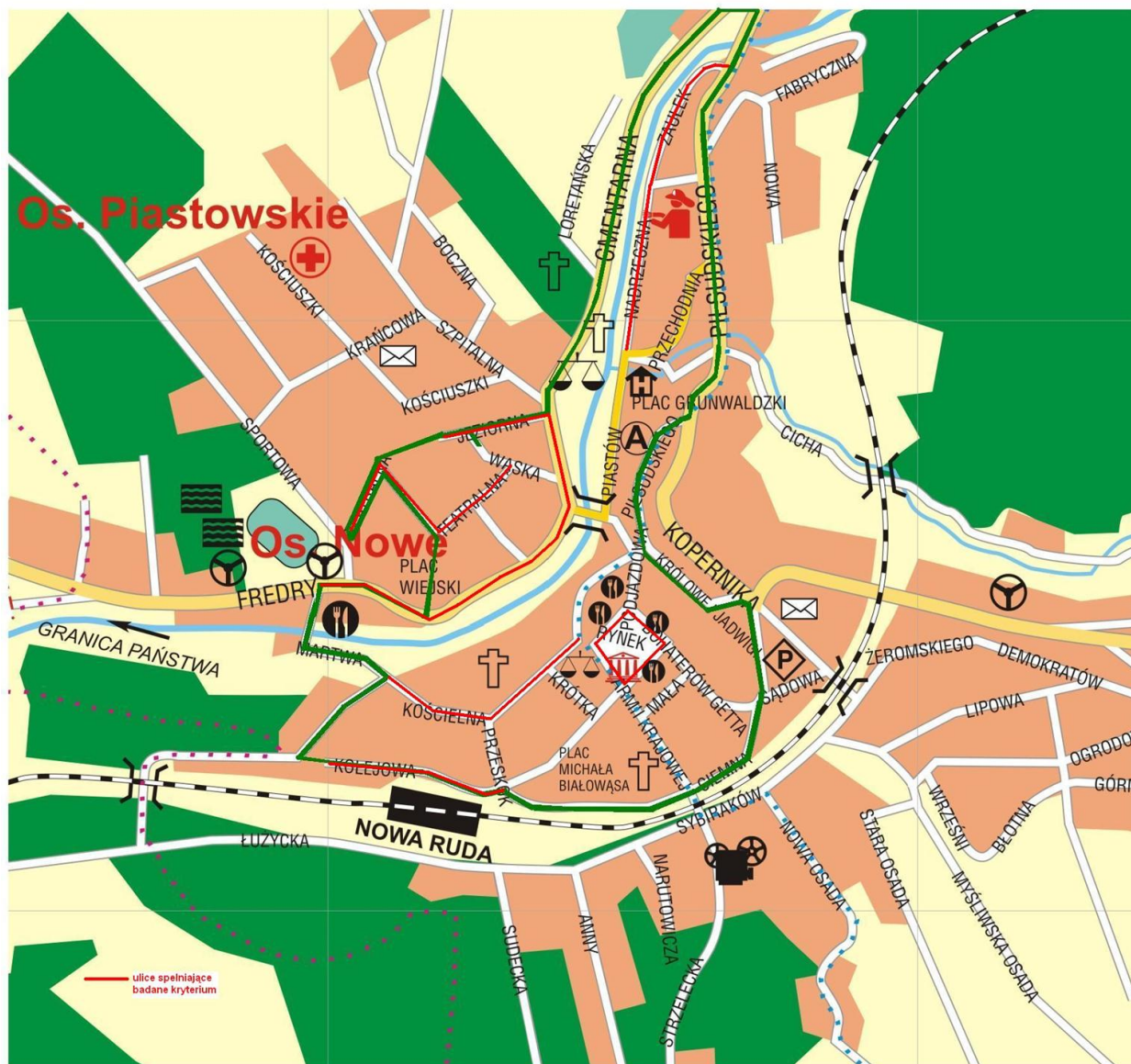
Tabela 10: Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej

Ulica	Liczba zarejestrowanych podmiotów	Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
	12	13
Armii Krajowej	38	19,39
Bohaterów Getta	37	18,88
Cicha	3	2,24
Ciemna	2	16,67
Cmentarna	49	19,44
Fredry	34	5,01
Jeziorna	11	7,48
Kolejowa	19	6,96
Kościelna	17	4,75
Krótką	0	-
Łukowa	1	5,26
Mała	0	-
Martwa	0	-
Nadrzeczna	4	4,40
Piastów	43	10,94
Piłsudskiego	49	11,75
Podjazdowa	33	19,30
Prosta	0	-
Przechodnia	0	0,00
Przeskok	0	-
Rynek	44	8,01
Teatralna	15	7,18
Wąska	7	10,61
Zaulek	2	0,82
Obszar	407	9,25
Miasto	1126	4,49
Wartość referencyjna		10,50

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg danych UM w Nowej Rudzie, 2007

Rysunek 6: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej

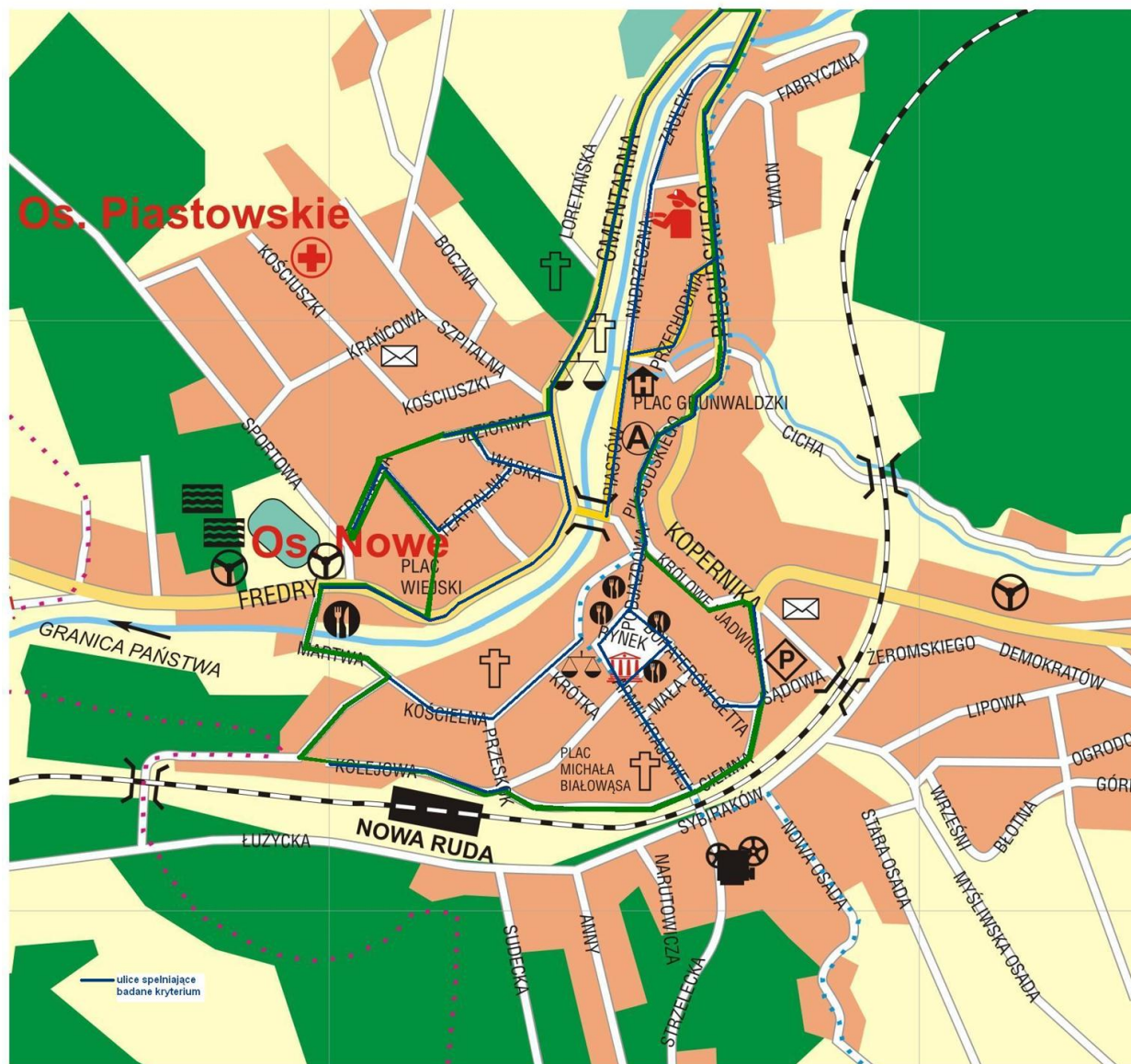
Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. , na mapie www.um.nowaruda.pl

Tabela 11: Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego

Ulica	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego
	16
Armii Krajowej	100
Bohaterów Getta	100
Ciemna	100
Cmentarna	100
Fredry	100
Jeziorna	100
Kolejowa	100
Kościelna	100
Krótką	-
Łukowa	100
Mała	-
Martwa	-
Nadrzeczna	100
Piastów	100
Piłsudskiego	100
Podjazdowa	100
Prosta	-
Przechodnia	100
Przeskok	-
Rynek	100
Teatralna	100
Wąska	100
Zaulek	100
Obszar	100

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o, wg danych UM w Nowej Rudzie, 2007

Rysunek 7: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. , na mapie www.um.nowaruda.pl

2.4. Wizualizacja obszaru wsparcia

Zdjęcie 1: Noworudzki Ratusz

Zdjęcie 2: Zabytkowe centrum Nowej Rudy

Zdjęcie 3: Zaplecze Noworudzkiego Rynku – ulica Mała

Zdjęcie 4: Ulica Bohaterów Getta

Zdjęcie 5: Podcienia dawnych domów tkaczy przy ulicy Nadrzecznej

Zdjęcie 6: Ulica Podjazdowa w głównym ciągu handlowo – usługowym Miasta

Zdjęcie 7: Plac na styku ulic Nadrzecznej i Zaułek

Zdjęcie 8: Okolice ulicy Kolejowej

Zdjęcie 9: Domy tkaczy przy ulicy Nadrzecznej

2.5. Konsultacje społeczne

W celu zidentyfikowania potrzeb społeczności oraz określenia priorytetowych zadań, których realizacja będzie pierwszym krokiem do „odbudowy” Nowej Rudy, wśród mieszkańców miasta, przedstawicieli wspólnot mieszkaniowych oraz liderów organizacji pozarządowych, przedstawicieli instytucji kultury i w grupie radnych przeprowadzono badania ankietowe.

Przeprowadzone wśród mieszkańców, a także liderów społecznych i organizacji kształtujących przestrzeń społeczną Miasta ankiety, pozwoliło na spojrzenie na problemy i potrzeby miasta z punktu widzenia mieszkańca, a także organizacji, które w nim funkcjonują.

Wprowadzenie w proces planowania kierunków rozwoju społeczności lokalnej i jej przedstawicieli, umożliwia odpowiednio wczesne skonfrontowanie planowanych przez władze Miasta decyzji z ich potencjalnym odbiorem wśród mieszkańców oraz potrzebami lokalnej społeczności.

Dodatkowo aktywne włączenie do współpracy przedstawicieli różnych sektorów lokalnej społeczności, pozwala na zwiększenie szans na uruchomienie procesu strukturalnego, odnoszącego się zarówno do sfery infrastruktury, jak i płaszczyzny gospodarczej i społecznej.

Poprzez współpracę władz ze społeczeństwem powstaje efekt synergii, czyli współdziałania wielu instytucji i osób, dzięki czemu wśród zadań publicznych podejmowane są większe wyzwania, efektywniej wspierani są przedsiębiorcy tworzący nowe miejsca pracy, a działania społeczne realizowane są na większą skalę i z większym zaangażowaniem mieszkańców.

Wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych stanowiły podstawę do określenia zadań planowanych do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda.

Aktywność mieszkańców w zakresie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda.

Opinia społeczna wśród mieszkańców Nowej Rudy badana była przede wszystkim za pomocą konsultacji społecznych – ogólnie otwartych dla mieszkańców miasta – przeprowadzonych w dniach 17 marca i 7 kwietnia 2009 r. w siedzibie Urzędu Miasta Nowa Ruda.

W celu zainteresowania jak największej liczby mieszkańców Wydział Rozwoju i Promocji w/m, zamieścił informacje o konsultacjach w największej gazecie lokalnej, własnym portalu internetowym oraz największym portalu internetowych ziemi noworudzko-radkowskiej.

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone przez pełnomocnika Burmistrza Miasta Nowa Ruda ds. rewitalizacji Zastępcę Burmistrza Marzenę Wolińską.

W programie konsultacji przewidziano:

- Zadania i cele rewitalizacji.
- Lokalny Program Rewitalizacji – charakter dokumentu, poruszane problemy.
- Dyskusja nad przedstawionymi projektami.
- Wnioski i uwagi.

Ponadto, od dnia 27 lutego 2009 r. na stronie Urzędu Miasta Nowa Ruda została stworzona specjalna zakładka pod adresem www.um.nowaruda.pl/rewitalizacja, gdzie zamieszczono projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda, w celu udostępnienia go mieszkańcom do wglądu oraz przedstawienia swoich uwag.

W okresie od 11 grudnia 2008 roku do 9 stycznia 2009 roku na stronach internetowych Urzędu Miasta Nowa Ruda www.um.nowaruda.pl oraz największego portalu ziemi noworudzkiej i ościennych gmin www.nowaruda24.pl zamieszczona była ankieta, do której dostęp mieli wszyscy mieszkańcy. Pomimo miesięcznego okresu badania, na ankietę odpowiedziało jedynie 68 mieszkańców Nowej Rudy.

Na ankietę składało się pięć pytań. Poza wyborem odpowiedzi wprowadzonych do ankiety przez autora, respondent miał możliwość udzielenia własnej. Cztery z pięciu pytań, dawały możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi, w ten sposób każdy ankietowany miał szansę na przedstawienie własnego punktu widzenia sytuacji w mieście, w różnych aspektach: przestrzennym, społecznym i gospodarczym.

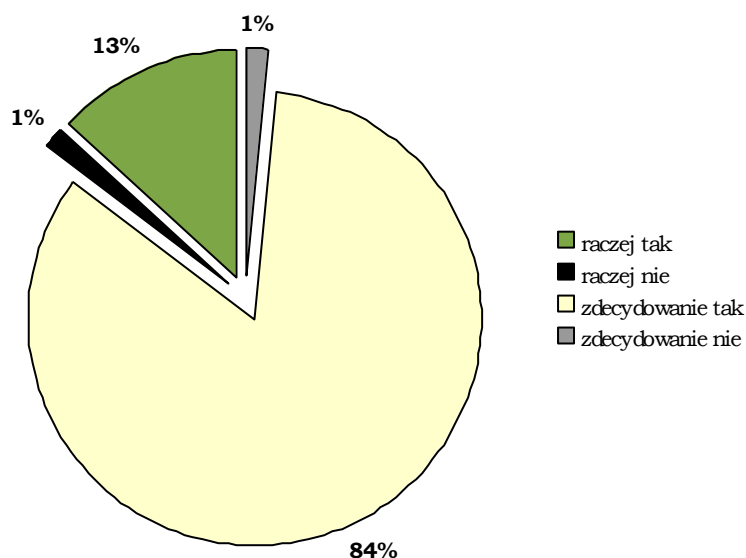
Przeprowadzone badanie ankietowe pozwoliło na sformułowanie następujących wniosków:

- ponad 80% wszystkich ankietowanych uważa, że Nowa Ruda wymaga wdrożenia programu ożywienia, zarówno w wymiarze gospodarczym, społecznym jak i przestrzenno – środowiskowym;

- wg ankietowanych jakość życia w mieście obniżają w największym stopniu: niska estetyka otoczenia oraz zły stan zabytków – czynniki ograniczające w dużym stopniu rozwój turystyczny Miasta;
- największym zagrożeniem dla odbudowy Nowej Rudy jest odpływ ludzi młodych i wykształconych, którzy mają największy wpływ na rozwój Miasta;
- zadaniami, które Władze Miasta powinny zrealizować w pierwszej kolejności jest remont dróg w granicach miasta, a także inwestycje w tkankę mieszkaniową oraz renowacja zabytków, będących podstawą rozwoju turystyki w Nowej Rudzie.

Pierwsze z pytań postawionych respondentom miało za zadanie zbadać, na ile każdy z ankietowanych dostrzega potrzebę przeprowadzania jakichkolwiek działań w Mieście.

Wykres 9: Pytanie 1: Czy Pana/Pani zdaniem miasto Nowa Ruda wymaga programu ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego?

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg wyników ankiety przekazanych przez UM w Nowej Rudzie

Ponad 80% wszystkich ankietowanych dostrzega potrzebę realizacji programów, które doprowadzą do ożywienia Miasta, na wszystkich płaszczyznach jego funkcjonowania. Jedynie dwóch, na 68 respondentów, którzy zdecydowali się odpowiedzieć na ankietę, zaznaczyło odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie”. Są to jednak odpowiedzi nie mające większego wpływu na ogólne stanowisko ankietowanych.

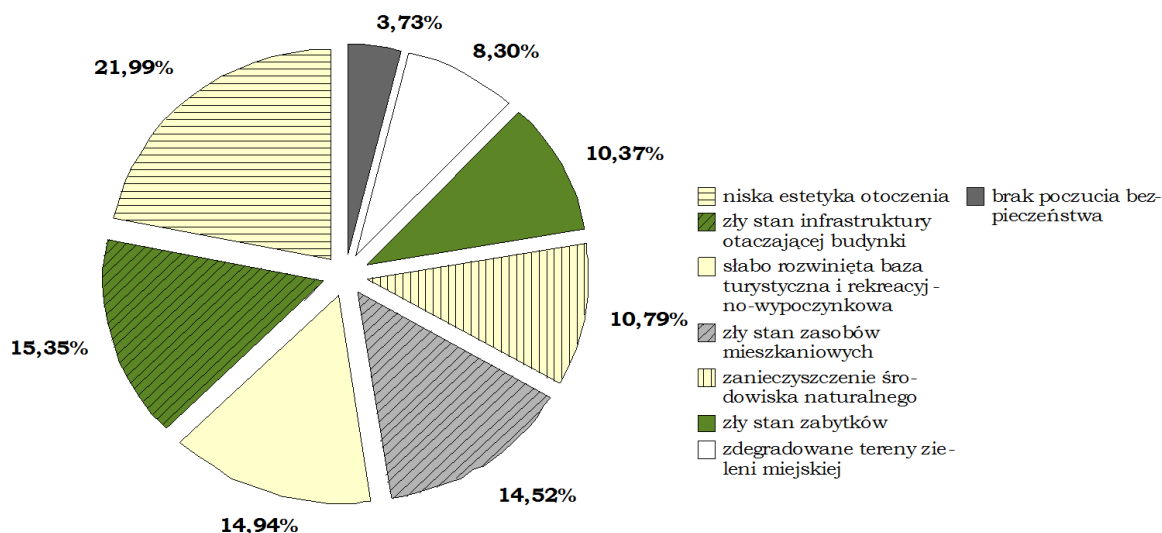
Pozytywnym zjawiskiem, w kontekście tego pytania jest fakt, że mieszkańcy Nowej Rudy zdają sobie sprawę z trudnej sytuacji w mieście i z potrzeb realizacji działań naprawczych.

W kolejnych pytaniach bardziej szczegółowo poddano analizie problemy mieszkańców, dzieląc je na kategorie:

- problemy związane z jakością życia
- problemy społeczne
- problemy ekonomiczne

Każdy z ankietowanych miał możliwość udzielenia maksymalnie czterech odpowiedzi.

Wykres 10: Pytanie 2: Najpoważniejsze problemy związane z jakością życia w mieście Nowa Ruda to:

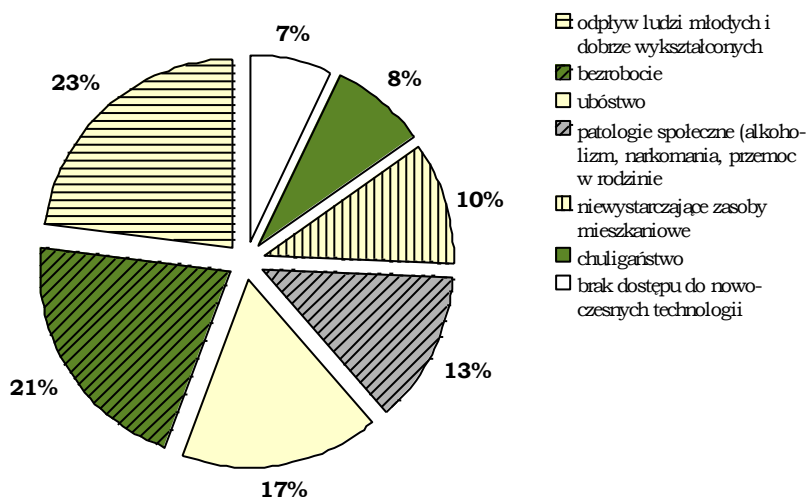

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg wyników ankiety przekazanych przez UM w Nowej Rudzie

Jak wynika z powyższego wykresu jednym z najważniejszych problemów, związanych z jakością życia w Nowej Rudzie jest niska estetyka otoczenia. Wskazało ją ponad 20% wszystkich ankietowanych. Następne w kolejności znalazły się: zły stan infrastruktury otaczającej budynki (ponad 15% ankietowanych), słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjno - wypoczynkowa (14,94%) oraz zły stan zasobów mieszkaniowych.

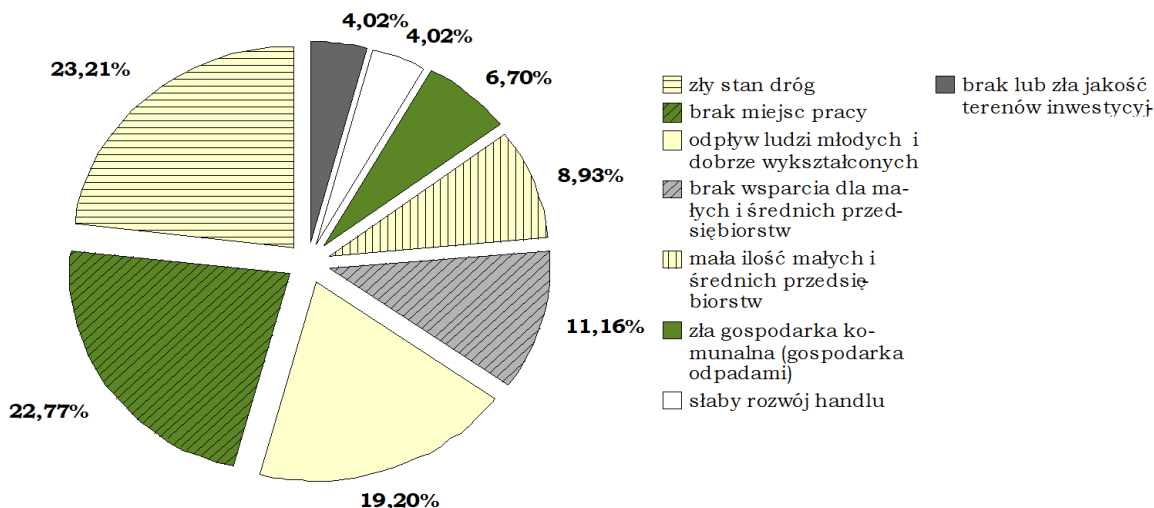
Wykres 11: Pytanie 3: Najpoważniejsze problemy społeczne miasta Nowa Ruda to:

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg wyników ankiety przekazanych przez UM w Nowej Rudzie

Według ankietowanych, największym problemem społecznym Nowej Rudy jest odpływ młodych i dobrze wykształconych ludzi oraz bezrobocie. Problemy te są ściśle ze sobą powiązane i wynikają z niskiej dynamiki rozwoju Miasta.

Wykres 12: Pytanie 4: Najpoważniejsze problemy ekonomiczne miasta Nowa Ruda to:

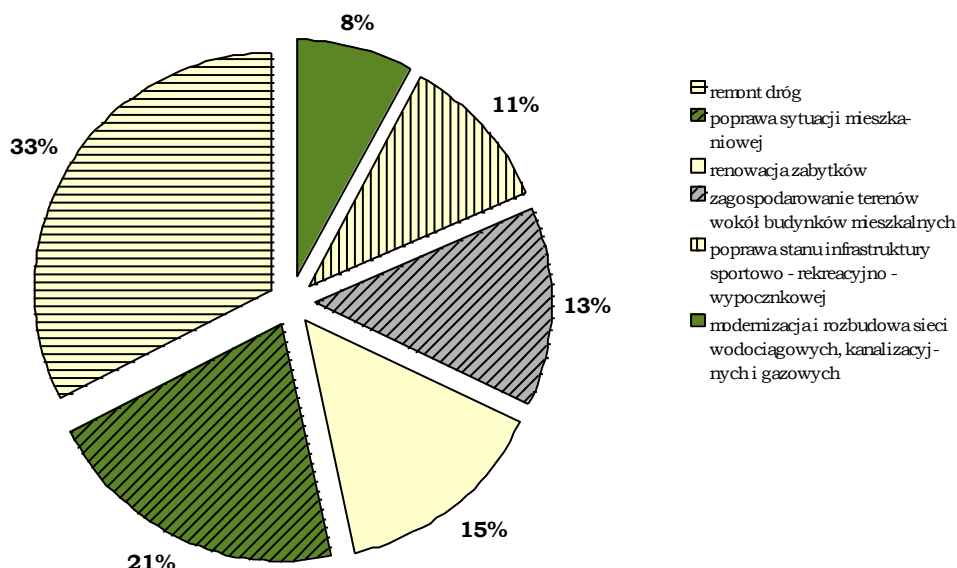
Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg wyników ankiety przekazanych przez UM w Nowej Rudzie

Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych, problemy ekonomiczne miasta Nowa Ruda są ściśle powiązane z problemami społecznymi. Dotyczy to głównie migracji ludzi

młodych i wykształconych, a także braku nowych miejsc pracy. Najpoważniejszym problemem ekonomicznym według mieszkańców jest jednak zły stan dróg. Na problem ten wskazało 23,21% ankietowanych.

Wykres 13: Pytanie 5: W pierwszej kolejności w mieście Nowa Ruda należałoby przeprowadzić inwestycje:

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg wyników ankiety przekazanych przez UM w Nowej Rudzie

Ostatnie pytanie, na które odpowiadali respondenci dotyczyło inwestycji, które zdaniem mieszkańców w pierwszej kolejności należałoby przeprowadzić w Nowej Rudzie. Ponad 30% ankietowanych za najpilniejsze działania uznało remont dróg, a następnie poprawę sytuacji mieszkaniowej – ok. 21% i renowację zabytków. Udzielone odpowiedzi pokazują, że mieszkańcom najbardziej przeszkadza zły stan infrastruktury technicznej w Mieście i zaniedbanie obiektów zabytkowych, które w istotny sposób mogłyby podnieść wartość Nowej Rudy jako cennego i bogatego ośrodka turystycznego.

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców miasta, są zbieżne z wynikami badania ankietowego przeprowadzonego pod koniec roku 2005, wśród **liderów organizacji pozarządowych, przedstawicieli instytucji kultury oraz radnych**.

Łącznie ankietowano 27 osób reprezentujących środowisko opiniotwórcze w Mieście. Celem badania ankietowego było ustalenie priorytetów rewitalizacji, w zakresie najpilniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych. Ankieta objęto grono uczestników warsztatów Zespołu Doradczego prowadzonych w dniu 26 października 2005 r. Respondenci rozdysponowywali 10 punktów wagowych pomiędzy najpilniejsze ich

zdaniem zadania inwestycyjne.

Wśród 15 typów projektów inwestycyjnych uczestnicy ankiety za najważniejsze i najbardziej pilne uznali (w nawiasach podano procent ogólnej liczby wskazań):

1. Porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej poprzez zagospodarowywanie pustych przestrzeni (2,9%)
2. Przebudowa budynków na cele gospodarcze, szkoleniowe lub kulturalne, remont instalacji wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu (przebudowa małej architektury, ogrodzeń itp.) (5,8%)
3. Renowacja budynków o wartości architektonicznej i ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniająca się do tworzenia stałych miejsc pracy (11,0%)
4. prace konserwatorskie, odnowienie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu przyczyniające się do tworzenia stałych miejsc pracy (4,4%)
5. wyburzanie budynków pod cele: usługowe, kulturowe, edukacyjne, gospodarcze, turystyczne lub rekreacyjne (0,4%)r
6. remont lub przebudowa infrastruktury publicznej związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych; (3,5%)
7. utworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym: budowa lub remont oświetlenia i instalacja systemów monitoringu; 8,6%
8. remonty budynków i przestrzeni użyteczności publicznej na cele edukacyjno-społeczne - przedszkola, szkoły, uczelnie, stołówki, domy dziecka, ośrodki i poradnie psychologiczne, świetlice, domy kultury oraz obiekty służące pomocą społeczną. 15,0%
9. remont infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej, grzewczej i gazowej w rewitalizowanych obiektach publicznych, usługowych, 3,6%
- 10.rehabilitacja i zabudowywanie pustych przestrzeni publicznych, przebudowa: placów, rynków, parkingów, placów zabaw dla dzieci, małej architektury, miejsc rekreacji, terenów zielonych oraz istniejących parków; 5,8%
- 11.remonty infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie ochrony środowiska, w tym: przebudowa sieci kanalizacyjnych i urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków, budowa kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania

wody; 11,0%

12. poprawa funkcjonalności ruchu kołowego i pieszego, estetyki przestrzeni publicznych, modernizacja dróg lokalnych i ulic oraz małych obiektów inżynierskich, budowa, chodników i przejść dla pieszych, i inne prace pozwalające zwiększyć bezpieczeństwo komunikacyjne, (np. budowa, ścieżek rowerowych); 12,0%
13. remont lub przebudowa obiektów pełniących funkcje zaplecza turystycznego, kulturalnego; 5,3%
14. remont lub przystosowanie budynków i przestrzeni dla potrzeb tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości; 1,8%
15. remont lub przystosowanie budynków i infrastruktury na cele turystyczne i kulturalne (włącznie z konserwacją obiektów dziedzictwa kulturowego) prowadzącą do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy. 9,7%

Wyniki ankiety wskazały na potrzebę priorytetowego traktowania w ramach procesu rewitalizacji tych inwestycji, które dotyczą modernizacji budynków publicznych i rehabilitacji przestrzeni użyteczności publicznej, szczególnie związanej z edukacją, kulturą i oświatą.

Za nie mniej ważne, uznano działania dotyczące usprawnienia komunikacji i poprawy bezpieczeństwa drogowego.

Trzecim ważnym obszarem priorytetowym są wg ankietowanych remonty budynków zabytkowych warunkujące rozwój i wykorzystanie potencjału turystycznego miasta, a także renowacja budynków o wartości architektonicznej i ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniająca się do tworzenia stałych miejsc pracy.

Przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych i budynków zarządzanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Nowej Rudzie.

W proces badania potrzeb mieszkańców Nowej Rudy włączyli się również przedstawiciele Wspólnot Mieszkaniowych, Zakład Gospodarki Komunalnej w Nowej Rudzie oraz Zarządanie i Administracja Nieruchomości w Nowej Rudzie, dla których najważniejszym aspektem Lokalnego Programu Rewitalizacji jest podniesienie estetyki i jakości zarządzanych przez nich budynków mieszkalnych.

W ramach prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Nowej Rudy, w siedzibie Rejonu

Obsługi Mieszkańców nr 1 Oddział „Centrum” odbył się szereg spotkań, które miały na celu w pierwszej kolejności przedstawienie zarządom i mieszkańcom budynków mieszkalnych celów i zasad rewitalizacji, a także możliwości finansowania zadań w ramach priorytetu 9 „Miasta”.

W związku z tym, że przystąpić do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji mogą jedynie te wspólnoty mieszkaniowe, których budynki mieszczą się w obszarze wsparcia, w kolejnych spotkaniach (gdy obszar do rewitalizacji został już wyznaczony), uczestniczyli jedynie przedstawiciele tychże wspólnot oraz przedstawiciele ZGKiM w zakresie budynków mieszczących się w obszarze do rewitalizacji.

Odbywające się w następnej kolejności spotkania miały na celu jednoznaczne określenie woli przystąpienia poszczególnych obiektów mieszkalnych do programu remontowego budynków mieszkalnych, który stanowić będzie jedno z zadań realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy.

Tabela 12: Harmonogram spotkań przeprowadzonych w ramach konsultacji zadań do LPR

Data spotkania	Ulica i nr nieruchomości	Uczestnicy spotkania
12.01.2009	Kolejowa 1 – Rynek 17	4 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 3	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 4	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 5	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 6	Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 8	Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 9	4 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 12	2 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 13	2 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 20	3 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
12.01.2009	Rynek 28	8 członków
13.01.2009	Kościelna 1	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda
13.01.2009	Kolejowa 2	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda

13.01.2009	Rynek 10	2 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
13.01.2009	Rynek 16	3 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
13.01.2009	Rynek 18	4 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
13.01.2009	Rynek 18a	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda
13.01.2009	Rynek 19	2 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 6	1 członek Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 8	5 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 9	6 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 10	4 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 12	2 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 13	3 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 16	3 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 18	5 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 19	2 członków Gmina Miejska Nowa Ruda
19.01.2009	Rynek 28	5 członków

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. wg list obecności

Podczas spotkań zostały omówione koszty poszczególnych prac remontowych oraz zasady udziału wspólnot w programie remontów realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda.

W dniu 19.01.2009 r. przeprowadzono zebrania, podczas których wspólnoty ostatecznie podjęły decyzje co do ich udziału w procesie rewitalizacji Nowej Rudy. Konsekwencją tych spotkań jest włączenie do Lokalnego Programu Rewitalizacji zadań związanych z remontem budynków mieszkalnych.

Budynki mieszkalne objęte rewitalizacją: Rynek 3, 4, 5, 6, 8, 10, 16, 20, 22, 23, 24, Bohaterów Getta 2, 4-6, Kolejowa 2, Fredry 2, Podjazdowa 3-5, 8 -10, 13, Łukowa 10.

3. Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji

3.1. Cele

Kumulujące się głównie w centrum Miasta negatywne zjawiska społeczno – gospodarcze wymagają przeprowadzenia szeregu działań, które w długim okresie przełożą się na poprawę sytuacji w Nowej Rudzie.

Władze Nowej Rudy dołożą wszelkich starań, aby proces poprawy niekorzystnej sytuacji w mieście przebiegał sprawnie. Bardzo dużo zależeć będzie jednak od aktywności i chęci lokalnej społeczności oraz innych podmiotów, które mają wpływ na kształtowanie sytuacji w Nowej Rudzie do współdziałania.

Po analizie wszystkich zasobów posiadanych przez Nową Rudę, zdecydowano, że głównym kierunkiem rozwoju, decydującym o przemianach społeczno – gospodarczych w mieście będzie turystyka.

Jak już wcześniej wspomniano Nowa Ruda posiada warunki do rozwoju tej gałęzi gospodarki, w tym przede wszystkim zabytkowy układ urbanistyczny z perłą architektury jaką jest Ratusz, a także wysokie walory krajobrazowe.

W związku z powyższym, cele określone dla Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Nowa Ruda, zarówno w obszarze przestrzennym jak i społecznym oraz gospodarczym koncentrować się będą na turystyce.

Celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda jest **nadanie miastu nowej jakości funkcjonalnej oraz podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez pobudzenie lokalnej gospodarki i społeczności do działań w kierunku rozwoju turystyki w oparciu o posiadane zasoby endogeniczne.**

Cel ten będzie realizowany poprzez cele szczegółowe skoncentrowane wokół trzech obszarów wpływających na funkcjonowanie Miasta: społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

Cele realizowane w obszarze gospodarczym:

- wypromowanie Nowej Rudy jako ośrodka turystycznego,
- stworzenie korzystnych warunków do rozwoju turystyki,
- poprawa wizerunku Nowej Rudy jako ośrodka o potencjale gospodarczym,

w tym w szczególności w obszarze turystyki,

- pobudzanie osób bezrobotnych do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej w branżach turystycznej i około turystycznych (gastronomia, hotelarstwo).

Cele realizowane w obszarze przestrzennym:

- przywrócenie centrum Miasta funkcji reprezentacyjnej i turystycznej,
- stworzenie warunków do rozwoju usług turystycznych,
- podniesienie walorów estetycznych Nowej Rudy
- odrestaurowanie obiektów zabytkowych i nadanie im rangi atrakcji turystycznych,
- nadanie centrum Miasta rangi ośrodka kulturalnego,
- przeniesienie do centrum życia kulturalnego Nowej Rudy,
- stworzenie warunków do rozwoju działalności organizacjom pożytku publicznego,

Cele określone w obszarze społecznym:

- poprawa jakości lokalnych zasobów ludzkich pracujących w turystyce,
- wzrost bezpieczeństwa lokalnej społeczności oraz turystów przebywających na terenie Nowej Rudy,
- pobudzenie do aktywności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i tych, które zakończyły już swoją aktywność zawodową,
- poprawa warunków mieszkaniowych,
- integracja wszystkich grup społecznych,
- ograniczenie emigracji ludzi młodych i wykształconych,

Tabela 13: Zestawienie celów projektu ze wskaźnikami ich realizacji

Lp.	Cel	Wskaźnik realizacji
Obszar gospodarczy		
1	wypromowanie Nowej Rudy jako ośrodka turystycznego,	Liczba obiektów zabytkowych nieruchomości poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (P) Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komuni-

		<p>kacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych (P)</p> <p>Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (P)</p> <p>Liczba nowych produktów turystycznych (P)</p> <p>Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe (R)</p> <p>Nośność drogi / obiektu mostowego (R)</p>
2	stworzenie korzystnych warunków do rozwoju turystyki,	<p>Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych (P)</p> <p>Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (P)</p> <p>Nośność drogi / obiektu mostowego (R)</p>
3	poprawa wizerunku Nowej Rudy jako ośrodka o potencjale gospodarczym, w tym w szczególności w obszarze turystyki,	<p>Liczba obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (P)</p> <p>Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (P)</p> <p>Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych (P)</p> <p>Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (P)</p> <p>Liczba nowych produktów turystycznych (P)</p> <p>Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (P)</p> <p>Nośność drogi / obiektu mostowego (R)</p>
4	pobudzanie osób bezrobotnych do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej w branżach turystycznej i około turystycznych (gastronomia, hotelarstwo)	<p>Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych w ramach projektu społecznego nr 1 (P)</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, które znalazły pracę w turystyce w wyniku realizacji projektu 1 (R)</p>
Obszar przestrzenny		
1	przywrócenie centrum Miasta funkcji reprezentacyjnej i turystycznej	<p>Liczba obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (P)</p> <p>Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (P)</p> <p>Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (P)</p> <p>Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (P)</p> <p>Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe (R)</p> <p>Nośność drogi / obiektu mostowego (R)</p> <p>Liczba turystów i mieszkańców biorących udział w projekcie nr 6(R)</p>
2	stworzenie warunków do rozwoju usług turystycznych	<p>Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych (P)</p> <p>Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (P)</p> <p>Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych w ramach projektu społecznego nr 1 (P)</p>

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

		Nośność drogi / obiektu mostowego (R)
3	podniesienie walorów estetycznych Nowej Rudy	Liczba obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (P) Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (P)
4	odrestaurowanie obiektów zabytkowych i nadanie im rangi atrakcji turystycznych	Liczba obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (P) Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (P) Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe (R) Liczba turystów korzystających z wytworzonych/zmodernizowanych produktów turystycznych (R)
5	nadanie centrum Miasta rangi ośrodka kulturalnego,	Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (P) Liczba turystów i mieszkańców biorących udział w projekcie nr 6 (R)
6	przeniesienie do centrum życia kulturalnego Nowej Rudy,	Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (P) Liczba turystów i mieszkańców biorących udział w projekcie nr 6 (R)
7	stworzenie warunków do rozwoju działalności organizacjom pożytku publicznego	Powierzchnia budynku (pomieszczeń) poddana renowacji (P) Liczba osób obsługiwanych przez organizacje pozarządowe w lokalach poddanych remontowi (R)
Obszar społeczny		
1	poprawa jakości lokalnych zasobów ludzkich pracujących w turystyce	Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych w ramach projektu społecznego nr 1 (P) Liczba osób bezrobotnych, które znalazły pracę w turystyce w wyniku realizacji projektu 1 (R)
2	wzrost bezpieczeństwa lokalnej społeczności oraz turystów przebywających na terenie Nowej Rudy	Liczba wyremontowanych obiektów zabytkowych i historycznych (P) Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (P)
3	pobudzenie do aktywności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i tych, które zakończyły już swoją aktywność zawodową	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych (P) Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych w ramach projektu społecznego nr 1 (P) Liczba spotkań zorganizowanych w ramach projektu społecznego nr 2 (P) Liczba osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin uczestniczących w projekcie społecznym nr 2 (R) Liczba osób bezrobotnych, które znalazły pracę w turystyce w wyniku realizacji projektu 1 (R)
4	poprawa warunków mieszkaniowych	Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji (P) Liczba osób zamieszkująca budynki wielorodzinne poddane renowacji (R)
5	integracja wszystkich grup społecznych	Liczba spotkań zorganizowanych w ramach projektu społecznego nr 2 (P)

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

		Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (P) Liczba osób zamieszkujących obszar poddany rewitalizacji (R) Liczba osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin uczestniczących w projekcie społecznym nr 2 (R)
6	ograniczenie emigracji ludzi młodych i wykształconych	Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji (P) Liczba osób zamieszkująca budynki wielorodzinne poddane renowacji (R)

W celu zobrazowania wpływu poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na realizację celów LPR, w tabeli poniżej przedstawiono zestawienie celów i zadań które je realizują.

Lp.	Cel	Zadanie
Obszar gospodarczy		
1	wypromowanie Nowej Rudy jako ośrodka turystycznego,	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku
2	stworzenie korzystnych warunków do rozwoju turystyki,	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku
3	poprawa wizerunku Nowej Rudy jako ośrodka o potencjale gospodarczym, w tym w szczególności w obszarze turystyki,	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku 5. Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.
4	pobudzanie osób bezrobotnych do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej w branżach turystycznej i około turystycznych (gastronomia, hotelarstwo)	6. Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych
Obszar przestrzenny		
1	przywrócenie centrum funkcji reprezentacyjnej i turystycznej	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej

		noworudzkiego rynku 5. Poprawa atrakcyjności kulturalnej i artystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.
2	stworzenie warunków do rozwoju usług turystycznych	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku 6. Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych
3	podniesienie walorów estetycznych Nowej Rudy	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 3. Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – Rewaloryzacja budynków mieszkalnych
4	odrestaurowanie obiektów zabytkowych i nadanie im rangi atrakcji turystycznych	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza
5	nadanie centrum Miasta rangi ośrodka kulturalnego,	5. Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.
6	przeniesienie do centrum życia kulturalnego Nowej Rudy,	5. Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.
7	stworzenie warunków do rozwoju działalności organizacjom pożytku publicznego	4. Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowanych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne.
Obszar społeczny		
1	poprawa jakości lokalnych zasobów ludzkich pracujących w turystyce	6. Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych
2	wzrost bezpieczeństwa lokalnej społeczności oraz turystów przebywających na terenie Nowej Rudy	1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza 2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku
3	pobudzenie do aktywności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i tych, które zakończyły już swoją aktywność zawodową	6. Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych 7. Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznajemy każdego dnia
4	poprawa warunków mieszkaniowych	3. Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – Rewaloryzacja budynków mieszkalnych
5	integracja wszystkich grup społecznych	4. Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowa-

		nych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne. 5. Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych. 7. Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznajemy każdego dnia
6	ograniczenie emigracji ludzi młodych i wykształconych	3. Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – Rewaloryzacja budynków mieszkalnych

3.2. Wskaźniki produktu i rezultatu

Przewidywana wartość wskaźników w roku 2013

Tabela 14: Wskaźniki produktu dla Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Nowa Ruda – zadania z listy podstawowej

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa
Liczba zadań infrastrukturalnych zrealizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda	Szt.	5
Liczba obiektów zabytkowych nieruchomości poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego	Szt.	3
Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji	Szt.	25
Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury turystyki aktywnej.	Szt.	1
Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomości poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji	m3.	6893,7
Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych	Szt.	1
Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim	km	0,138
Liczba nowych produktów turystycznych	Szt.	1
Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych w ramach projektu społecznego nr 2	Szt.	2
Liczba spotkań zorganizowanych w ramach projektu społecznego nr 3	Szt.	168
Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych	Szt.	7

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM w Nowej Rudzie

Tabela 15: Wskaźniki rezultatu dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy – zadania z listy podstawowej

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa
Liczba osób zamieszkujących obszar poddany rewitalizacji	osoby	4360
Liczba osób zamieszkująca budynki wielorodzinne poddane renowacji	osoby	440
Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe	osoby	5000
Nośność drogi / obiektu mostowego	kN	100
Liczba turystów korzystających z wytworzonych/zmodernizowanych produktów turystycznych	osoby	8 000
Liczba osób obsługiwanych przez organizacje pozarządowe w lokalach poddanych remontowi	osoby	300
Liczba osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin uczestniczących w projekcie społecznym nr 3	osoby	30
Liczba osób bezrobotnych, które znalazły pracę w turystyce w wyniku realizacji projektu 2	osoby	4
Liczba turystów i mieszkańców biorących udział w projekcie nr 6	osoby	2000

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na podstawie danych UM w Nowej Rudzie

Tabela 16: Zestawienie wskaźników produktu i rezultatu z zadaniami dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy – zadania z listy podstawowej

Lp.	Zadanie	Wskaźniki realizacji
1	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza	Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe (R)– 5000 osób Liczba turystów korzystających z wytworzonych/ zmodernizowanych produktów turystycznych (R) – 6000 osób Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (P) – 6843,7 m ³ Liczba obiektów zabytkowych nieruchomych poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (P)- 3 szt. Liczba nowych produktów turystycznych (P) – 1 szt.

2	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku	Nośność drogi / obiektu mostowego (R) – 100kN/oś Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (P) – 0,138 km Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcyjnych turystycznie (P) – 1 szt.
3	Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – Rewaloryzacja budynków mieszkalnych	Liczba osób zamieszkujących budynek wielorodzinny poddany renowacji (R) – 331 osób Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji (P)– 19 szt.
4	Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku	Liczba osób zamieszkujących budynek wielorodzinny poddany renowacji (R) – 120 osób Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji (P)– 7 szt.
5	Szlak spacerowy grodu nad Włodzicą	Liczba turystów korzystających z wytworzonych produktów turystycznych (R) – 2 000 osoby, Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury turystyki aktywnej (P) – 1 szt.
6	Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.	Liczba turystów i mieszkańców biorących udział w projekcie (R) – 2000 osób Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (P) – 7 szt.
7	Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych, które znalazły pracę w turystyce (R) – 4 osoby Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych (P) – 2 szt.
8	Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznajemy każdego dnia	Liczba osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin uczestniczących w projekcie (R) – 30 osób Liczba spotkań zorganizowanych w ramach projektu. (P) – 168 szt.

4. Listy przedsięwzięć

Na etapie doboru projektów, które mają być przeprowadzane w ramach Priorytetu 9, kierowano się dwiema rodzajami kryteriów: formalne wykonalności oraz merytoryczno-techniczne.

Kryteria formalne:

- czy miejsce realizacji projektu pokrywa się z obszarem wsparcia,
- czy projekt kwalifikuje się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju

Regionalnego,

- czy projekt jest zgodny z typami projektów dopuszczalnymi do realizacji w ramach priorytetu „Miasta”,
- czy wnioskodawca jest uprawniony do ubiegania się o wsparcie zgodnie z Uszczegółowieniem RPO WD,

Kryteria merytoryczno – techniczne:

- czy projekt wpływa na rozwiązanie konkretnego problemu wskazanego dla obszaru wyznaczonego w LPR ,
- czy przedsięwzięciu infrastrukturalnemu towarzyszą działania miękkie,
- czy projekt został wskazany jako priorytetowy do realizacji podczas konsultacji społecznych,
- czy projekt jest wykonalny pod względem technicznym,
- czy projekt posiada dokumentację i inne dokumenty warunkujące realizację inwestycji,
- czy projekt jest wykonalny pod względem finansowym,

Badaniu powyższymi kryteriami poddawano wszystkie propozycje projektów. Konsekwencją tego działania było stworzenie listy projektów, które będą mogły być współfinansowane w ramach Priorytetu 9 Miasta oraz listy przedsięwzięć, które będą realizowane przez Nową Rudę i inne podmioty ze środków własnych. Dodatkowa lista przedsięwzięć stanowić będzie kontynuację skomplikowanego procesu rewitalizacji rozpoczętemu przez projekty współfinansowane z EFRR, jakiemu poddane musi zostać Miasto.

4.1. Lista przedsięwzięć infrastrukturalnych

Działania wybrane do realizacji w ramach obszaru wsparcia, są ściśle powiązane z celem głównym Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Nowa Ruda, a mianowicie **nadanie miastu nowej jakości funkcjonalnej oraz podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez pobudzenie lokalnej gospodarki i społeczności do działań w kierunku rozwoju turystyki w oparciu o posiadane zasoby endogeniczne.**

Do najważniejszych zasobów endogenicznych Miasta należy malownicze położenie Nowej Rudy wśród wzniesień Sudetów, a także obecność na jego terenie świadectw przeszłości.

Obiekty zabytkowe, stanowią żywy obraz dziejów regionu i korzeni etnicznych jego mieszkańców. Stanowią również istotny element krajobrazowy, nadając terenom niepowtarzalny charakter i podnosząc walory krajoznawcze. Należy zatem powziąć wszelkie starania, aby zachować unikalność najcenniejszych miejsc i obiektów, jednocześnie odkrywając je dla mieszkańców, a przede wszystkim turystów.

Stąd też, Władze Nowej Rudy podjęły decyzję o skoncentrowaniu działań rewitalizacyjnych w obszarze zabytków i najbardziej historycznych miejsc, które stanowić będą podstawę do rozwoju Miasta w oparciu o turystykę.

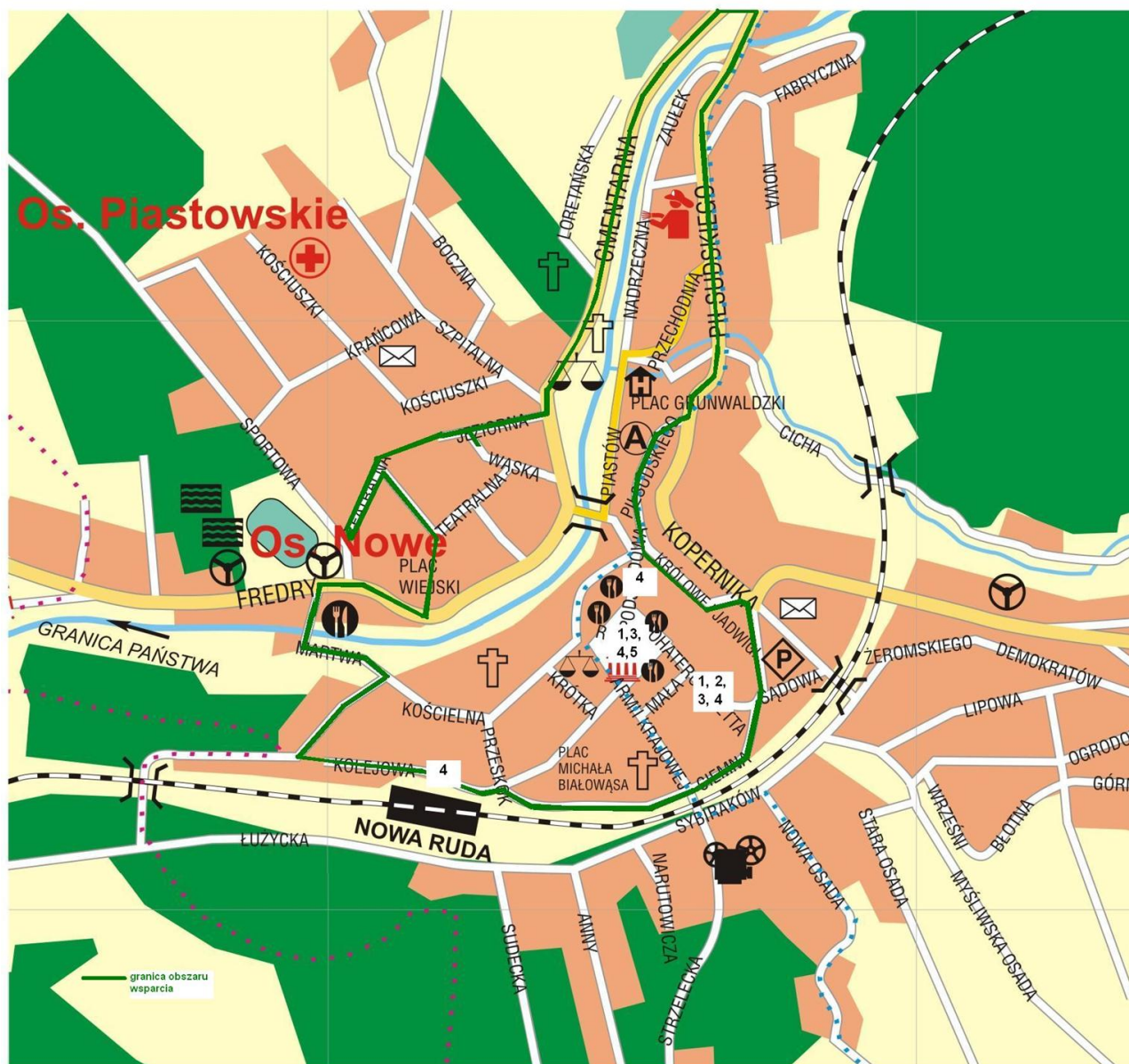
Tabela 17: Lista projektów podstawowych⁷

LP.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Całkowita wartość projektu PLN	Wartość wnioskowanego dofinansowania w PLN (szacunek EUR)	Okres realizacji projektu	Przewidywane wnioski o płatność w EUR
1.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza	Gmina Miejska Nowa Ruda	11 361 299,71	6 703 597,10 (1 482 113)	2009 - 2011	2010 – 230 063,34 2011 – 1 252 049,66
2.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul. Bohaterów Getta i Małej celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku	Gmina Miejska Nowa Ruda	1 399 719,98	641 930,64 (141 925,85)	2009 - 2010	2010 – 141 925,85
3.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – rewaloryzacja budynków mieszkalnych	Gmina Miejska Nowa Ruda	4 279 920,04	1 949 841,06 (431 094,64)	2009 – 2012	2011 – 320 599,86 2012 – 110 494,78
4.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku	Gmina Miejska Nowa Ruda	2 133 968,31	769 058,62 (170 032,86)	2012	2012 – 170 032,86
5.	Szlak spacerowy grodu nad Włodzicą	Gmina Miejska Nowa Ruda	2 450 000,00	601 171,33 (132 914,29)	2013	2013 – 132 914,29
6.	Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.	Gmina Miejska Nowa Ruda	300 000,00	210 000,00 (46 429,36)	2012	2013 – 46 429,36
	Razem:		21 924 908,04	10 875 598,75 (2 404 510)		

⁷Kurs Euro wg NBP w dniu 03.04.2009: 1 EURO = 4,523 PLN

Rysunek 8: Rozlokowanie projektów z listy podstawowej

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o. na Planie Miasta Nowa Ruda

LEGENDA

1. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta - przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza.
2. Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul. Bohaterów Getta i Małej - celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku.
3. Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda - rewaloryzacja budynków mieszkalnych.
4. Szlak spacerowy grodu nad Włodzicą.
5. Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda - remont budynków mieszkalnych w rynku.
6. Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.

Opis projektów z listy podstawowej.

Rewitalizacja zabytkowego centrum Nowej Rudy, to przedsięwzięcie złożone, o kluczowym znaczeniu dla przeciwdziałania postępowi marginalizacji miasta, podniesienia jego konkurencyjności w aspekcie proturystycznego rozwoju Ziemi Kłodzkiej i lokalnej aktywizacji gospodarczej małych przedsiębiorstw usługowo-handlowych. Rewitalizacja, łączy od wielu lat zaniedbane potrzeby związane z rozwojem i podwyższeniem atrakcyjności ciągów usługowo-handlowych miasta, liczne wskazania konserwatorskie dla tego obszaru oraz kierunki rozwoju wskazane przez Studium Uwarunkowań Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejskiej Nowa Ruda. Przy wyborze projektów przewidzianych do realizacji wzięto ponadto pod uwagę istniejące opracowania architektoniczne dla wybranych parceli śródmieścia, a także uwarunkowania historyczne i potrzebę odtworzenia – dla wzrostu atrakcyjności miasta – jego funkcji turystycznych, które wraz z rozwojem funkcji przemysłowych Nowej Rudy, w szczególności po roku 1945, ulegały systematycznemu zanikowi lub praktycznemu wykluczeniu. Wszystkie działania w ramach rewitalizacji, zakładają realizację etapową z decydującym udziałem współfinansowania ze środków Unii Europejskiej.

W przypadku projektów dotyczących mieszkalnictwa, gmina jako lider projektu przekaże dofinansowanie pochodzące ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 partnerom projektu tj. wspólnotom mieszkaniowym w oparciu o zasady pomocy de minimis.

Głównymi atutami obszaru przewidzianego do rewitalizacji jest:

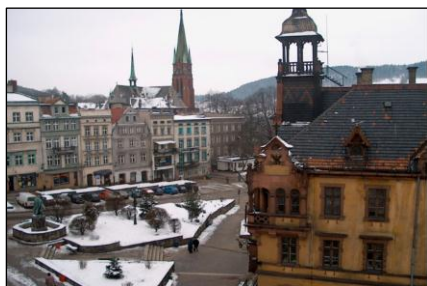
- ścisły związek z proturystycznymi priorytetami rozwoju Miasta na szczeblu gminnym, powiatowym i regionalnym,
- wielość zabytkowych obiektów, będących bazą dla rozwoju turystyki,
- znaczące powiązanie ze strefami ochrony konserwatorskiej,
- kluczowe znaczenie stanu zasobów materialnych i ludzkich (wysoki lub alarmujący stopień degradacji zasobów) dla poprawy wizerunku miasta Nowa Ruda oraz wzrostu konkurencyjności gminy (przeciwdziałanie marginalizacji obszaru),
- owiązanie z głównymi ciągami usługowo-handlowymi miasta Nowa Ruda,

W ramach rewitalizacji, przewiduje się realizację poniższych przedsięwzięć:

- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza.
- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul. Bohaterów Getta i Małej –

celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku.

- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda - rewaloryzacja budynków mieszkalnych.
- Szlak spacerowy grodu nad Włodzicą.
- Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku.
- Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.

Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza.

Przedsięwzięcie obejmuje swoim zakresem następujące zadania, będące ze sobą ściśle powiązane, dla których jedynie spójna w czasie realizacja zapewni osiągnięcie celu, jakim dla omawianego zadania jest przystosowanie noworudzkiego rynku do pełnienia roli najważniejszej atrakcji turystycznej Nowej Rudy.

- Przebudowa parkingu na zapleczu ulicy Bohaterów Getta (roboty drogowe, konstrukcyjne i rozbiórkowe, elektryczne, wodno – kanalizacyjne, przesadzanie i nasadzenia zieleni).
- Restauracja Ratusza (renowacja powierzchni otynkowanych, konserwacja elementów i ozdobnych detali z kamienia naturalnego, renowacja zabytkowej stolarki okiennej i drzwiowej (w tym okien witrażowych), renowacja kutych elementów stalowych, wymiana części miedzianych opierzeń elementów kamiennych) wraz z wykonaniem jego oświetlenia.
- Przebudowa rynku (roboty drogowe, konstrukcyjne i rozbiórkowe, elektroenergetyczne, telekomunikacja, sieciowe: kanalizacja deszczowa i sanitarna).
- Renowacja figury św. Jana Chrzciciela.
- Iluminacja obiektów o wysokich wartościach kulturowych.

Budynek Ratusza w Nowej Rudzie wybudowano w 1884 r. w modnym wówczas stylu biedermeierowskim. Początkowo obiekt był siedzibą władz miejskich, potem sądu. Ratusz został wpisany do rejestru zabytków decyzją numer 1630/W1 z dnia 01.10.1998. Zgodnie z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego dla centrum miasta, w obrębie

obszaru objętego ochroną konserwatorską, przyjętym Uchwałą Nr 63/VIII/07 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 30 maja 2007 roku, Ratusz przeznacza się dla usług cenotwórczych. Historia noworudzkiego Ratusza sięga pierwszej połowy XVI wieku. Pierwszym ratuszem był według podań dom przy kościele Św. Krzyża. W latach 1442 – 1446 zbudowano nowy, drewniany ratusz, natomiast stary użytkowano na inne cele. Kolejny ratusz powstał około 1540 roku i był jednym z pierwszych budynków na nowym rynku. W okresie tym wznoszone były również kamienice okalające budynek Ratusza, które do dzisiaj zdobią tę część miasta i nadając mu szczególny charakter. Ratusz w kolejnych latach rozbudowywano, nadając poszczególnym dobudówkom nowe funkcje. Ratusz ten spłonął jednak w wielkim pożarze miasta w 1622 roku i jak wskazują znawcy historii miasta, został odbudowany prawdopodobnie w XVII wieku, już jako budynek murowany. Otwarcie w XIX wieku miasta na świat, przez rozbudowę sieci dróg a także podejmowanie przez magistrat działań w celu unowocześnienia układu przestrzennego Nowej Rudy spowodowało konieczność budowy nowego Ratusza.

Nowy Ratusz zbudowano jako trzykondygnacyjny budynek o zwartej bryle. Ze względu na kubicki kształt, noworudzki ratusz zwany był przez mieszkańców miasta młynkiem do kawy.

Front nowego Ratusza skierowany został ku południowemu zachodowi. W centrum elewacji wzniesiono ozdobny ryzalit ze szczytową nadbudową, zza której wylania się wieża. Kolorystykę elewacji tworzyły: białe ściany łączone z kamieniarką z czerwonego piaskowca. Ponadto elewacje zdobione były ozdobnymi kotwicami, sgraffitem, emblematami cechu sukienników, przemysłu tekstylnego i górnictwa oraz fikcyjną datą założenia miasta. Okna ozdobiono witrażami przedstawiającymi herby Rzeszy, Prus i Śląska, Nowej Rudy, Radkowa, Kłodzka, Bystrzycy Kłodzkiej. Remonty prowadzone w czasach współczesnych spowodowały zmiany w pierwotnym wyglądzie obiektu.

Obecnie Ratusz charakteryzuje się złym stanem technicznym, co w znacznym stopniu utrudnia postrzeganie go jako atrakcji turystycznej. W części parterowej, oraz w partiach gzymsu okapowego, przy rynnach i detalach kamiennych występuje zawilgocony i skorodowany tynk. Na powierzchni kamienia w obrębie detali kamiennych obserwuje się procesy korozyjne. W największym stopniu zniszczeniom uległy partie cokołu, gzymsy i elementy dekoracyjne narażone na bezpośrednie działanie wody. Zniszczeniu lub uszkodzeniu uległa też znaczna część spoin. Równie złym stanem charakteryzuje się stolarka okienna. Ościeżnice są skorodowane, a skrzydła wypaczone, występują liczne ubytki drewna, a stolarka okienna pokryta jest wieloma warstwami łuszczącej się farby.

Ponadto wiele ubytków posiadają rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej, opierzenia attyk, ozdobne, kute elementy stalowe, balustrady.

Projekt jest kontynuacją prowadzonych od kilku lat prac mających za zadanie przywrócenie obiektowi ratusza pierwotnej świetności i umieszczenia go na mapie atrakcji turystycznych regionu, jako unikatowego architektonicznie obiektu. Wykonano już remont ciągów komunikacyjnych, niektórych pomieszczeń, renowację stolarki drzwiowej, remont dachu. Zmieniono kotłownię węglową na gazową. W dalszej kolejności przewiduje się remont elewacji, renowację kamieniarki, stolarki okiennej, witraży oraz osuszenie przyziemia obiektu.

Zadanie dotyczące remontu ratusza polegać będzie na odnowie elewacji wraz ze zmianą kolorystyki, (powierzchnia elewacji – 1100m²), oraz renowacji zdegradowanych zewnętrznych elementów budynku. W związku z powyższym, przedmiotowa inwestycja nie będzie dotyczyła części wewnętrznych budynku, a jej zakres nie będzie obejmował remontu, przebudowy, adaptacji, modernizacji na cele administracyjne.

Zgodnie z projektem budowlanym prace nad tym elementem dotyczyć będą: renowacji powierzchni otynkowanych, konserwacji elementów i ozdobnych detali z kamienia naturalnego, renowacji zabytkowej stolarki okiennej i drzwiowej (w tym okien witrażowych), renowacji kutych elementów stalowych, wymiany części miedzianych opierzeń elementów kamiennych.

Realizacja niniejszego projektu inwestycyjnego jest elementem zintegrowanych działań władz Nowej Rudy, służących ogólnej poprawie sytuacji społeczno – gospodarczo – przestrzennej Miasta. Wpisany do rejestru zabytków Ratusz, stanowi cenne dziedzictwo, które obok walorów krajobrazowych i licznych obiektów o znaczeniu historycznym i kulturowym, może stać się dźwignią do rozwoju w Nowej Rudzie funkcji turystycznych. Odrestaurowanie historycznego Centrum Miasta, stanowić będzie pierwszy krok do wyposażenia Nowej Rudy w atrybuty miejscowości turystycznej.

Należy przy tym zaznaczyć, że w budynku Ratusza, swoją siedzibę znalazły takie organizacje pozarządowe jak: Noworudzkie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Nasza Nadzieja”, Noworudzkie Stowarzyszenie „PRO PUBLICO BONO”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych Więźniów Politycznych, Regionalne Centrum Wolontariatu „Dar Serca”, które pełnią bardzo ważne funkcje społeczne. Organizacje te działają bowiem na rzecz mieszkańców Miasta i regionu, poprawy jakości życia grup marginalizowanych, rozwoju życia kulturalnego i społecznego, reprezentowanie ich interesów wobec władz miasta

i administracji publicznej. Stąd też realizacja zadania inwestycyjnego jest również bezpośrednio powiązana z działalnością społeczną, poprzez stworzenie warunków do rozwoju działalności organizacjom pożytku publicznego.

Noworudzki Rynek, poza perłą architektury jaką niewątpliwie jest Ratusz, okalany jest przez zabytkowe kamienice, które poprzez zachowanie pierwotnego kształtu i architektury, nadają centrum wyjątkowy charakter. Większość z nich, ze względu na wieloletnie zaniedbania, wymaga przeprowadzenia remontów, szczególnie w obszarze fasad i dachów budynków.

Drugim zadaniem w ramach projektu jest Modernizacja płyty rynku. Rynek w Nowej Rudzie to centralne miejsce życia społeczno – kulturalnego mieszkańców. Tutaj organizowanych jest wiele imprez w ciągu całego roku, tutaj również koncentruje się działalność handlowo – usługowa miasta. Na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.) ochronie podlega ośrodek staromiejski zgrupowany wokół rynku - wpisany do rejestru zabytków decyzją numer 74/499 z dnia 24.08.1958 r. Stąd też istotnym jest, aby w parze z pracami renowacyjnymi zabytkowych kamienic, zrealizowany został projekt przywracający atrakcyjność Rynku. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla centrum miasta, w obrębie obszaru objętego ochroną konserwatorską, przyjęty Uchwałą Nr 63/VIII/07 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 30 maja 2007 roku, zakłada, że na nie zajmowanej przez ratusz części terenu, dopuszcza się⁸:

- lokalizowanie usług związanych z funkcjonowaniem targowiska, w tym gastronomii i drobnego rzemiosła,
- zieleni urządzonej i obiekty małej architektury,
- poszerzanie ulic publicznych i publicznych przejść pieszych oraz przeprowadzanie dróg wewnętrznych, oraz ciągów pieszych i rowerowych,
- lokalizowanie miejsc postojowych dla pojazdów samochodowych i rowerów,
- przeprowadzanie sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom.

Przedmiotowe zadanie, polega na kompleksowej przebudowie Rynku z wymianą podziemnej infrastruktury technicznej. W wyniku jego realizacji zostanie znacznie powiększona strefa ruchu dla pieszych. Zmianie ulegnie sposób zabudowy nawierzchni (wykorzystanie kamienia naturalnego w miejsce asfaltu, stylowe ławeczki i oświetlenie,

⁸Elementy podkreślone, to zagadnienia realizowane w ramach projektów rewitalizacyjnych

nowa roślinność). Docelowo nastąpi ograniczenie ruchu kołowego w Rynku, czego konsekwencją będzie przeniesienie aktywności kulturalnej miasta do samego centrum. Zakłada się znaczną poprawę warunków do rozwoju funkcji handlowo - usługowych w kamieniczkach Rynku nie tylko w częściach parterowych, ale w większej liczbie także z wykorzystaniem wyższych kondygnacji i zaplecza budynków, szczególnie w branży turystycznej i branżach około turystycznych takich jak gastronomiczna czy kulturalna. W okresie letnim, przewiduje się ponadto zorganizowanie na płycie rynku letniej kawiarni, która pozwoli turystom i mieszkańcom, na odpoczynek w zabytkowym otoczeniu i delektowanie się urokami tego zakątka miasta.

Inwestycja obejmować będzie :

- przebudowę ulic, chodników i budowę parkingów: o łącznej powierzchni 12 700 m²,
- przebudowę kanalizacji sanitarnej o długości ok. 680 m, (koszty elementu zaliczono do niekwalifikowanych).
- budowę kanalizacji deszczowej o długości ok. 800 m,

Ponadto w ramach przebudowy płyty rynku, przewiduje się zagospodarowanie przestrzeni całej płyty rynku z wykorzystaniem elementów małej architektury, takich jak: ławki przenośne, ławki stałe, słup, pergola, balustrady stalowe, słupki i murki kamienne, a także elementów roślinności, w postaci drzew, krzewów i gazonów. Dodatkowym elementem istotnie wpływającym na wykończenie i utrzymanie w charakterze całego centrum, będzie zamontowanie w rynku stylowego oświetlenia, które swoim charakterem nawiązywać będzie do klimatu tego miejsca.

Kolejnym zadaniem w ramach projektu jest przebudowa parkingu na zapleczu ulicy Bohaterów Getta. Potrzeba realizacji zadania jest ściśle związana z projektem drugim i poprawą dostępności komunikacyjnej do obiektów zabytkowych na obszarze wsparcia. W chwili obecnej w ścisłym centrum miasta miejsca parkingowe ograniczają się do płyty rynku oraz do miejsc postojowych zlokalizowanych w poszczególnych jego pierzejach. W chwili realizacji zadania drugiego w ramach przedmiotowego przedsięwzięcia, ruch samochodowy w obrębie Rynku zostanie wyprowadzony poza jego granice. Niemożliwe stanie się wtedy korzystanie z miejsc parkingowych obecnych na płycie Rynku. Stanowiska postojowe zlokalizowane w pierzejach już w chwili obecnej w znacznym stopniu utrudniają przejazd tymi ulicami. Sytuacja ta po zamknięciu Rynku nie poprawi się, a wręcz pogorszy, tym bardziej, że ograniczenie ruchu kołowego ma na celu między

innymi wypromowanie noworudzkiego rynku jako atrakcji turystycznej, a tym samym sprowadzenie do miasta większej liczby zmotoryzowanych turystów, którym należy zapewnić miejsca parkingowe.

Projekt przebudowy zaplecza ulicy Bohaterów Getta rozwiązuje ponadto utrzymujący się od lat problem zagospodarowania terenu po byłym browarze.

Budowa na zapleczu ulicy Bohaterów Getta parkingu, stała się koniecznym elementem infrastruktury komunikacyjnej, który jak już wcześniej wspomniano - pozwoli na ściągnięcie zmotoryzowanych turystów i klientów do centrum miasta oraz rozwiąże problem braku miejsc parkingowych w obrębie zwartej zabudowy zabytkowego śródmieścia. Należy tutaj zaznaczyć, że poruszające się po centrum miasta pojazdy, skutecznie rozjeżdżają nawierzchnię płyty Rynku, znacznie obniżając jakość poruszania się po niej oraz negatywnie wpływając na estetykę tego miejsca.

W ramach zadania, przewiduje się wybudowanie toalety miejskiej, co rozwiąże problem braku takiej infrastruktury w samym centrum miasta. Ten element projektu, jest o tyle istotny, że turystom zwiedzającym miasto, należy zapewnić swobodny dostęp do podstawowej infrastruktury społecznej, w tym między innymi do toalet. Projektowany obiekt toalet miejskich, swoją architekturą nawiązywał będzie do otoczenia. Utrzymany w klimacie zabytkowego centrum, z łatwością wkomponuje się w krajobraz miasta.

W zakres przedsięwzięcia wchodzi następujące elementy:

- przebudowę i budowę systemu sieci kanalizacji deszczowej wraz z innymi niezbędnymi urządzeniami,
- przebudowę i budowę systemu sieci kanalizacji sanitarnej wraz z innymi niezbędnymi urządzeniami (w zakresie parkingu),
- przebudowę i budowę sieci wodociągowej,
- przebudowę i budowę oświetlenia ulicznego wraz z zasilaniem toalety publicznej i punktu czerpania wody,
- przebudowę zieleni (w zakresie parkingu),
- przebudowę chodników i ulic,
- budowę parkingu na zapleczu ulicy Bohaterów Getta,
- budowę toalety publicznej na zapleczu ulicy Bohaterów Getta,
- budowę schodów terenowych łączących parking z ulicą Bohaterów Getta,
- budowę muru oporowego przy parkingu z koszy z siatki stalowej,
- wyburzenie obiektów kubaturowych na zapleczu ulicy Bohaterów Getta,

- zabezpieczenie źródła wody w wyburzanym budynku oraz docelowe jego wykorzystanie,

Kolejnym elementem zadania jest renowacja rzeźby św. Jana Chrzciciela – zadanie obejmuje typowe prace konserwatorskie przy zabytkowej rzeźbie tj.: oczyszczenie mechaniczne i chemiczne figury oraz granitowego cokółu, zabezpieczanie elementów obiektu przed działaniem czynników atmosferycznych, uzupełnienie ubytków w kamieniu, założenie nowych spoin wewnątrz i na zewnątrz balustrady.

Stałe podnoszenie atrakcyjności posiadanych walorów turystycznych, jest nieodzownym elementem promocji i podtrzymywania rangi ośrodka turystycznego dla każdego z miast, które pełnią taką rolę w regionie.

Ostatnie z części składowych przedsięwzięcia ma być właśnie takim zabiegiem, który podniesie atrakcyjność najciekawszych architektonicznie i najbardziej cennych obiektów zabytkowych w centrum Miasta. W ramach przedsięwzięcia, planuje się oświetlenie znaczących obiektów architektonicznych Miasta, mające na celu uczynienie ich widocznymi nocą, wyeksponowanie, tworzenie nastroju oraz pokazanie istotnych detali. Iluminacja bowiem służy podkreśleniu unikalnego charakteru obiektu oświetlanego i wyraźnie określa jego znaczenie w hierarchii ważności wśród innych budowli.

Zamierzeniem Władz miasta w aspekcie tego elementu zadania jest stworzenie atrakcyjnej ścieżki turystycznej, pozwalającej podziwiać miasto i wszystkie ważne z punktu widzenia historii i prestiżu obiekty także po zmroku.

Oświetlenie budynków w obrębie Rynku obejmować będzie:

1. Ratusz – jako integralna część podzadania Restauracja Ratusza.
2. Drzewa na rynku.
3. Latarnie na rynku.
4. „Murki na rynku”.
5. Figura św. Jana Chrzciciela.

Tym samym, noworudzki rynek i jego pierzeje, staną się atrakcyjnie turystyczne nie tylko w ciągu dnia, ale również w nocy, co wydłuży do godzin wieczornych czas przebywania turystów w Nowej Rudzie. Szczególnie istotne będzie to w okresie letnim, kiedy centrum miasta, bardziej niż w innych okresach roku tętni życiem. Iluminacja obiektów architektonicznych będzie sprzyjała wieczornym wizytom na noworudzkim rynku

i korzystaniu z oferty letniej kawiarni, co dodatkowo korzystnie wpłynie na rozwój branży około turystycznej jaką jest gastronomia.

Wartością dodaną tego elementu jest fakt, że dzięki oświetleniu najważniejszych, rozpoznawalnych, wartościowych historycznie i prestiżowo obiektów ułatwiona zostanie orientacja po zapadnięciu zmroku, a także wzrośnie poziom bezpieczeństwa samych obiektów i ich bezpośredniego sąsiedztwa.

Przy opracowaniu Masterplanu kompleksowej iluminacji wybranych zabytkowych i prestiżowych obiektów architektonicznych miasta Nowa Ruda, wzięto pod uwagę czynniki determinujące wykonanie iluminacji zgodnej z założeniami, a mianowicie: sposób wyregulowania reflektorów, jednolitość barwy źródeł światła, umiejętne ukrycie reflektorów w taki sposób aby nie zakłócały one wrażeń estetycznych.

Realizacja zadania pod nazwą „*Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza*” w powyższym zakresie, będzie jednym z elementów mających na celu przygotowanie miasta do pełnienia roli ważnego ośrodka turystycznego, dostępnego dla wszystkich turystów, w tym osób niepełnosprawnych poruszających się na wózku (projekt zakłada bowiem zastosowanie szeregu udogodnień i rozwiązań umożliwiających osobom niepełnosprawnym ruchowo, sprawne poruszanie się po obszarze objętym projektem).

Realizacja inwestycji przyczyni się do ogólnej poprawy wizerunku miasta, wzrostu atrakcyjności turystycznej jego centrum oraz korzystnie oddziaływać będzie na samopoczucie mieszkańców i utożsamianie się z ich miejscem zamieszkania. Dzięki inwestycji możliwe będzie przywrócenie centrum Miasta funkcji reprezentacyjnej i nadanie Nowej Rudzie rangi ośrodka turystycznego.

Uwidocznienie na mapie ważnych obiektów turystycznych zabytkowego układu urbanistycznego z zabytkowym rynkiem i unikatowym Ratuszem, którego wszystkie elementy składowe (w tym, zabytkowe kamienice i inne obiekty elementy: fontanna z pomnikiem, historyczna nawierzchnia rynku), stanowią harmonijną całość, pozwoliłoby na rozwój w okolicach rynku działalności gospodarczej, koncentrującej się wokół branż powiązanych z turystyką, w tym głównie małej gastronomii i hotelarstwa, stając się motorem napędowym rozwoju turystyki w Nowej Rudzie. To z kolei pobudziłoby mieszkańców do podejmowania nowych prób w poszukiwaniu pracy lub też uruchomienia własnej działalności gospodarczej powiązanej z regionalną turystyką.

Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul. Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku

Dążenie władz Nowej Rudy do wypromowania Miasta jako ośrodka atrakcyjnego turystycznie musi iść w parze z działaniami inwestycyjnymi. O atrakcyjności turystycznej obiektu, czy też zespołu obiektów – jak w przypadku centrum Nowej Rudy, często decyduje bowiem stopień jego dostępności. Zatem aby wypromować centrum Nowej Rudy jako część miasta o szczególnych walorach turystycznych, należy zapewnić potencjalnym odwiedzającym Nową Rudę turystom, komfortowy do niego dojazd. Stąd też decyzja Władz miasta o realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zadania, polegającego na poprawie dostępności do największej atrakcji turystycznej Nowej Rudy, a mianowicie Rynku, w tym Ratusza – perełki architektonicznej na skalę regionu oraz okalających Rynek zabytkowych kamienic. W projekcie uwzględnia się zwiększenie komunikacyjnego znaczenia ulicy Małej w efekcie ograniczenia ruchu kołowego w Rynku. W wyniku realizacji inwestycji przewiduje się powiększenie strefy pieszych w zabytkowym centrum miasta, co podniesie komfort zwiedzania tej części śródmieścia.

W chwili obecnej, komunikacja w obrębie zabytkowego układu urbanistycznego miasta jest szczególnie trudna. Dotarcie do samego rynku, wiąże się z pokonaniem wielu wąskich uliczek, często jednokierunkowych i o złej jakości nawierzchni. Mała dostępność komunikacyjna do części miasta szczególnie atrakcyjnych turystycznie, negatywnie wpływa na ich postrzeganie przez turystów, podobnie jak brak miejsc do parkowania.

Projekt polega na uzupełnieniu i wymianie niektórych elementów podziemnej infrastruktury technicznej (przebudowa systemu sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej), a także na wymianie nawierzchni tychże ulic:

- przebudowa ulicy Bohaterów Getta roboty drogowe, konstrukcyjne, elektroenergetyczne, telekomunikacja, roboty sieciowe: kanalizacja deszczowa i sanitarna (przy czym każdorazowo koszty związane z siecią kanalizacji sanitarnej są niekwalifikowane),
- przebudowa ulicy Małej – roboty drogowe, elektroenergetyczne, sieciowe: kanalizacja deszczowa i sanitarna (pod warunkami jw.),

Ulice Bohaterów Getta i Małej są zlokalizowane w samym Centrum Miasta. Posiadają jezdnie o nawierzchni bitumicznej lub z kostki kamiennej. Ulica Bohaterów Getta posiada chodniki z kostki betonowej, natomiast ulica Mała nie jest wyposażona w pieszy ciąg komunikacyjny. Zniszczona nawierzchnia oraz brak chodników w znaczącym stopniu

obniża jakość i atrakcyjność komunikacyjną tej części zaplecza Rynku – najbardziej reprezentacyjnej części Miasta. Zatem czynnikiem uzupełniającym poprawę dostępności komunikacyjnej do zabytkowego centrum Nowej Rudy jest realizacja zadania, polegającego na budowie parkingu na zapleczu ulicy Bohaterów Getta.

Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – rewaloryzacja budynków mieszkalnych

Realizacja przedsięwzięcia ma na celu podniesienie estetyki budynków mieszkalnych zlokalizowanych w zabytkowym centrum miasta, a tym samym podniesienie atrakcyjności turystycznej noworudzkiego Rynku i jego pierzei. Zadanie obejmuje odnowienie (remont) następujących elementów części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych:

- dachu (w tym kominów i innych elementów dachu),
- elewacji,
- klatki schodowej,
- izolacji poziomej ścian zewnętrznych,
- instalacji odgromowej,

Realizacja tego zadania, poza aspektami estetycznymi, pozytywnie wpłynie na komfort użytkowania infrastruktury przez mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia zakres omawianego zadania.

Lp.	Adres	Zakres
1.	Rynek 3, 4, Bohaterów Getta 2, 4-6 Podjazdowa 3-5, Kolejowa 2	Remont dachu Elewacja Remont klatki schodowej
2.	Podjazdowa 13, Rynek 6, Rynek 20, Fredry 2,	Elewacja Remont klatki schodowej
3.	Rynek 16	Remont dachu Elewacja Remont klatki schodowej Izolacja pozioma ścian zewnętrznych Remont instalacji odgromowej
4.	Rynek 8	Remont dachu Elewacja Remont werandy, świetlika,
5.	Rynek 10	Remont dachu

		Elewacja, Izolacja pozioma ścian zewnętrznych,
6.	Rynek 22	Remont całej elewacji z ociepleniem od strony zaplecza, remont klatki schodowej, wymiana świetlika dachowego, remont gzymsu od zaplecza, remont komina od strony zaplecza (długość – cała wysokość budynku), pielęgnacja pokrycia dachowego, remont wyspu piwnicznego.
7.	Rynek 23	Remont całej elewacji, renowacja drzwi wejściowych do budynku, wymiana okien na klatce schodowej, remont klatki schodowej, uzupełnienie ozdobnej podpory balkonu, wymiana parapetów, pielęgnacja pokrycia dachowego, remont wyspów piwnicznych.
8.	Rynek 24	Remont całej elewacji budynku, wymiana okien na klatce schodowej, renowacja drzwi wejściowych do budynku, remont klatki schodowej, remont wyspów piwnicznych, uzupełnienie detali architektonicznych, wymiana parapetów okiennych, pielęgnacja pokrycia dachowego.
9.	Rynek 5	Remont klatki schodowej Izolacja pozioma ścian zewnętrznych, Elewacja,
10.	Podjazdowa 8-10	Remont dachu Elewacja Remont klatki schodowej
11.	Łukowa 10	Elewacja Remont klatki schodowej Remont instalacji odgromowe

Szlak spacerowy grodu nad Włodzicą.

Teren projektowanego ciągu spacerowego prowadzi po dwóch stronach rzeki Włodzicy, z włączeniem istniejących kładek pieszych, spinających obydwie brzozy. Rozpoczyna się niewielkim, trójkątnym placem u zbiegu ulic Fredry i Cmentarnej. Ciąg spacerowy wiedzie po jednej stronie wzdłuż przeznaczonego obecnie do przeniesienia placu targowego w kierunku kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia N.M.P. przez kładkę do placu Grunwaldzkiego, następnie podcieniem zabytkowego kwartału mieszkalnego w ciągu ul. Nadrzecznej do ul. Zaulek (projektowany plac tkaczy) oraz kładki w rejonie wodospadu przy ul. Zaulek / Cmentarna. Projekt powiązany jest z projektem przebudowy murów oporowych i koryta rzeki Włodzicy, realizowany przez RZGW we Wrocławiu, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego.

Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku.

Zadanie obejmuje odnowienie (remont) następujących elementów części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych:

- dachu (w tym kominów i innych elementów dachu),
- elewacji,
- klatki schodowej,
- izolacji poziomej ścian zewnętrznych,
- instalacji odgromowej,

oraz prace iluminacyjne arkad podwójnych przy budynkach Rynek 2 i 3, oświetlenia arkad pojedynczych przy budynku Rynek 7, kamienic Rynek 14 i 24 oraz Pałacu Stillfriedów. Realizacja tego zadania, poza aspektami estetycznymi, pozytywnie wpłynie na komfort użytkowania infrastruktury przez mieszkańców oraz podniesie atrakcyjność turystyczną noworudzkiego rynku.

Poniższa tabela przedstawia zakres omawianego zadania.

L.p.	Obiekt	Zakres robót remontowych Planowanych do realizacji w ramach projektu
1	Rynek 7	1. Remont kominów ponad dachem budynku, 2. Podłączenie rury spustowej do instalacji burzowej z tyłu budynku, 3. Wykonanie opaski budynku, 4. Remont elewacji budynku, 5. Remont klatki schodowej, 6. Wykonanie instalacji gazowej wewnętrznej – pion instalacji gazowej w budynku.
2	Rynek 12	1. Remont elewacji, 2. Remont klatki schodowej, 3. Wykonanie instalacji gazowej wewnętrznej – pion instalacji gazowej w budynku, 4. Remont dachu (wykonany w 2009 r.)
3	Rynek 13	1. Remont elewacji, 2. Remont klatki schodowej, 3. Remont dachu (wykonany w 2010 r.)
4	Rynek 16	1. Remont elewacji, 2. Remont klatki schodowej, 3. Remont dachu.

5	Rynek 18	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remont dachu, 2. Remont elewacji, 3. Remont klatki schodowej.
6	Rynek 19	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remont elewacji, 2. Remont klatki schodowej, 3. Wykonanie instalacji antyodmrożeniowej, 4. Remont dachu (wykonany w 2009).
7	Rynek 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remont elewacji wraz z oficyną, 2. Remont dachu, 3. Remont klatki schodowej z instalacją elektryczną, 4. Instalacja antyoblodzeniowa.
8	Iluminacja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oświetlenie arkad podwójnych przy kamieniach Rynek 2 i 3, 2. Oświetlenie arkad pojedynczych przy kamienicy Rynek 7, 3. Oświetlenie kamienic Rynek 14 i 24, 4. Oświetlenie Pałacu Stillfriedów.

Poprawa atrakcyjności kulturalnej i artystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.

Projekt ten jest konsekwencją nowych możliwości w realizacji działań kulturalnych, jakie otworzy przed miastem inwestycja infrastrukturalna polegająca na przebudowie noworudzkiego rynku. Jak już wcześniej wspomniano jego przebudowa, poza podniesieniem walorów turystycznych, będzie się wiązała również ze zdecydowanym zwiększeniem możliwości tej przestrzeni publicznej w zakresie organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych. Dotychczas większość z nich odbywała się poza granicami ścisłego centrum, głównie ze względu na ograniczenia przestrzenne. Po realizacji projektu infrastrukturalnego, nowa architektura płyty rynku umożliwi przeniesienie do ścisłego centrum, takich wydarzeń kulturalnych – rozpoznawalnych nie tylko przez mieszkańców miasta ale i okolicznych gmin, jak:

- Festiwal Folkloru,
- Dni Nowej Rudy,

które gromadzą najwięcej uczestników i wzbudzają najwięcej pozytywnych emocji.

Dni Nowej Rudy to święto wszystkich mieszkańców miasta, obchodzone wyjątkowo hucznie. Każdego roku, w programie obchodów, znajdują się koncerty zarówno rodzimych jak i krajowych gwiazd muzyki. Uwieńczeniem dwóch dni zabawy jest pokaz sztucznych ogni.

Festiwal Folkloru, to międzynarodowe wydarzenie, w którym każdego roku biorą udział artyści z całego świata, którzy chcą muzykować wspólnie z artystami z innych krajów. Organizatorem wydarzenia jest Miejski Ośrodek Kultury.

Organizacja tych wydarzeń, już przed wieloma laty wpisała się w kalendarz imprez kulturalnych

Nowej Rudy. Wydarzenia te przypominają mieszkańcom, że żyją we wspólnocie. Możliwość jednoczesnego udziału w wydarzeniach kulturalnych dzieci i dorosłych, daje im dodatkową szansę na spędzenie wspólnie czasu.

W ramach projektu planuje się zakup sceny oraz stworzenie strony internetowej promującej m.in. imprezy organizowane w noworudzkim rynku.

Wszystkie wydarzenia kulturalne organizowane na noworudzkim rynku skierowane będą do wszystkich mieszkańców Nowej Rudy, a także mieszkańców gmin ościennych i turystów, którzy będą w danej chwili przebywali na terenie miasta. Przeniesienie wydarzeń do centrum miasta, z pewnością korzystnie wpłynie na postrzeganie go jako centrum życia kulturalnego i turystycznego. Pozwoli ponadto na przywrócenie mu dawnej funkcji reprezentacyjnej, którą determinuje między innymi organizacja ważnych dla mieszkańców i Gminy wydarzeń.

Tabela 18: Lista projektów rezerwowych

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Całkowita wartość projektu PLN	Wartość wnioskowanego dofinansowania w PLN (szacunek EUR⁹)	Okres realizacji projektu	Przewidywane wnioski o płatność w EURO
Rewaloryzacja Domów Tkaczy – Płucienników nad rzeką Włodzicą.	Gmina Miejska Nowa Ruda	1 830 000,00	1 281 000,00 (283 219,10)	2015	2015 - 283 219,1
Modernizacja ul. Bohaterów Getta – etap 2 (od krzyżowania z Kopernika i Niepodległości do skrzyżowania z ul. Małą).	Gmina Miejska Nowa Ruda	3 526 319,48	1 543 796,52 (341 321,36)	2015	2015 – 341 321,36
Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowanych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne.	Gmina Miejska Nowa Ruda	253 929,20	177 750,44 (39 299,24)	2014	2014 – 39 299,24
Razem:		5 610 248,68	3 002 546,96 (663 839,70)		

Rewaloryzacja Domów Tkaczy – Płucienników nad rzeką Włodzicą.

Projekt zakłada modernizację fasad i dachów historycznych zabudowań „Domów Tkaczy”, zlokalizowanych przy ul. Nadrzecznej. Jak już wcześniej wspomniano, budynki te są

⁹Kurs Euro wg NBP w dniu 03.04.2009: 1 EURO = 4,523 PLN

datowane na przełom XVII i XVIII wieku.

Ważnym elementem projektu jest nadanie nazwy „Plac Tkaczy” nawiązującej do historycznych tradycji tkactwa noworudzkiego.

Realizacja projektu będzie kolejnym elementem tworzenia w Nowej Rudzie miejsc atrakcyjnych turystycznie związanych z historią miasta.

Modernizacja ul. Bohaterów Getta – etap 2 (od krzyżowania z Kopernika i Niepodległości do skrzyżowania z ul. Małą).

Projekt przewiduje przebudowę wszystkich instalacji sieciowych (przebudowa systemu sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sieci wodociągowej) w ciągu ulicy Bohaterów Getta, realizację nowego stylizowanego oświetlenia ulicznego, przebudowę nawierzchni ze znacznym wpływem na poprawę estetyki przestrzeni publicznej (znaczna część nawierzchni brukowana kostką granitową) oraz modernizację ogrodzenia ulicy Bohaterów Getta przy planowanym do budowy parkingu.

Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowanych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne.

W celu zachowania spójności zadań, modernizację części wewnętrznych budynku przeznaczonych na prowadzenie działalności przez podmioty działające na rzecz ludności miasta, wyłączono jako osobny projekt. Zakres obu projektów, zarówno omawianego jak i elementu zadania Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – rewaloryzacja budynków mieszkalnych są całkowicie rozłączne. Wszelkie roboty wewnętrzne dotyczyć będą jedynie pomieszczeń przeznaczonych na wspomnianą powyżej działalność (w tym, sanitariaty), z wyłączeniem klatki schodowej, której modernizacja zostanie przeprowadzona w ramach projektu dotyczącego rewaloryzacji budynków mieszkalnych. Jedynym elementem wspólnym będzie montaż schodołazu, który ze względu na jego przeznaczenie będzie realizowany w ramach omawianego zadania.

Rynek 8

W zakres przedmiotowej inwestycji wchodzi:

- roboty tynkarskie,
- roboty malarskie,

- renowacyjne,
- zmiana układu pomieszczeń i sanitariatów,
- roboty instalacyjne branży instalacyjnej oraz wodno – kanalizacyjnej,

W budynku zostanie zlokalizowana świetlica dla osób niepełnosprawnych, funkcjonująca w zakresie podobnym do świetlicy w Słupcu, przy ul. Radkowskiej. Zakres działalności świetlicy opisano w rozdziale 1.4.2. Osoby niepełnosprawne. Budynek zostanie wyposażony w urządzenia ułatwiające przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym, w tym w szczególności osób poruszających się na wózku inwalidzkim – zamontowane będzie w nim urządzenie likwidujące bariery w dostępie do pomieszczeń zlokalizowanych na piętrach tzw. schodolaz.

Realizacja tej inwestycji pozytywnie wpłynie na poprawę dostępności osób niepełnosprawnych do zajęć prowadzonych przez świetlicę. Jak już wcześniej wspomniano, realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do rozwiązania istotnego z punktu widzenia osób niepełnosprawnych problemu braku w centralnej dzielnicy miasta miejsca, w którym osoby niepełnosprawne mogłyby się spotykać, tym samym rozwijać się i uczyć życia w większej niż domownicy grupie społecznej.

Rynek 16

W budynku Rynek 16, zostaną przeprowadzone prace modernizacyjne lokalu w celu przeniesienia do niego organizacji z budynku Kościelna 1: Polski Związek Niewidomych Okręg Dolnośląski, Koło w Nowej Rudzie i Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Zarząd Koła nr 3. Budynek, w którym w chwili obecnej mieszczą się wspomniane organizacje charakteryzuje bardzo zły stan techniczny, znacznie odbiegający od podstawowych wymogów w zakresie bezpieczeństwa, funkcjonalności i komfortu użytkowania jego pomieszczeń. Funkcjonujące tu sanitariaty są niedostosowane do obowiązujących wymogów, nie przewidziano w nich potrzeby korzystania przez osoby niepełnosprawne. Podobnie ma się sytuacja z klatką schodową, która ze względu na szerokość, uniemożliwia zastosowanie urządzeń, które umożliwiłyby dotarcie do pomieszczeń organizacji mieszczących się na piętrze budynku osobom poruszającym się na wózku inwalidzkim. Całości złej sytuacji w zakresie omawianej infrastruktury dopełnia zły stan techniczny samych pomieszczeń wykorzystywanych na potrzeby organizacji.

Modernizacja lokalu ma między innymi na celu przystosowanie go do potrzeb osób niepełnosprawnych, głównie poprzez zamontowanie na klatce schodowej schodołazu (podobnie jak w przypadku kamienicy Rynek 8).

W zakres przedmiotowej inwestycji wchodzi:

- roboty tynkarskie,
- malarskie,
- renowacyjne,
- zmiana układu pomieszczeń i sanitariatów,
- roboty instalacyjne branży instalacyjnej oraz wodno – kanalizacyjnej,

4.2. Lista przedsięwzięć społecznych

Działania rewitalizacyjne służyć mają nie tylko stworzeniu nowej jakości funkcjonalnej, przestrzennej i gospodarczej Miasta, ale przede wszystkim wesprzeć i pobudzić do działania lokalną społeczność, a w szczególności te grupy, którym grozi wykluczenie społeczne. W związku z tym, działaniom infrastrukturalnym towarzyszyć będą projekty społeczne, które koncentrować się będą wokół osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i starszych zamieszkujących Nową Rudę. W związku z tym, że obecnie większość działań w obszarze gospodarki miasta koncentruje się na turystyce, działania miękkie w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji również realizowane będą w oparciu o ten właśnie aspekt.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy planuje się przeprowadzenie dwóch zadań miękkich:

Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych

Gwałtowny wzrost bezrobocia na terenie Miasta będący wynikiem zamykania największych i zatrudniających najwięcej osób przedsiębiorstw związanych z przemysłem wydobywczym węgla kamiennego stał się problemem, z którym władze Nowej Rudy walczą do dzisiaj. Upadek tak ważnej dla gospodarki Miasta gałęzi oraz trudności z przekształceniem gospodarczym i dostosowaniem jej do obecnych warunków znacznie obniżały efektywność działań zmierzających ku zmniejszeniu stopy bezrobocia.

Szansą na zmianę tej sytuacji, stało się utworzenie na terenach pokopalnianych Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INWEST-PARK” oraz Noworudzkiego Parku Przemysłowego. Przedsiębiorstwa, które zostały tam zlokalizowane stworzyły nowe miejsca pracy, na których zatrudnionych zostało wielu dotychczas bezrobotnych mieszkańców Miasta. Problem bezrobocia pozostaje jednak nierozwiązany.

Największej szansy dla osób bezrobotnych na znalezienie pracy upatruje się obecnie w turystyce i miejscach pracy tworzonych na potrzeby jej rozwoju. Jak już wcześniej wspomniano, zakończenie wydobywania węgla kamiennego w kopalniach Nowej Rudy stało się szansą na wykorzystanie walorów Miasta i jego okolic w celach turystycznych. Miejsca pracy tworzone w turystyce, mogą stać się rozwiązaniem problemu bezrobocia, tym bardziej, że z turystyką związane są dodatkowo inne branże: hotelarstwo i gastronomia, które wymagają dużych zasobów pracy.

Działania infrastrukturalne realizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy znacząco przyczynią się do wzrostu zarówno atrakcyjności turystycznej jak i gospodarczej miasta, a tym samym do tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.

Zanim jednak bezrobotni zostaną zatrudnieni przez potencjalnych pracodawców, muszą stać się konkurencyjnymi na rynku pracy. Osoby bezrobotne bowiem, w większości nie posiadają umiejętności zawodowych i wykształcenia, które pozwoliłoby im na podjęcie pracy w ramach ofert zgłaszanych przez przedsiębiorców.

Władze Miasta Nowa Ruda we współpracy z Filią Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku oraz przedstawicielami podmiotów gospodarczych zdecydowały się na realizację cyklu pod nazwą **„Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych”**, którego głównym celem jest edukacja w zakresie poszukiwania pracy oraz dostosowanie umiejętności i wykształcenia osób bezrobotnych, do wymagań lokalnego rynku pracy.

Cykl będzie składał się z dwóch etapów, z których pierwszy skupiać się będzie na zasadach poszukiwania pracy, a drugi obejmować będzie szkolenie zawodowe w dziedzinach, w jakich pracowników poszukują przedsiębiorcy.

W ramach pierwszego etapu przewiduje się spotkania o następującej tematyce:

- Moje predyspozycje i preferencje zawodowe.
- Pobudzenie do aktywności zawodowej szansą na znalezienie ciekawej i dającej satysfakcję pracy, w tym:

- podstawy przygotowania CV, listu motywacyjnego, pisanie pism urzędowych i podań,
- zapoznanie z podstawami prawa: pracy, działalności gospodarczej, administracyjnej itp.,
- nauka autoprezentacji
- podstawy umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych takich jak rozmowa kwalifikacyjna

W ramach etapu drugiego organizowane będą kursy podnoszące umiejętności i kwalifikacje zawodowe oraz szkolenia zawodowe. Dla zachowania większej efektywności i skuteczności prowadzonych działań, tematyka kursów będzie odpowiadała zapotrzebowaniu zgłaszanemu przez lokalnych przedsiębiorców.

W związku z tym, że w najbliższym okresie, jak i w perspektywie długoterminowej, rozwój Nowej Rudy będzie opierał się na turystyce, to na tej branży będą się koncentrowały działania szkoleniowe.

W ramach zadania planuje się przeprowadzenie kursów z zakresu:

- małej gastronomii,
- usług hotelarskich
- obsługi ruchu turystycznego
- pełnienia roli przewodnika,

a także innych, które pozwolą osobom bezrobotnym na zaistnienie i odnalezienie się na noworudzkim – turystycznym rynku pracy.

Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznamy każdego dnia

Inicjatywa ta skierowana jest do młodzieży wykluczonej w wieku 15 – 25 lat, zamieszkującej obszar zdefiniowany w Lokalnym Programie Rewitalizacji Nowej Rudy jako obszar wsparcia. W chwili obecnej w Nowej Rudzie trwają prace rewitalizacyjne nastawione na odnowienie przestrzeni publicznej w obszarze wsparcia tj. odnowa noworudzkiego rynku z ratuszem oraz kamienic w tymże rynku.

Obszar wsparcia charakteryzuje się bogactwem zabytków takich jak kamienne rzeźby, mosty, mury oporowe, portale kamienne w kamienicach oraz niezagospodarowanymi zapleciami kamienic, których stan techniczny wymaga pilnej interwencji renowacyjnej.

Wymienione obiekty stanowią nieodłączny element zabytkowej przestrzeni miasta i wpływają na jego niecodzienny urok.

W celu włączenia wskazanych wyżej osób w przełomowe dla oblicza miasta działania, gmina zmierza stworzyć instrumenty których celem będzie odnowa zabytkowej przestrzeni publicznej przy czynnym udziale tychże osób. W tym celu w ramach przedmiotowego projektu zostaną przeprowadzone kursy szkoleniowe o tematyce renowacji obiektów kamiennych, witraży, elementów sztukatorskich. Celem działania jest uwrażliwienie uczestników na walory ich małej ojczyzny oraz bardziej praktyczny efekt, zdobycie nowych kwalifikacji umożliwiających pracę w firmach budowlanych. Drugim ważnym elementem zaniedbanej przestrzeni publicznej są zaplecza kamienic, które powinny być miejscami estetycznymi, umożliwiającymi wypoczynek lokatorom kamienic, których często nie stać na wyjazdy poza miasto. Odnowa tych miejsc będzie ściśle związana z przytoczonymi wyżej pracami przy zabytkach.

W Nowej Rudzie aktywnie działają organizacje które opiekują się młodzieżą wykluczoną, oraz wspierają ich rodziców w wychowaniu dzieci. Pomimo znaczącej aktywności tych podmiotów i znaczenia, jakie dla społeczności lokalnej ma ich obecność i działalność w Nowej Rudzie, wciąż nie dysponują one w Centrum miasta - czyli tej dzielnicy, która wymaga przede wszystkim działań rewitalizacyjnych - pomieszczeniami, które dostępne byłyby dla osób wykluczonych i innych osób potrzebujących. W chwili obecnej ośrodek taki istnieje w części miasta Słupiec, gdzie dowożone są osoby z centrum Nowej Rudy. Powstanie takiej placówki w centrum pozwoli na zwiększenie dostępu do działalności ośrodka wszystkim potrzebującym mieszkańcom rewitalizowanego obszaru, również tym, dla których dotychczasowa konieczność przemieszczania się do Słupca, stanowiła barierę nie do pokonania. Jednym z najnowszych elementów działalności ośrodka, będą warsztaty psychoedukacyjne i psychospołeczne. Ośrodek ten będzie również pełnił ważną funkcję w wzmiankowanych powyżej działaniach szkoleniowych, gdzie przeprowadzone będą zajęcia teoretyczne oraz zaprezentowane efekty prac renowacyjnych.

5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem opracowania jest strategiczna ocena oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda na lata 2008 - 2015. Zgodnie z ustawą art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. nr 199, poz. 1227), przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają programy w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Do dokumentów takich należy „*Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda na lata 2008 - 2015*” opracowany przez Progress Consulting Sp. z o.o. w październiku 2008 roku na zlecenie Gminy Miejskiej Nowa Ruda. Teren lokalizacji znajduje się w centralnej części Nowej Rudy, na obszarach o przeznaczeniu na infrastrukturę miejską. Przedsięwzięcie stanowi powierzchnię zgodną z planem przestrzennego zagospodarowania miasta Nowa Ruda, a najbliższa zabudowa mieszkaniowa znajduje się w bezpośredniej odległości od planowanego przedsięwzięcia. Jest to zabudowa o charakterze wielorodzinnym nierzadko w blokach III – V kondygnacyjnych. Mapkę obszarów objętych programem rewitalizacji załączono do przedmiotowej oceny. W przyszłości ewentualne oddziaływania na ten obszar będą w kompetencjach Gminnego Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie. W części objętej programem rewitalizacji organ posiada zapewnienia gwarantujące możliwość użytkowania zgodnie z oczekiwanym zagospodarowaniem centrum miasta. W związku z realizacją przedsięwzięcia planowane są prace remontowo-budowlane, które składać się będą:

- Przebudowa Rynku wraz z rewaloryzacją Ratusza i zabytkowych kamienic w Nowej Rudzie,
- Poprawa dostępności turystycznej noworudzkiego rynku, przebudowa ulicy Bohaterów Getta i Małej w Nowej Rudzie,
- Podniesienie atrakcyjności turystycznej zabytkowego centrum Nowej Rudy poprzez realizację iluminacji obiektów architektonicznych,

- Rewaloryzacja budynków mieszkalnych,
- Renowacja lokali użytkowych w budynkach zlokalizowanych przy ul. Rynek 8 i Rynek 16 w celu ich przystosowania do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne,

Aktualnie na obszarze przedsięwzięcia znajduje się zagospodarowana infrastruktura miejska z obszarami w większości utwardzonymi z rzadka porośniętą roślinnością. Przed przebudową zaplanowano zagospodarowanie terenu zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z konsekwencjami restrukturyzacji obszarów znajdujących się w gestii inwestora. Najczulszym, pod kątem oddziaływania na środowisko, będzie tu niewątpliwie oddziaływanie na klimat akustyczny, wynikający z wprowadzenia na obszar przedsięwzięcia źródeł liniowego hałasu komunikacyjnego. Temu zagadnieniu w szczególności poświęcono kluczową część niniejszej oceny. Wymagania oraz zakres przedstawionej oceny oddziaływania na środowisko określają przepisy art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. nr 199, poz. 1227). Przedmiotowe opracowanie dotyczy zarówno terenu jak i planowanych rozwiązań. Ponadto opracowanie przedstawia prognozę oddziaływania na środowisko w zakresie:

- informacji o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacji o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycji dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacji o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenia sporządzonego w języku niespecjalistycznym;

Ponad to określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną, – ludzi, – zwierzęta, – rośliny, – wodę, – powietrze, – powierzchnię ziemi, – krajobraz, – klimat, – zasoby naturalne, – zabytki, – dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Oraz przedstawia:
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Już przed przebudową inwestor zaplanował zagospodarowanie terenu zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z konsekwencjami odnowy biologicznej obszaru przedsięwzięcia, odpowiedniej przestrzenności. Zabytkowe centra miejskie w chwili obecnej stanowią obszary niezbędne w życiu człowieka i świadczą o możliwości rozwoju kulturalno-turystycznego miast. Przed podjęciem przedmiotowego przedsięwzięcia należy jednak zdawać sobie sprawę, że dojazdy i infrastruktura wprowadzająca dodatkowy ruch turystyczno-uliczny niosą ze sobą pewne uciążliwości dla środowiska i życia mieszkańców. Odpowiednie uwarunkowania organizacji infrastrukturalnej miast powinny zatem być stanowić kompromis pomiędzy walorami wizualno-użytkowymi, a korzystaniem ze środowiska. Niniejsza ocena oddziaływania na środowisko stanowi więc dyskusję związaną z możliwością korzystania ze środowiska przy założeniach

projektowo-technicznych rewitalizacji miasta Nowa Ruda opracowanych przez firmę Progress Consulting Sp. z o.o. W wyniku analizy założeń projektowych stwierdzono szerokie oddziaływanie przedsięwzięcia niemal na wszystkie komponenty środowiska, tj. podłoże wodno-gruntowe, wody powierzchniowe, powietrze atmosferyczne, hałas, krajobraz, przyrodę oraz ludzi stwarzając zagrożenie dla środowiska. Analiza planowanych założeń proponowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda na lata 2008 - 2015, umożliwia jednak realizację przedmiotowych elementów przebudowy centrum miasta we wskazanej lokalizacji. Przewidziano bowiem szereg zabezpieczeń, takich jak: szczelność podłoża gruntowego, pełne zabezpieczenia pożarowo-wybuchowe, odpowiednie zagospodarowanie odpadów tymczasowych i stałych wynikających z użytkowania terenu itp. Ponadto zaplanowano pełną odnowę powierzchni ziemi z odtworzeniem przyrody ożywionej i terenów zielonych w możliwie szerokich przestrzeniach obszarowych. W szczególności przewidziano:

- szczelność podłoża drogowego - proponuje się wykonanie szczelnych nawierzchni drogowych ograniczających ewentualne przecieki ropopochodnych do wód opadowych i gruntów,
- odpowiednie ukierunkowanie źródeł hałasu komunikacyjnego w obszarach przestrzennej zabudowy mieszkaniowej,
- odpowiednią odległość od najbliższej zabudowy mieszkaniowej ograniczającą wpływ hałasu na pole akustyczne środowiska oraz zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego emitowanych z obszaru przedsięwzięcia,
- wykorzystanie naturalnych przeszkód terenowych jako ekranów dla obszarów, gdzie niemożliwe było zniwelowanie skutków oddziaływania akustycznego,
- zabezpieczenia pożarowo-wybuchowe ograniczające możliwość inicjacji zagrożeń awaryjnych środowiska,
- odpowiednie wkomponowanie obiektu w okoliczną przyrodę z pełną odnową biologiczną powierzchni ziemi, nasadzeniami roślin zielonych z jednoczesnym nastawieniem na zieleń wysoką i średnią, jako to typowe zabezpieczenia mające na celu ochronę powierzchni ziemi, przyrody i estetyki krajobrazu.
- zachowanie odpowiedniej odległości rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego emitowanych z obszaru do normatywów nie przekraczających dopuszczalnych stężeń w całym obszarze oddziaływania,
- odpowiednie składowanie oraz selekcję odpadów w oparciu o obowiązujące w kraju przepisy prawne zgodne z ustawą o odpadach,

- ewentualną rekultywację zanieczyszczonego gruntu, pozostawionego po użytkowaniu w przeszłości.

Przedmiotowa ocena oddziaływania na środowisko może stanowić zatem podstawę do uzgodnień w zakresie aktualnych i przyszłych rozwiązań zagospodarowania terenu w oparciu o ustawę Prawo Ochrony Środowiska oraz o zagospodarowaniu przestrzennym. W wyniku analizy *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nowa Ruda na lata 2008 – 2015* należałoby stwierdzić, że przedstawiony do oceny dokument, na obecnym poziomie wiedzy, spełnia wszystkie wymagania w zakresie minimalizacji oddziaływania na środowisko i zdrowia okolicznych mieszkańców. Przedsięwzięcie jest zgodne z *miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla centrum miasta Nowa Ruda w obszarze objętego ochroną konserwatorską*, a poczynione założenia programowe spełniają wymogi w zakresie ochrony środowiska. Przedmiotowa przebudowa nie niesie ze sobą w zasadzie zmian w układzie urbanistycznym terenu, aczkolwiek zmiany kosmetyczne będą dostosowane do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta. Przy uzgadnianiu programu należałoby liczyć się z faktem, że przedsięwzięcie powinno stanowić kompromis pomiędzy rzeczywistym oddziaływaniem na środowisko, a warunkami społecznoekonomicznymi dla usług społecznie użytecznych, które niewątpliwie spełniał będzie planowany program rewitalizacji. W chwili obecnej już istnieją konflikty społeczne wynikające z uciążliwości środowiska i istnieje duże prawdopodobieństwo ich występowania w przyszłości. Nie jest w tym nic dziwnego, a w szczególności w centrach dużych miast obciążonych szczególnie wysokimi stężeniami spalin czy uciążliwego hałasu komunikacyjnego. Uwolnienie centrów miast od uciążliwości komunikacyjnych związane jest z wyprowadzeniem ruchu ulicznego. Ograniczenia takie planuje się w przedmiotowym przedsięwzięciu ograniczając powszechny dostęp ruchu ulicznego do otoczenia Rynku i budując parking poza jego granicami. Postępowanie inwestycyjne należałoby jednak poddać konsultacji społecznej, zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska. Jak widać z sentencji przedstawionej oceny oddziaływania na środowisko, oddziaływanie na warunki życia i zdrowie ludzi, po przebudowie będzie ograniczone w stosunku do stanu aktualnego, a sprzyjają temu odpowiednie zabezpieczenia planowane w przedmiotowych przedsięwzięciach. Dla sprawdzenia poprawności wykonania programu koniecznością będzie na etapie użytkowania dokonywanie stosownych pomiarów monitorujących dla kontroli komponentów środowiskowych.

6. Wdrażanie i monitoring LPR

Lokalny Program Rewitalizacji Nowej Rudy jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w którego ramach znalazł się szereg zadań zarówno inwestycyjnych jak i miękkich, służących wyprowadzeniu wyznaczonego wcześniej obszaru, z sytuacji kryzysowej poprzez nadanie mu nowych funkcji oraz przywrócenie tych, jakie powinien pełnić zgodnie ze swoją specyfiką.

Pomimo, że jest to dokument opracowany przez samorząd terytorialny, prawidłowa jego realizacja i osiągnięcie założonych celów wymaga nawiązania współpracy nie tylko pomiędzy jednostkami wewnętrznymi Urzędu Miejskiego ale również podmiotami, które mają istotny wpływ na kształtowanie sytuacji w mieście. Są to przykładowo Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe działające w granicach miasta.

Nad prawidłową i zgodną z założeniami całościową realizacją LPR Nowej Rudy czuwać będzie Burmistrz, jako organ wykonawczy Miasta.

Natomiast za realizację poszczególnych zadań w ramach Programu odpowiadać będą odpowiednio ich beneficjenci i to oni monitorować będą postępy w realizacji zadania w oparciu o poszczególne wskaźniki produktu i rezultatu.

Tabela 19: Podmioty odpowiedzialne za monitoring zadań w ramach LPR

Nazwa zadania	Beneficjent – podmiot wdrażający
Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza	Gmina Miejska Nowa Ruda
Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku	Gmina Miejska Nowa Ruda
Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku	Wspólnoty Mieszkaniowe / Gmina Miejska Nowa Ruda
Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – Rewaloryzacja budynków mieszkalnych	Wspólnoty Mieszkaniowe / Gmina Miejska Nowa Ruda
Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowanych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne.	Gmina Miejska Nowa Ruda

Rewaloryzacja Domów Tkaczy – Plucienników nad rzeką Włodzicą	Gmina Miejska Nowa Ruda
Modernizacja ul. Bohaterów Getta – etap 2 (od krzyżowania z Kopernika i Niepodległości do skrzyżowania z ul. Małą).	Gmina Miejska Nowa Ruda
Szlak spacerowy Grodu nad Włodzicą	Gmina Miejska Nowa Ruda
Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.	Gmina Miejska Nowa Ruda
Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych	Gmina Miejska Nowa Ruda, Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku, Filia Nowa Ruda, lokalni przedsiębiorcy
Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznajemy każdego dnia	Gmina Miejska Nowa Ruda, Stowarzyszenie „Nasza Nadzieja”, Noworudzkie Stowarzyszenie 'Pro Publico Bono'.

Źródło: Opracowanie Progress Consulting Sp. z o.o.

Środki na realizację zadań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji pochodzić będą z następujących źródeł:

- budżet miasta Nowa Ruda
- budżety wspólnot mieszkaniowych, w tym środki zgromadzone na rachunku bankowym oraz promesy kredytowe,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, środki przeznaczone na realizację zadań w ramach działania 9.1. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców,

Każdy z beneficjentów realizujących zadania w ramach LPR będzie zobowiązany do:

- opracowania i pozyskania wszystkich dokumentów niezbędnych do prawidłowej i zgodnej z prawem realizacji inwestycji, w tym dokumentacji technicznej, pozwoleń budowlanych itp.
- przygotowania dokumentacji aplikacyjnej zgodnie z wytycznymi wskazanymi przez Instytucję Zarządzającą,
- złożenia wniosku o dofinansowanie w terminie określonym w ogłoszeniu o naborze wniosków w ramach działania 9.1.
- przeprowadzenie inwestycji w terminie i zgodnie z harmonogramem,

- monitorowania postępów w realizacji inwestycji,
- zachowanie spójności wszystkich działań w ramach LPR,
- stymulowanie społeczeństwa do udziału w realizacji projektów miękkich,

Wdrożeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji towarzyszyć będzie monitoring osiąganych postępów.

Monitoring ten polegać będzie na systematycznym i aktywnym zbieraniu danych, ich opracowaniu oraz analizie, co umożliwi określenie, czy realizowane działania wykonywane są zgodnie z planem. Niezależnie od etapu, na którym będzie przeprowadzany, prowadzony będzie z zastosowaniem zasad wiarygodności i porównywalności danych.

W fazie bezpośredniej realizacji przedsięwzięcia ścisłemu monitoringowi podlegać będzie przede wszystkim stopień zagrożenia osiągnięcia kwantyfikowanych wskaźników efektywności w przypadku stwierdzenia uchybień i celowych zmian w procesie wdrażania przyjętych założeń.

W fazie po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia, ścisłemu monitoringowi podlegać będą wszystkie wskaźniki.

Monitoring postępów realizacji założeń i celów Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie prowadzony głównie w oparciu o określone dla każdego z zadań wskaźniki produktu i rezultat, toteż na całościowy proces monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji składać się będą wyniki, efekty realizacji jego poszczególnych zadań.

Za monitoring wskaźników realizacji Programu Rewitalizacji jako całości, odpowiadać będzie Burmistrz Nowej Rudy, w praktyce jednak gromadzeniem danych do analizy przebiegu inwestycji gromadzić będą pracownicy Urzędu Miasta, a także przedstawiciele podmiotów, które będą realizowały zadania w ramach LPR.

Dodatkowym źródłem informacji o stopniu realizacji LPR, będzie budżet Miasta oraz budżety innych jednostek realizujących zadania w ramach LPR, w których planowane będą wydatki na poszczególne inwestycje. Sprawozdania z wykonania zaplanowanego na dany rok budżetu pozwolą na ocenę stopnia finansowej realizacji projektu, a tym samym zgodności terminów realizacji poszczególnych zadań z założonym harmonogramem.

Postępy w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy, będą monitorowane od momentu rozpoczęcia jego wdrażania. W związku z tym, że na realizację programu jako całości, składać się będzie realizacja poszczególnych zadań, monitoring również

będzie prowadzony najpierw na poziomie zadań, a następnie na poziomie całego Programu.

Monitoring odbywać się będzie co najmniej jeden raz na kwartał. Taka częstotliwość oceny postępów w realizacji pozwoli na podjęcie szybkich działań zapobiegawczych w przypadku zaistnienia zagrożenia w terminowej realizacji inwestycji czy też w wypełnieniu założonych wskaźników osiągnięć.

Spis zdjęć

Zdjęcie 1: Noworudzki Ratusz.....	64
Zdjęcie 2: Zabytkowe centrum Nowej Rudy	64
Zdjęcie 3: Zaplecze Noworudzkiego Rynku – ulica Mała.....	65
Zdjęcie 4: Ulica Bohaterów Getta.....	65
Zdjęcie 5: Podcienia dawnych domów tkaczy przy ulicy Nadrzeczej	66
Zdjęcie 6: Ulica Podjazdowa w głównym ciągu handlowo – usługowym Miasta.....	66
Zdjęcie 7: Plac na styku ulic Nadrzeczej i Zaulek.....	66
Zdjęcie 8: Okolice ulicy Kolejowej	66
Zdjęcie 9: Domy tkaczy przy ulicy Nadrzeczej	67

Spis tabel

Tabela 1: Wartości wskaźników referencyjnych dla województwa dolnośląskiego, 2006.	41
Tabela 2: Wykaz ulic Nowej Rudy, na których spełnione są łącznie	42
Tabela 3: Wykaz ulic znajdujących się na terenie obszaru wsparcia	44
Tabela 4: Ulice w obszarze wsparcia zbadane pod kątem spełniania kryterium „porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego”	45
Tabela 5: Wykaz ulic znajdujących się na terenie obszaru wsparcia, z wyróżnieniem ulic spełniających co najmniej trzy kryteria	46
Tabela 6: Porównanie wskaźników występujących w obrębie obszaru wsparcia z wartościami referencyjnymi dla województwa dolnośląskiego	46
Tabela 7: Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	54
Tabela 8: Wysoka stopa bezrobocia długotrwałego.....	56
Tabela 9: Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń.....	58
Tabela 10: Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	60
Tabela 11: Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.....	62
Tabela 12: Har. spotkań przeprowadzonych w ramach konsultacji zadań do LPR.....	75
Tabela 13: Zestawienie celów projektu ze wskaźnikami ich realizacji.....	78

Tabela 14: Wskaźniki produktu dla Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Nowa Ruda – zadania z listy podstawowej	82
Tabela 15: Wskaźniki rezultatu dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy – zadania z listy podstawowej.....	82
Tabela 16: Zestawienie wskaźników produktu i rezultatu z zadaniami dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Nowej Rudy – zadania z listy podstawowej	83
Tabela 17: Lista projektów podstawowych.....	85
Tabela 18: Lista projektów rezerwowych.....	98
Tabela 19: Podmioty odpowiedzialne za monitoring zadań w ramach LPR	108

Spis rysunków

Rysunek 1: Obszar do rewitalizacji	48
Rysunek 1a: obszar do rewitalizacji – enklawa II.....	48
Rysunek 2: Widok obszaru wsparcia z lotu ptaka.....	49
Rysunek 3: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia.....	55
Rysunek 4: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium wysoka stopa bezrobocia długotrwałego	57
Rysunek 5: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	59
Rysunek 6: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	61
Rysunek 7: Rozmieszczenie przestrzenne ulic w obszarze wsparcia, które spełniły kryterium porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.....	63
Rysunek 8: Rozlokowanie projektów z listy podstawowej	86

Spis wykresów

Wykres 1 : Ludność miasta Nowa Ruda w latach 2002-2007.....	20
Wykres 2: Struktura wiekowa, demograficzna miasta N. Ruda w latach 2002–2007.....	21
Wykres 3: Przyrost naturalny na 1000 ludności miasta N. Ruda w latach 2002–2007...	22
Wykres 4: Saldo migracji miasta Nowa Ruda w latach 2002 – 2007	22
Wykres 5: Stopa bezrobocia w mieście Nowa Ruda w latach 2003 – 2007.....	27
Wykres 6: Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w Nowej Rudzie	

w roku 2007 zgodnie z klasyfikacją PKD	29
Wykres 7: Zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze	30
Wykres 8: Struktura wieku ludności w obszarze wsparcia.....	50
Wykres 9: Pytanie 1: Czy Pana/Pani zdaniem miasto Nowa Ruda wymaga programu ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno - środowiskowego?	70
Wykres 10: Pytanie 2: Najpoważniejsze problemy związane z jakością życia w mieście Nowa Ruda to:.....	71
Wykres 11: Pytanie 3: Najpoważniejsze problemy społeczne miasta Nowa Ruda to:	71
Wykres 12: Pytanie 4: Najpoważniejsze problemy ekonomiczne miasta Nowa Ruda to: ..	72
Wykres 13: Pytanie 5: W pierwszej kolejności w mieście Nowa Ruda należałoby przeprowadzić inwestycje:	72

ZAŁĄCZNIK NR 1

LISTA PROJEKTÓW DLA LPR

Tabela 1: Lista projektów podstawowych¹⁰

LP.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Całkowita wartość projektu PLN	Wartość wnioskowanego dofinansowania w PLN (szacunek EUR)	Okres realizacji projektu	Przewidywane wnioski o płatność w EUR
1.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza	Gmina Miejska Nowa Ruda	11 361 299,71	6 703 597,10 (1 482 113)	2009 - 2011	2010 – 230 063,34 2011 – 1 252 049,66
2.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul. Bohaterów Getta i Małej celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku	Gmina Miejska Nowa Ruda	1 399 719,98	641 930,64 (141 925,85)	2009 - 2010	2010 – 141 925,85
3.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – rewaloryzacja budynków mieszkalnych	Gmina Miejska Nowa Ruda	4 279 920,04	1 949 841,06 (431 094,64)	2009 – 2012	2011 – 320 599,86 2012 – 110 494,78
4.	Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku	Gmina Miejska Nowa Ruda	2 133 968,31	769 058,62 (170 032,86)	2012	2012 – 170 032,86
5.	Szlak spacerowy grodu nad Włodzicą	Gmina Miejska Nowa Ruda	2 450 000,00	601 171,33 (132 914,29)	2013	2013 – 132 914,29
6.	Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.	Gmina Miejska Nowa Ruda	300 000,00	210 000,00 (46 429,36)	2012	2013 – 46 429,36
Razem:			21 924 908,04	10 875 598,75 (2 404 510)		

Tabela 2: Lista projektów rezerwowych

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Całkowita wartość projektu PLN	Wartość wnioskowanego dofinansowania w PLN (szacunek EUR ¹¹)	Okres realizacji projektu	Przewidywane wnioski o płatność w EURO
Rewaloryzacja Domów Tkaczy – Płucienników nad rzeką Włodzicą.	Gmina Miejska Nowa Ruda	1 830 000,00	1 281 000,00 (283 219,10)	2015	2015 - 283 219,1

¹⁰Kurs Euro wg NBP w dniu 03.04.2009: 1 EURO = 4,523 PLN¹¹Kurs Euro wg NBP w dniu 03.04.2009: 1 EURO = 4,523 PLN

Modernizacja ul. Bohaterów Getta – etap 2 (od krzyżowania z Kopernika i Niepodległości do skrzyżowania z ul. Małą).	Gmina Miejska Nowa Ruda	3 526 319,48	1 543 796,52 (341 321,36)	2015	2015 – 341 321,36
Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowanych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne.	Gmina Miejska Nowa Ruda	253 929,20	177 750,44 (39 299,24)	2014	2014 – 39 299,24
Razem:		5 610 248,68	3 002 546,96 (663 839,70)		

**Tabela 3: Lista projektów powiązanych z Lokalnym Programem Rewitalizacji miasta
Nowa Ruda na lata 2008 - 2015**

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Całkowita wartość projektu PLN	Wartość wnioskowanego dofinansowania w PLN (szacunek EUR ¹²)	Okres realizacji projektu	Przewidywane wnioski o płatność w EURO
Budowa infrastruktury II etapu rozwoju Noworudzkiego Parku Przemysłowego	Gmina Miejska Nowa Ruda	19 872 041,91	16 891 235,62 (3 734 520,37)	2009-2012	2009 – 4 558,48 2010 – 461 962,29 2011 – 1 953 456,61 2012 – 1 973 576,00

¹²Kurs Euro wg NBP w dniu 03.04.2009: 1 EURO = 4,523 PLN

ZAŁĄCZNIK NR 2

Matryce logiczne projektów

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU 1		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu Rewitalizacja miasta Nowa Ruda ul. Rynek i Bohaterów Getta – przebudowa zabytkowego rynku wraz z restauracją Ratusza			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Adresaci/ grupa docelowa Grupą docelową przedsięwzięcia są wszyscy mieszkańcy Nowej Rudy oraz turyści krajowi i zagraniczni, którzy przebywać będą na terenie miasta w celach turystycznych.			Partnerzy Projektu	
			Nie dotyczy	
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
III kw. 2009	II kw. 2009	III kw. 2011	4	I kw. 2011
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Stworzenie korzystnych warunków do rozwoju turystyki poprzez przywrócenie atrakcyjności turystycznej zabytkowym częściom miasta oraz zwiększenie dostępności do obiektów turystycznych.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe (osoby) Liczba turystów korzystających z wytworzonych / zmodernizowanych produktów turystycznych (osoby)	5000 6000	Statystyki własne Miasta	Zainteresowanie ze strony turystów/ Brak wystarczającego zainteresowania ze strony turystów. Dynamiczne działania promocyjne w obszarze turystyki/Ograniczony zakres działań ukierunkowanych na promocję miasta jako ośrodka turystycznego.
Produkty	Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomości poddanych procesowi konserwacji i/lub	6 893,7	Dokumentacja techniczna,	Poprawnie przygotowana dokumentacja techniczna/ Błędy obliczeniowe w

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	restauracji (m3) Liczba nowych produktów turystycznych (szt.) Liczba obiektów zabytkowych nieruchomości poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji udostępnionych dla ruchu turystycznego (szt.)	1 3	protokół odbioru końcowego.	dokumentacji technicznej Obecność na rynku wyspecjalizowanych w remontach konserwatorskich firm/Dostępność wyspecjalizowanej w konserwacji obiektów zabytkowych ekipy budowlanej.
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu. 2. Przeprowadzenie procedur przetargowych na wyłonienie wykonawców robót budowlanych i inżyniera kontraktu dla części projektu, 3.Przeprowadzenie robót budowlanych w zakresie objętym projektem, w tym Budowa parkingu na zapleczu ulicy Bohaterów Getta. Przebudowa rynku. Renowacja figury św. Jana Chrzciciela. Iluminacja obiektów zabytkowych. Restauracja Ratusza. Nadzory inwestorskie. 4. Prowadzenie gospodarki finansowej projektu. 5. Promocja projektu. 6. Zarządzanie projektem przez Inżyniera Kontraktu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	11 361 299,71 9 576 567,42 6 703 597,10	Przeprowadzenie procedur przetargowych zgodnie z założonymi terminami/ Rozciągnięcie w czasie procedury oceny projektów. Otrzymanie dofinansowania na realizację inwestycji/ Nieotrzymanie dofinansowania. Dopasowanie obowiązków członków Zespołu do ich możliwości/ Przeciążenie pracowników z Zespołu ds. Rewitalizacji wynikające z innych, wynikających z umowy o pracę obowiązków. Realizacja inwestycji w okresie wiosenno-letnim /Złe warunki atmosferyczne.
Sytuacja wyjściowa	Obszar objęty projektem to jedna z części zabytkowego układu urbanistycznego Nowej Rudy. Jest to miejsce cenne historycznie, w którym władze Miasta widzą szansę na rozwój nowej gałęzi gospodarki jaką jest turystyka. Wieloletnie zaniedbania sprawiły jednak, że zarówno mieszczący się w tej części Miasta unikalny pod względem architektonicznym Ratusz, rzeźba św. Jana Chrzciciela jak i zabytkowe kamieniczki nie są atrakcyjne turystycznie, co głównie jest podyktowane faktem niskiej estetyki tych elementów. Podobnie jest w przypadku integralnej części Rynku jaką jest jego płyta. Rozjeżdżona przez samochody przejeżdżające przez centrum miasta, już dawno straciła charakter reprezentacyjnej i nadającej się do przyjmowania ruchu turystycznego. Stworzenie warunków do rozwoju turystyki, to nie tylko uporządkowanie i wypromowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie. Ważne jest również zapewnienie łatwego dostępu do tych miejsc. Obecny kształt zaplecza dla ruchu turystycznego w postaci parkingu zlokalizowanego w sąsiedztwie atrakcji, jest niezadowolający. W samym centrum brak jest miejsc do parkowania, które mogłyby zaspokoić zapotrzebowanie ze strony odwiedzających. Miejsca postojowe zorganizowane na płycie Rynku zostaną zlikwidowane w wyniku realizacji projektu, co dodatkowo pogorszy dostępność do obszarów atrakcyjnych turystycznie – zabytkowego centrum Nowej Rudy.			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Oznaczenie projektu	Projekt z zakresu mieszkalnictwa
Należy wybrać co najmniej jedną opcję	☒ Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojennego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU 2		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu Rewitalizacja miasta Nowa Ruda przebudowa ul Bohaterów Getta i Małej – celem poprawy dostępności turystycznej noworudzkiego rynku			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Adresaci/ grupa docelowa Grupą docelową przedsięwzięcia są wszyscy mieszkańcy Nowej Rudy oraz turyści krajowi i zagraniczni, którzy przebywać będą na terenie miasta w celach turystycznych.			Partnerzy Projektu	
			Nie dotyczy	
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
III kw. 2009	III kw. 2009	III kw. 2010	2	I kw. 2010
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Zapewnienie dostępu do największych atrakcji turystycznych Nowej Rudy oraz przywrócenie historycznych nawierzchni w obrębie zabytkowego Centrum Miasta.			
Rezultaty	Nośność drogi / obiektu mostowego (kN/oś)			
		100	Dokumentacja techniczna,	Prowadzenie prac budowlanych w oparciu o przygotowaną dokumentację techniczną/

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie			protokół odbioru końcowego robót budowlanych.	Trudności w wykonaniu inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej.
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (km) Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych. (szt.)	0,138 1	Dokumentacja techniczna, protokół odbioru końcowego robót budowlanych.	Prowadzenie prac budowlanych w oparciu o przygotowaną dokumentację techniczną/ Trudności w wykonaniu inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej. Warunki atmosferyczne umożliwiające prowadzenie zewnętrznych prac budowlanych (zaplanowanie robót w okresie wiosenno letnim)/Niesprzyjające warunki atmosferyczne
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu. 2. Przeprowadzenie procedur przetargowych na wyłonienie wykonawców robót budowlanych i nadzoru inwestorskiego. 3. Przeprowadzenie robót budowlanych w zakresie objętym projektem (przebudowa ulicy B. Getta, w tym roboty drogowe, konstrukcyjne, elektroenergetyczne, roboty sieciowe: kanalizacja deszczowa i sanitarna, nadzory inwestorskie oraz przebudowa ulicy Małej, w tym roboty drogowe, elektroenergetyczne i sieciowe: kanalizacja deszczowa i sanitarna, nadzory inwestorskie. 4. Prowadzenie gospodarki finansowej projektu. 5. Promocja projektu. 7. Udostępnienie infrastruktury do użytkowania przez mieszkańców i turystów.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	1 399 719,98	Uzyskanie środków na realizację projektu/Brak środków na realizację przedsięwzięcia.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	917 043,76	Zaplanowanie robót budowlanych w okresie letnim i wiosenny,/ Niekorzystne warunki atmosferyczne uniemożliwiające realizację zadań na zewnątrz.
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	641 930,64	Szczegółowe opracowanie dokumentacji przetargowej/ Niemożność wyłonienia wykonawcy robót budowlanych w oparciu o przeprowadzone postępowanie.
Sytuacja wyjściowa	Ulice Bohaterów Getta i Małej są zlokalizowane w samym Centrum Miasta. Posiadają jezdnie o nawierzchni bitumicznej lub z kostki kamiennej. Ulica Bohaterów Getta posiada chodniki z kostki betonowej, natomiast ulica Mała nie jest wyposażona w pieszy ciąg komunikacyjny. Zniszczona nawierzchnia oraz brak chodników w znaczącym stopniu obniża jakość i atrakcyjność komunikacyjną tej			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

	części zaplecza Rynku – najbardziej reprezentacyjnej części Miasta. Komunikacja w obrębie zabytkowego układu urbanistycznego miasta jest szczególnie trudna. Dotarcie do samego rynku, wiąże się z pokonaniem wielu wąskich uliczek, często jednokierunkowych i o złej jakości nawierzchni. Mała dostępność komunikacyjna do części miasta szczególnie atrakcyjnych turystycznie negatywnie wpływa na ich postrzeganie przez turystów.
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa X Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojenskowego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU 3		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca		
Tytuł projektu Rewitalizacja Miasta Nowa Ruda – Rewaloryzacja budynków mieszkalnych			Gmina Miejska Nowa Ruda		
			Partnerzy Projektu		
			Wspólnoty Mieszkaniowe Rynek 3, 4, 5, 6, 8, 10, 16, 20, 22, 23, 24; Bohaterów Getta 2, 4-6; Kolejowa 2; Podjazdowa 3-5, 8-10, 13; Fredry 2; Łukowa 10		
Adresaci/ grupa docelowa Mieszkańcy budynków przy ul. Rynek 3, 4, 5, 6, 8, 10, 16, 20, 22, 23, 24; Bohaterów Getta 2, 4-6; Kolejowa 2; Podjazdowa 3-5, 8-10, 13; Fredry 2; Łukowa 10					
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego	
III kw. 2009	I kw. 2010	IV kw. 2011	9	I kw. 2011	
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko	

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Podniesienie estetyki tkanki urbanistyczno-architektonicznej obszaru rewitalizowanego.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba osób zamieszkujących budynek wielorodzinny poddany renowacji. (osoby)	331	Ewidencja ludności	Realizacja projektu w terminie i zgodnie z założeniami projektu / niesolidność i nierzetelność wykonawców,
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji. (sztuki)	19	Wspólnoty mieszkaniowe, protokoły odbioru, dokumentacja techniczna,	Prawidłowy przebieg rzeczowego zakresu renowacji / nieotrzymanie dofinansowania,
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	Remont elewacji budynków, Remont dachów budynków, Remont klatek schodowych budynków, Remont instalacji odgromowych Wykonanie izolacji poziomej Zarządzanie projektem przez Inżyniera Kontraktu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	4 279 930,04	Terminowe przekazywanie transz dofinansowania przez IZRPO / przeciągające się procedury przetargowe, wzrost cen materiałów budowlanych i kosztów pracy
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	3 084 703,47	
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	1 949 841,06	
Sytuacja wyjściowa	Obiekty będące przedmiotem zadania charakteryzuje zły stan techniczny. Wszystkie obiekty wymagają remontu elewacji, którą w chwili obecnej charakteryzuje bardzo niska wartość estetyczna. Jednak zanim przeprowadzi się ten etap zadania konieczne jest osuszenie zawilgociałych ścian poprzez izolację poziomą. Częściowo obiekty wymagają remontu dachu, w tym kominów i innych urządzeń dachowych, złym stanem charakteryzują się również klatki schodowe, które jako część wspólna budynków mieszkalnych są zaniedbywane przez mieszkańców, a nieodnawiana przez wiele lat z powodu braku środków stały się obskurne i przez to sprawiają wrażenie niebezpiecznych. Remontu wymaga ponadto instalacja odgromowa.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	X Projekt z zakresu mieszkalnictwa Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU 4		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Szlak spacerowy Grodu nad Włodzicą.			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa			Nie dotyczy	
Grupą docelową przedsięwzięcia są wszyscy mieszkańcy Nowej Rudy oraz turyści krajowi i zagraniczni, którzy przebywać będą na terenie miasta w celach turystycznych.				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
IV kw. 2011	I kw. 2013	IV kw. 2013	1	I kw. 2013
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Wzrost atrakcyjności turystycznej Nowej Rudy poprzez zagospodarowanie traktu spacerowego nad rzeką Włodzicą.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba turystów korzystających z wytworzonych produktów turystycznych (osoby)	2 000	Statystyki własne Miasta	Wypromowanie szlaku pieszego jako regionalnego produktu turystycznego / brak zainteresowania turystów i mieszkańców turystyką aktywną
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury turystyki aktywnej (szt.)	1	Dokumentacja techniczna, protokół odbioru końcowego.	Prowadzenie prac budowlanych w oparciu o przygotowaną dokumentację techniczną / Trudności w wykonaniu inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej. Warunki atmosferyczne umożliwiające prowadzenie zewnętrznych prac budowlanych (zaplanowanie robót w okresie wiosenno-letnim) / Niesprzyjające

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

				warunki atmosferyczne.
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu. 2. Przeprowadzenie procedur przetargowych na wyłonienie wykonawców robót budowlanych i nadzoru inwestorskiego. 3. Przeprowadzenie robót budowlanych w zakresie objętym projektem. 4. Prowadzenie gospodarki finansowej projektu. 5. Promocja projektu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	2 450 000,00	Podpisanie umowy o dofinansowanie inwestycji/ Brak środków na realizację przedsięwzięcia.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	2 450 000,00	Zaplanowanie robót budowlanych w okresie letnim i wiosennym/ Niekorzystne warunki atmosferyczne uniemożliwiające realizację zadań na zewnątrz.
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	601 171,33	Sprawne przeprowadzenie procedur przetargowych / Niemożność wyłonienia wykonawcy robót budowlanych w oparciu o przeprowadzone postępowanie.
Sytuacja wyjściowa	Teren projektowanego ciągu spacerowego prowadzi po dwóch stronach rzeki Włodzicy, z włączeniem istniejących kładek pieszych, spinających obydwa brzegi. Rozpoczyna się niewielkim, trójkątnym placem u zbiegu ulic Fredry i Cmentarnej. Ciąg spacerowy wiedzie po jednej stronie wzdłuż przeznaczonego obecnie do przeniesienia placu targowego w kierunku kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia N.M.P. przez kładkę do placu Grunwaldzkiego, następnie podcieniem zabytkowego kwartału mieszkalnego w ciągu ul. Nadrzecznej do ul. Zaulek (projektowany plac tkaczy) oraz kładki w rejonie wodospadu przy ul. Zaulek / Cmentarna. Projekt powiązany jest z projektem przebudowy murów oporowych i koryta rzeki Włodzicy, realizowanym przez RZGW we Wrocławiu, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa X Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojenskowego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU 5		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu Rewitalizacja miasta Nowa Ruda – remont budynków mieszkalnych w rynku.			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Adresaci/ grupa docelowa Mieszkańcy budynków przy Rynek 2, 7, 12, 13, 16, 18, 19.			Partnerzy Projektu	
			Wspólnoty Mieszkaniowe Rynek 7, 12, 13, 16, 18, 19.	
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
IV kw. 2011	II kw. 2012	IV kw. 2012	2	I kw. 2012
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Podniesienie estetyki tkanki urbanistyczno-architektonicznej obszaru rewitalizowanego.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba osób zamieszkujących budynek wielorodzinny poddany renowacji. (osoby)	120	Ewidencja ludności	Realizacja projektu w terminie i zgodnie z założeniami projektu / niesolidność i nierzetelność wykonawców,
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Liczba budynków mieszkalnych poddanych renowacji. (sztuki)	7	Wspólnoty mieszkaniowe, protokoły odbioru, dokumentacja techniczna,	Prawidłowy przebieg rzeczowego zakresu renowacji / nieotrzymanie dofinansowania,
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego	Remont elewacji budynków, Remont dachów budynków, Remont klatek schodowych budynków, Remont instalacji odgromowych Wykonanie izolacji poziomej	Wydatki/koszty całkowite w PLN	2 113 968,31	Terminowe przekazywanie transz dofinansowania przez IZRPO / przeciągające się procedury przetargowe, wzrost cen materiałów budowlanych i kosztów pracy

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

celu	Wykonanie iluminacji, Zarządzanie projektem przez Inżyniera Kontraktu.	Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	2 113 968,31	
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	769 058,62	
Sytuacja wyjściowa	Obiekty będące przedmiotem zadania charakteryzuje zły stan techniczny. Wszystkie obiekty wymagają remontu elewacji, którą w chwili obecnej charakteryzuje bardzo niska wartość estetyczna. Jednak zanim przeprowadzi się ten etap zadania konieczne jest osuszenie zawilgociałych ścian poprzez izolację poziomą. Częściowo obiekty wymagają remontu dachu, w tym kominów i innych urządzeń dachowych, złym stanem charakteryzują się również klatki schodowe, które jako część wspólna budynków mieszkalnych są zaniedbywane przez mieszkańców, a nieodnawiana przez wiele lat z powodu braku środków stały się obskurne i przez to sprawiają wrażenie niebezpiecznych. Remontu wymaga ponadto instalacja odgromowa.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	X Projekt z zakresu mieszkalnictwa Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU 6		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Poprawa atrakcyjności kulturalnej i turystycznej noworudzkiego rynku poprzez organizację imprez masowych.			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa				
Grupą docelową przedsięwzięcia są wszyscy mieszkańcy Nowej Rudy oraz turyści krajowi i zagraniczni, którzy przebywać będą na terenie miasta w celach turystycznych.				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
IV. kw. 2011	II. kw. 2011	IV. kw. 2011	Nie dotyczy	Nie dotyczy

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Pobudzenie do uczestnictwa w życiu kulturalnym mieszkańców Nowej Rudy i turystów przebywających na terenie miasta.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba turystów i mieszkańców biorących udział w projekcie (osoby)	2000	Statystyki własne miasta Nowa Ruda	Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej dotyczącej organizacji wydarzeń kulturalnych/ Brak zainteresowania ze strony turystów i mieszkańców uczestnictwem w inicjatywach kulturalnych.
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Liczba zorganizowanych ogólnodostępnych imprez i wydarzeń kulturalnych (sztuki)	7	Statystyki własne miasta Nowa Ruda	Pozyskiwanie środków finansowych na realizację ciekawych projektów kulturalnych/brak środków finansowych na realizację zadań kulturalnych.
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Opracowanie harmonogramu realizacji przedsięwzięć kulturalnych 2. Promocja wydarzeń 3. Nawiązanie współpracy z podmiotami kultury	Wydatki/koszty całkowite w PLN	300 000,00	Równomierne rozłożenie imprez kulturalnych w czasie/Brak cykliczności organizowanych wydarzeń. Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej dotyczącej organizacji wydarzeń kulturalnych/ Brak zainteresowania ze strony turystów i mieszkańców uczestnictwem w inicjatywach kulturalnych.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	300 000,00	
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	210 000,00	
Sytuacja wyjściowa	Dotychczas większość z imprez realizowanych przez Gminę Miejską Nowa Ruda, ze względu na brak przestrzeni w centrum miasta była realizowana w peryferyjnych częściach miasta. Po realizacji projektu infrastrukturalnego, nowa architektura płyty rynku umożliwi przeniesienie do ścisłego centrum, wydarzeń kulturalnych – rozpoznawalnych nie tylko przez mieszkańców miasta ale i okolicznych gmin.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa X Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego
Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU SPOŁECZNEGO 1		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Być konkurencyjnym na rynku pracy – cykl szkoleń dla osób bezrobotnych			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa			Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku	
Osoby bezrobotne z terenu Nowej Rudy				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Podniesienie jakości lokalnych zasobów pracy na potrzeby turystyki poprzez prowadzenie szkoleń i kursów dla osób niepełnosprawnych.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba osób bezrobotnych, które znalazły pracę w turystyce (osoby)	4	Statystyki własne Nowej Rudy	Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej dotyczącej szkoleń / Brak zainteresowania ze strony bezrobotnych podjęciem pracy w branżach turystycznej i około turystycznej
Produkty	Liczba przeprowadzonych cykli szkoleniowych (szt.)	2	Dokumentacja szkoleniowa	Uzyskiwanie środków finansowych na realizację szkoleń ze środków

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu				zewnętrznych/ Niewystarczające nakłady na działania szkoleniowe Zapewnienie odpowiednich warunków do uczestnictwa w szkoleniu osobom niepełnosprawnym / Brak zainteresowania ze strony osób niepełnosprawnych uczestnictwem w szkoleniach, kursach Realizowanie szkoleń w o tematyce odpowiadającej wymaganiom rynku / Niedopasowanie oferty szkoleniowej do potrzeb rynku pracy
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Opracowanie planu szkoleń 2. Promocja szkoleń wśród osób bezrobotnych 3. Nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami działającymi w branży turystycznej 4. Przeprowadzenie szkoleń	Wydatki/koszty całkowite w PLN	50 000,00	Pozyskiwanie środków zewnętrznych / Brak środków na zatrudnienie firmy szkoleniowej
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	Nie dotyczy	Przedstawienie potencjalnym pracodawcom korzyści płynących ze współpracy / Niechęć do podjęcia współpracy ze strony lokalnych przedsiębiorców
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	Nie dotyczy	
Sytuacja wyjściowa	Gwałtowny wzrost bezrobocia na terenie Miasta będący wynikiem zamykania największych i zatrudniających najwięcej osób przedsiębiorstw związanych z przemysłem wydobywczym węgla kamiennego stał się problemem, z którym władze Nowej Rudy walczą do dzisiaj. Upadek tak ważnej dla gospodarki Miasta gałęzi oraz trudności z przekształceniem gospodarczym i dostosowaniem jej do obecnych warunków znacznie obniżyły efektywność działań zmierzających ku zmniejszeniu stopy bezrobocia. W chwili obecnej, największej szansy dla osób bezrobotnych na znalezienie pracy upatruje się w turystyce i miejscach pracy tworzonych na potrzeby jej rozwoju. Jak już wcześniej wspomniano, zakończenie wydobywania węgla kamiennego w kopalniach Nowej Rudy stało się szansą na wykorzystanie walorów Miasta i jego okolic w celach turystycznych. Miejsca pracy tworzone w turystyce, mogą stać się rozwiązaniem problemu bezrobocia, tym bardziej, że z turystyką związane są dodatkowo inne branże: hotelarstwo i gastronomia, które wymagają dużych zasobów pracy. Dlatego też zdecydowano o podjęciu się działań w obszarze walki z bezrobociem, skupiając się na szkoleniach w branży turystycznej.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego X Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU SPOŁECZNEGO 2		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Nasze miejsce spotkań – tu uczymy się i poznajemy każdego dnia			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa Grupą docelowa projektu są osoby wykluczone w wieku 15 – 25 lat;,			Stowarzyszenie „Nasza Nadzieja” Noworudzkie stowarzyszenie „Pro Publico Bono”	
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel				
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba osób wykluczonych uczestniczących w projekcie (osoby).	30	Statystyki własne organizatora	Dotarcie do jak najszerszej grupy osób wykluczonych społecznie i niepełnosprawnych / Brak zainteresowania tych osób uczestnictwem w programie. Zapewnienie przyjaznych warunków i poczucia bezpieczeństwa osobom wykluczonym i niepełnosprawnym / Strach przed uczestnictwem w programie. Podniesienie świadomości członków rodzin osób wykluczonych i niepełnosprawnych o

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

				korzyściach płynących z uczestnictwa w programie / Brak poparcia dla programu ze strony członków rodzin osób wykluczonych i niepełnosprawnych.
Produkty Określić bezpośrednio, policzalne efekty realizacji projektu	Liczba spotkań zorganizowanych w ramach projektu. (szt)	168	Statystyki własne organizatora	Dotarcie do jak najszerzej grupy odbiorców / Małe zainteresowanie projektem już w początkowej fazie jego wdrażania.
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Opracowanie planu projektu. 2. Promocja projektu w ośrodkach zajmujących się wsparciem osób wykluczonych i niepełnosprawnych. 3. Nawiązanie współpracy z pedagogami i psychologami pracującymi z osobami wykluczonymi i niepełnosprawnymi. 4. Prowadzenie projektu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	500000	Nawiązanie ścisłej współpracy z organizacjami działającymi sferze osób wykluczonych i niepełnosprawnych.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	Nie dotyczy	Niewystarczająca promocja w ośrodkach zajmujących się wsparciem osób wykluczonych i niepełnosprawnych.
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	Nie dotyczy	
Sytuacja wyjściowa	Udział młodzieży wykluczonej w życiu społeczeństwa lokalnego często ograniczany jest do minimum. Brak zainteresowania rewitalizowaną przestrzenią pogłębia uczucie wyobcowania i brak zainteresowania działaniami gminy pragnącej przywrócić estetykę przestrzeni publicznej. Brak czynnego udziału osób wykluczonych i niepełnosprawnych w życiu społecznych.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojenskogo X Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU REZERWOWEGO 1		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Rewaloryzacja Domów Tkaczy – Płucienników nad rzeką Włodzicą			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa			Wspólnota Mieszkaniowa Nadrzeczna 1 Wspólnota Mieszkaniowa Nadrzeczna 2 Budynek Nadrzeczna 3 – Własność Prywatna	
Grupą docelową przedsięwzięcia są wszyscy mieszkańcy Nowej Rudy oraz turyści krajowi i zagraniczni, którzy przebywać będą na terenie miasta w celach turystycznych.				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
	I kw. 2015	IV kw 2015	1	I kw. 2015
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Stworzenie korzystnych warunków do rozwoju turystyki poprzez przywrócenie atrakcyjności turystycznej zabytkowym częściom miasta oraz zwiększenie dostępności do obiektów turystycznych.			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie	Liczba osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe (osoby).	6000	Statystyki własne Miasta	Zainteresowanie ze strony turystów / Brak wystarczającego zainteresowania ze strony turystów. Dynamiczne działania promocyjne w obszarze turystyki / Ograniczony zakres działań ukierunkowanych na promocję miasta jako ośrodka turystycznego.
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Kubatura obiektów zabytkowych nieruchomości poddanych procesowi konserwacji i/lub restauracji (m3)	9723,61	Dokumentacja techniczna, protokół odbioru końcowego.	Poprawnie przygotowana dokumentacja techniczna / Błędy obliczeniowe w dokumentacji technicznej Obecność na rynku wyspecjalizowanych w remontach konserwatorskich firm / Dostępność wyspecjalizowanej w konserwacji obiektów zabytkowych ekipy

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

				budowlanej.
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu. 2. Przeprowadzenie procedur przetargowych na wyłonienie wykonawców robót budowlanych i nadzoru inwestorskiego. 3. Przeprowadzenie robót budowlanych w zakresie objętym projektem. 4. Prowadzenie gospodarki finansowej projektu. 5. Promocja projektu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	1 830 000,00	Przebieg procedur oceny zgodnie z założonym harmonogramem / Rozciągnięcie w czasie procedury oceny projektów. Otrzymanie dofinansowania na realizację przedsięwzięcia / Nieotrzymanie dofinansowania. Opracowanie dokumentacji przetargowej zgodnie ze sztuką / Błędy w dokumentacji przetargowej. Jasne i czytelne sformułowanie warunków w SIWZ / Brak odpowiedzi na ogłoszenie o przetargu na wyłonienie wykonawcy robót. Właściwe przydzielenie kompetencji i odpowiedzialności pracownikom Zespołu/ Przeciążenie pracowników z Zespołu ds. Rewitalizacji wynikające z innych, wynikających z umowy o pracę obowiązków.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	1 830 000,00	
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	1 281 000,00	
Sytuacja wyjściowa	Domy Tkaczy są to obiekty cenne historycznie, wpisane do Dolnośląskiego Rejestru Zabytków, zlokalizowane przy ul. Nadrzecznej w Nowej Rudzie. Budynki te są datowane na przełom XVII i XVIII wieku. Obiekty charakteryzuje zły stan techniczny, w związku z czym wymagają działań naprawczych.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa X Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojennego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU REZERWOWEGO 2		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Modernizacja ul. Bohaterów Getta – etap 2 (od krzyżowania z Kopernika i Niepodległości do skrzyżowania z ul. Małą).			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa			Nie dotyczy	
Grupą docelową przedsięwzięcia są wszyscy mieszkańcy Nowej Rudy oraz turyści krajowi i zagraniczni, którzy przebywać będą na terenie miasta w celach turystycznych.				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
	I kw. 2015	IV kw 2015	1	I kw 2015
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Zapewnienie dostępu do największych atrakcji turystycznych Nowej Rudy oraz przywrócenie historycznych nawierzchni w obrębie zabytkowego Centrum Miasta.			
Rezultaty	Nośność drogi / obiektu mostowego (kn/oś)	100	Dokumentacja techniczna, protokół odbioru końcowego robót budowlanych.	Prowadzenie prac budowlanych w oparciu o przygotowaną dokumentację techniczną/ Trudności w wykonaniu inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej.
Produkty	Długość zmodernizowanej drogi gminnej na obszarze miejskim (km)	0,29673	Dokumentacja techniczna, protokół odbioru końcowego robót budowlanych.	Prowadzenie prac budowlanych w oparciu o przygotowaną dokumentację techniczną/ Trudności w wykonaniu inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej. Warunki atmosferyczne umożliwiające prowadzenie zewnętrznych prac budowlanych (zaplanowanie robót w okresie wiosenno letnim)/Niesprzyjające
Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych (szt.)	1		

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

				warunki atmosferyczne
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu. 2. Przeprowadzenie procedur przetargowych na wyłonienie wykonawców robót budowlanych i nadzoru inwestorskiego. 3. Przeprowadzenie robót budowlanych w zakresie objętym projektem. 4. Prowadzenie gospodarki finansowej projektu. 5. Promocja projektu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	3 526 319,48	1. Brak środków na realizację przedsięwzięcia. 2. Niekorzystne warunki atmosferyczne uniemożliwiające realizację zadań na zewnątrz. 3. Niemożność wyłonienia wykonawcy robót budowlanych w oparciu o przeprowadzone postępowanie.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	2 253 423,60	
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	1 543 796,52	
Sytuacja wyjściowa	Projekt jest kontynuacją zadania 2 z listy podstawowej. Ulica Bohaterów Getta jest zlokalizowana w samym Centrum Miasta. Posiada jezdnie o nawierzchni bitumicznej, posiada również chodniki z kostki betonowej. Zniszczona nawierzchnia w znaczącym stopniu obniża jakość i atrakcyjność komunikacyjną tej części zaplecza Rynku – najbardziej reprezentacyjnej części Miasta. Komunikacja w obrębie zabytkowego układu urbanistycznego miasta jest szczególnie trudna. Dotarcie do samego rynku, wiąże się z pokonaniem wielu wąskich uliczek, często jednokierunkowych i o złej jakości nawierzchni. Mała dostępność komunikacyjna do części miasta szczególnie atrakcyjnych turystycznie negatywnie wpływa na ich postrzeganie przez turystów.			
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa X Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwotą wsparcia			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

MATRYCA LOGICZNA PROJEKTU REZERWOWEGO 3		Priorytet „Miasta”	Wnioskodawca	
Tytuł projektu			Gmina Miejska Nowa Ruda	
Renowacja lokali użytkowych w budynkach w zlokalizowanych przy ulicy Rynek 8 i Rynek 16 w celu przystosowania ich do prowadzenia działalności podmiotom pełniącym funkcje społeczne.			Partnerzy Projektu	
Adresaci/ grupa docelowa			Nie dotyczy	
Grupa docelową przedsięwzięcia są mieszkańcy Nowej Rudy, którzy skupiają się wokół organizacji, które będą prowadziły działalność w tych obiektach, a w szczególności: osoby niepełnosprawne, diabetycy,				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kw. I rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji, np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kw. i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru (kw. i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
III kw. 2014	I kw. 2014	III kw. 2014	2	I kw. 2014
	Logika interwencji	Obiektywne weryfikowalne wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu określić szerszy /strategiczny cel	Stworzenie warunków do rozwoju dla organizacji pełniących ważne funkcje społeczne w Mieście			
Rezultaty	Liczba osób obsługiwanych przez organizacje pozarządowe w lokalach poddanych remontowi (osoby)			
Określić najbardziej konkretne rezultaty dla osiągnięcia w krótkim czasie		300	Statystyki własne Miasta	Przeprowadzenie prac budowlanych zgodnie z dokumentacją i należytą starannością/Niewykonanie inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej.
Produkty	Powierzchnia budynków / pomieszczeń poddana renowacji, w tym powierzchnia poddana renowacji w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych (m2)	241	Dokumentacja techniczna, protokół odbioru końcowego robót	Przeprowadzenie prac budowlanych zgodnie z dokumentacją i należytą starannością/inwestycji zgodnie z założeniami dokumentacji technicznej. Zamówienie schodolazów o parametrach umożliwiających nabycie urządzenia u dostawców krajowych/ Opóźnienia w dostawie schodolazów
Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu				

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	1. Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu. 2. Przeprowadzenie procedur przetargowych na wyłonienie wykonawcy robót 3. Przeprowadzenie remontów określonych elementów budynków mieszkalnych określonych projektem budowlanym. Rynek 8: roboty tynkarskie malarskie, renowacyjne, zmiana układu pomieszczeń i sanitariatów, roboty instalacyjne oraz instalacji wodno – kanalizacyjnej, zakup schodołazu z wyłączeniem działań związanych z klatka schodowa, nadzory inwestorskie, Rynek 16: roboty tynkarskie, malarskie, renowacyjne, miana układu pomieszczeń i sanitariatów, roboty instalacyjne oraz instalacji wodno – kanalizacyjnej, zakup schodołazu z wyłączeniem działań związanych z klatka schodowa, nadzory inwestorskie, 4. Prowadzenie gospodarki finansowej projektu. 5. Promocja projektu.	Wydatki/koszty całkowite w PLN	253 929,20	Uzyskanie dofinansowania na realizację projektu/ Brak środków na realizację przedsięwzięcia. Rzetelne określenie zakresu przedsięwzięcia i wytycznych co do jego realizacji/Niemожność wyłonienia wykonawcy robót budowlanych w oparciu o przeprowadzone postępowanie.
		Szacunek wydatków/kosztów kwalifikowanych w PLN	253 929,20	
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	177 750,44	
Sytuacja wyjściowa	Projekt ma odpowiedzieć na priorytetową potrzebę osób niepełnosprawnych zamieszkujących Nową Rudę, a mianowicie na brak w centrum miasta świetlicy, pomieszczeń przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, w których mogłyby się one spotykać. Jedyna świetlica Stowarzyszenia opiekującego się osobami niepełnosprawnymi mieści się w dzielnicy Słupiec, oddalonej od Centrum Miasta około trzy kilometrowym odcinkiem drogi. Ta stosunkowo duża odległość pomiędzy dzielnicą Słupiec a Drogosławiem (5 km) i Centrum Nowej Rudy w znacznym stopniu utrudnia dotarcie wszystkich osób niepełnosprawnych do miejsca spotkań, tym bardziej, że owa świetlica mieści się na pierwszym piętrze w budynku nieposiadającym windy. W chwili obecnej, osoby niepełnosprawne dowożone są do ośrodka w Słupcu, z wykorzystaniem urzędowego busa, jednak rozwiązanie to nie jest traktowane jako ostateczne, tym bardziej, że dowóz ten jest organizowany jedynie dwa razy w tygodniu. W związku z powyższym, planuje się w ramach projektu udostępnienie na stałe na terenie Centrum Nowej Rudy pomieszczeń, w których osoby niepełnosprawne będą mogły się spotykać i spędzać czas w przyjaznym i znanym im otoczeniu. W budynku Rynek 16, zostaną przeprowadzone prace modernizacyjne lokalu w celu przeniesienia do niego organizacji z budynku Kościelna 1: Polski Związek Niewidomych Okręg Dolnośląski, Koło w Nowej Rudzie i Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Zarząd Koła nr 3.			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA NOWA RUDA

	Modernizacja lokalu podobnie jak w przypadku budynku Rynek 8, ma między innymi na celu przystosowanie go do potrzeb osób niepełnosprawnych, głównie poprzez zamontowanie na klatce schodowej schodolazu.
Oznaczenie projektu Należy wybrać co najmniej jedną opcję	Projekt z zakresu mieszkalnictwa Projekt dotyczy zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta X Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego Przedsięwzięcie społeczne z zerową wnioskowaną kwota wsparcia